

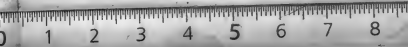
HIPPOCRATIS DE
NATVRA HVMANA LIBER,
Hieronymi Ximenez Philosophię, ac Me-
dicinæ Doctoris, eiusdēq. in academia Cęsa-
raugustana publici interpretis cōmen-
tarijs illustratus, nūc primū
in lucem æditus.

Ad Illustrissimum, & Reuerendissi. D. D.
Petrum Cerbuna Episcopum Turiassonen-
sem, & Regiæ Magestati
à consilio.

CÆSARAVGVSTI

Cum licentia. Ex officina Laurentij a Ro-
bles, Typographi Regni Aragonum,
& Vniuersitatis. 1619.

Approbatio.

COMmentaria in lib. Hip. de Natura Ho-
minis edita à doctissimo, & nostræ tem-
pestatis clarissimo medico, Hieronymo Xi-
menez mihi videnda commisit, admodum
illustris D. Licenciatus Illefonso Gregorius
Cæsaraugustanæ diocesis meritissimus Vi-
carius Generalis, in quibus nihil fidei orto-
doxæ cōtrarium reperitur, & occurrūt mul-
ta, quæ & profundissimum auctoris inge-
nium ostentant, & futuris medicis magnifi-
cum aditum parant, & facilem dant introi-
tum ad rationalem, vereq. dogmaticam se-
ctam: vnde typis mandari laudabile est, ne
tanto bono medicinæ professores frauden-
tur. Cæsaraugustæ sexto idus Nouembris,
anno 1589.

*Bartholomeus Foncalda
Doctor Medicus.*

Errata sic corrigito.

Pagina. 50. li. 7. pro Aerem hominem esse aut aquam, &c.
lege Aerem hominem esse aut ignem aut aquam &c. Pag in.
245. li. 4. post verba illa Hipp. frigidum ad frigidum adde
duo illa siccum ad siccum. Pag. 152. li. 17. pro Non ergo, lege,
Nonne ergo &c. cum interrogatione. Pag. 162. li. 19. pro il-
lud summen elementa, lege illud sumens elementa. pag. 166.
li. 2. pro mixta, lege mixta pag 221. l. n 8. pro calore lege co-
lore & linea. 12. pro calore fluidiorem lege colore flaviorem,
pag 215. lin. 2. pro effluit, lege affluit. Pag. 237. lin 13. pro
pugnat, lege pugnant. Pag. 236. li. 14. pro hius, lege huius.
pag. 275. li. 12. pro octuaginta describere, lege octuaginta
duos describere.

ILLVSTRISSIMO
ACREVERENDISSIMO D.
Domino Petro Cerbuna Episcopo
Turiassonenfi, Hieronymus
Ximenez. S.

Posteaquam (Illustriss. Prae-
sul) sex ab hinc annos me
absentē ad medicinā in hac
urbe, at q. in hac tua florentissima
academia profitendā ultro accer-
sendū iussisti, nihil mihi potius fuit,
quā ut pro tuo isto tam honorifi-
co de me iudicio, gratā animi mei
significationem aliquā praberem.
Quod equidem nulla ratione com-
modiūs me facturum sperabā, quā
si omni opera, studioq. contēderem,
ut quā maximē possem, tā in scho-
lis

lis publicè docendo, quã domi assi-
duè commentando, scribēdoq. pro-
dessem. Itaq. cum in hũc Hippocra-
tis de Natura Humana librũ, no-
stris his commētarijs illustratũ, qui-
dã de auditoribus meis incidissent:
eumq. ,ut in lucem aderem, flagi-
tassent, non potui nõ illis morẽ gere-
re. Ceterũ mihi librum typis cudẽ
dũ parãti, ac de patrono Mecœna-
teq. deligendo cogitãti tu unus ex
omnibus potissimũ occurristi, cui
liber optimo iure dicaretur. Par
enim est profectò, ut cuius opera, im-
pensis, consilio nostra hac academia
superioribus quidem annis tam fe-
liciter erecta, nunc denuò cumula-
tiori-

tiori beneficio aucta, ita floret, ut v-
berimos optimosq. quotidie fructus
ferat, eidem vicissim horum ipsorū
fructuū, primitias saltem rependa-
mus. Quare hoc quantulūcumq.
munusculū tibi, nō ut in aestimatio-
nem, aut in solutum accipias, sed
tanquam honorarium lubens dese-
ro. Non enim ignoro quā sim ti-
bi obnoxius, quantisq. tuis in me
meritis obstrictus. Tantū volui
grati animi, observantiaq. erga te
mea specimen testatū exhibere. Ac-
cedit huc, quòd quanto tã Philoso-
phis, quā Medicis liber hic fructuo-
sior videbatur futurus, tanto tibi,
idest, Philosophorum, ac Theologo-

rum sapientissimo, publicaq. utili-
tatis studiosissimo gratiore itidem
sperare fore. Quod si res ex animi
sententia cesserit, multorum, mihi
cred, animos ad maiora in poste-
rum excitabis Vale, Antistes cla-
rissime, meq. , ut haecenus fecisti,
in tuis habe: iterum Vale. (Casar au-
gusta 1111. Idus Nouēbr. anno 1589.

INDEX EORVM DE

quibus hoc libro

agitur.

Anni tēpora quo modo ab Hip. & Gal.

distinguantur. 253. 254.

Aquam, vt & ea, quæ ad aquæ naturā refe-
runtur, cur à frigore concreſcant. 289.

Autumnus quo tēperamento ſit. 268.

D.

Dierum artificialium inæqualitatis ratio
ab Horizontis obliquitate perita. 273.

Doloris cauſa continēs vnicū ſit an du-
plex, & quæ tandem eā ſit. 207. ad 212.

Dolor, doloriſque eſſentiā quō differat tū à
ſimplici ſenſatione, tum à voluptate. 210.

Dolor cur in heſtica intemperie nō perci-
piatur. 213.

E.

Elementi notio. 232. 33.

Elementum rerum omnium vnicū ſtatuē-

T 5 tium

tiū opinio confutatur, Thaletis Milleſij, Anaximenis, Heracliti. 65. 66. 67. Democriti præterea, Epicuri, Leucippi, & Aſclepiadis. à 90. vſq. ad 96.

Elementa id præter cetera habere debent, vt quandiu mixtū durat, in illo mancant perpetuò. à 96. vſq. ad 100.

Elementa rerū naturalium impatibilia nō eſſe. à 100. vſq. ad 109.

Elementa plura vno eſſe pluribus rationibus confirmatur. à 90. vſque ad 118.

Elementa quatuor numero eſſe à 96. ad 100.

Elemēta prima qualia ſint. & quæ demum illa ſint. à 101. vſq. ad 109.

Elementa ſecunda hominis, vt & cæterorū animalium ſanguineorū quatuor humores omnes, nō vnū tantum ex illis, eſſe ſtatuendos. à 109. ad. 112. & 291.

De elementis instituendis quatuor philoſophorum veterum ſentētiæ, quarū tres ab Hipp. refutantur, reliqua approbatur. à 112. vſq. ad 134.

Ele.

INDEX

Elementa rerum naturalium & simplicissima, & tanquã extrema corporum reliquorum, omnibusque rebus communia esse debere. 139. 143. 153.

Elementa rerum naturalium, alterabilia, patibiliaque esse, non item, vt Empedocles existimauit, impatibilia. 135. 136.

Elementa debere esse tota per se tota miscibilia. 146. 147.

Elementa quo modo post mixtionis dissolutionem separari, atque ad sui generis naturam singula redire dicantur Hippocrati. 147. 148. 149.

Elementa vtrum mancant in mixto secundum proprias formas nec ne, a. 159. vsque ad. 192.

Elementorum formæ vtrum eadem sint cū quatuor primis qualitatibus vt, Galenus existimauit. 173. ad 178.

Elementorum id proprium esse, vt ex illis gignamur, & in illa dissoluamur. 156. 157. 194.

Elementorum id proprium esse, vt ob illorum

INDEX.

rum symmetriam valeamus; & per eorundem ametriam ægrotemus a. 192. vsq.

ad 195.

Elementorum in se mutuò transmutandorū quot, & quæ causæ sint. a 285. ad 288.

De usu & viribus elementorum, disputatio a. 308. vsq. ad finem.

F.

Frigus summum cui potissimum elemento attribuendum sit. a. 75.

Generationem viuentiū ab vno solo principio perficere non posse. a. 120.

Generatio animalium cur non possit fieri contra congressum maris cum foemina.

a. 122. Quivtiq. ambo aut eiusdem species ciei sint, aut saltem certa quadam natura

affinitate coniuncti. p. 123. 124. Quique

præterea certa quadam temperamenti ratione, ac symmetria, iustaq. virium æqua-

bilitate conueniant. 126. 127.

H. q. li. a. 101.

Hu-

INDEX.

Humores quatuor actu sub suis formis singulos in venis contineri, itaq. eorū mixturem exactam non esse, ac proinde per secretionem solam posse separari. à 184. vsq. ad. 204.

Ex humoribus quatuor partes omnes, etiā spermaticas quadantenus originem, & alimentum capere. 232.

Humores quatuor elementa esse proxima hominis, vt. & animalium sanguineorum. 192.

Humores quatuor omnes perpetuò in homine, dum viuit, reperiri. 226. 227. 290.

Humores quatuor duplicem vsum animalibus conferre. 291.

Humores singuli cur singulis anni temporibus redundant, ac viribus præpolleant, à 252. vsque ad 280.

Libri huius inscriptio, & inscriptionis ratio quæ sit. 16.

Libri argumentum. 35. 47. 48.

Libri vtilitas. à 38. vsque ad 42.

Libri

INDEX

Libri huius auctorem reuera Hippocratem
fuisse. 45. 46.

M.

Medicamenta purgantia attrahendo humo-
res sibi familiares purgare contra Af-
clepiadem; non item ab illis hos denuo
generari. 228. 229. 230.

Medicamenta purgantia qua ratione pur-
gent. 246.

Medicamentorum cum delectu purgantiũ
vis ea attratrix, qua purgant, in quo
consistat. 248.

Medicinæ definitio. 2. Finis. 1. 4. Officium
2. 4. subiectum. 2. Partes à. 6. vsq. ad. 12.

Methodus, qua hinc utitur Hipp. 30. 31. 307.

Miscibilia ea tantum esse, quæ aliquando
per se seorsum, ac separata extiterunt, an-
te quam scilicet miscerentur, & post dis-
solutam mixtionem rursus per se, ac seor-
sum actu possunt existere ex Arist. 149.

Mixtio à concretione, quo differat, quo ite
mixtionis dissolutio à secretionem. 150.

Mixtionem omnem exactam ad substantiæ
quæ m

INDEX.

- quidem vñionem fieri secundum verò
 substantiæ partes non fieri, vt Stoici opi-
 nabantur, sed secundum qualitates, vt Ari-
 stoteli visum est. 80. 81.
- Misceri quæ dicantur Aristoteli. 190.
- N.
- Naturæ significationes quot, & quæ. 16. 17.
- Naturæ significatio, iuxta quam in hoc li-
 bro ab Hipp. naturæ nomen vsurpatur. 27. 28. 29.
- P.
- Pituitæ naturalis officinam in iecore sta-
 tuendam esse, non in ventriculo. 294. 295.
- Principij rerū naturalium notio quæ sit, 71. &
 quo differat ab elementi notione. 72.
- Q.
- Qualitates primæ vtrum sint statuendæ
 principia, ac formæ elementorū, vt pla-
 scuit Gal. nec ne. 71.
- Qualitatum quatuor primarum coniuga-
 tiones variè à varijs Philosophis accom-
 modari singulis elementis. 73. 74.
- Quali.

I N D E X.

Qualitates primas solas verè alteratrices,
effectrices que rerum omnium esse. 106.

Qualitates quatuor licet actu in mixto re-
maneant post mixtionem dissolutam, di-
uersæ tamẽ euadunt ab ijs, quæ in elemẽ-
tis inerant ante mixtionem. 142.

Nũm ex binis ijs qualitatibus, quæ singulis
insunt elementis vtraque summa statuẽ-
da sit, an, vt Aristoteli placuit, altera qui-
dem summa, altera propè summa. 144.

S.

Superpurgationis causam triplicẽ esse. 236.

In Superpurgationibus cur alius è qua-
tuor humoribus prior, alius posterior
excernatur. 240. 241.

T.

Temperamentum quid sit. 142.

Ver quo temperamento sit. 257. 258.

FINIS TABVLÆ.

P R A E F A T I O.

ANTE QVAM ad Hippocratis, de natura humana librum enarrandum accedamus, opere pretium erit, de Medicinæ, notione, fine, officio, materia subiecta, totaq; eius definitione, ac de eiusdem demum partibus pauca præfari, vt artis eius, quã profitemur, notitiã quantulamcunq; ab initio, ac veluti adumbratam imaginem ante oculos positã habeamus.

MEDICINÆ finis, & tanquam scopus Medico propositus, sanitas ipsa est, vt testatur. Galenus cùm sæpe alibi, tum eolibro, quem ad Thrasibulum inscripsit. Sanitatis verò comparandæ, atq; curandæ vna est communis, ac generalis ratio, ac proinde vnum Medicinæ commune, ac generale itidem officium,

A quod

quod in refarciēdis corporis vitiis si-
tū est. Materia demū Medico ad tra-
ctādum, curandūq; prōpōsita, cor-
pus humanum est. Hisce ergo tri-
bus Medicæ artis capitibus ita con-
stitutis, non erit difficile Medicinæ
definitionem inuenire.

C V M enim artes singulæ inter
se, non tam materia subiecta, quàm
finibus distinguātur: vt testatur, Gal.
lib. de const. art. Medi. officiaq; artiu
singularum, pro suo cuiusq; fine va-
rientur, profectò ea demum op-
tima accuratissimaq; erit artis defi-
nitio, quæ vnā cum materia sub-
iecta officium eius totum, finem
que præcipuum complectetur. Ta-
lis, ni fallor, est illa, quæ à no-
bis in prohemio nostrarum In-
stitutionum Medicarum extat tra-
dita, qua Medicinam definimus,
artem bene curandi humani cor-
poris valetudinem. In qua qui-
dem

dem definitione artis vox generis loco posita est, reliqua verò loco differentiae. Ac Medicinam quidem ad artium genus idcirco retuli, quod & eorum est quæ aliter plerunque euenire solent, non item, perinde vt scientia, eorum, quæ perpetua sunt, atq; constantia. Et verò quod pro fine sibi proponit certum quoddam opus, nempe sanitatem, non item solam, perinde, vt scientia, ipsam veri investigationem. Iure ergo Medicina inter artes numeratur, & quidem effectiuas, ex earum utiq; effectiuarum genere, quæ nihil de integro moliuntur, illæ verò id, quod vitiatum quoquomodo labefactatumque est, corrigunt, & instaurant: in eo enim diximus Medici officium consistere, vt corporis vitia resarciatur. Quod verò ad reliquas propositæ definitionis partes attinet, bona

quidem valetudo, finis est in hac definitione, quem diximus esse Medico propositum. Bonam autem valetudinem interpretor, firmam illā sanitatem quam καθ' ἑξιν, Galenus appellauit, id est, ad habitū iam perductam, non item alteram illam infirmam & mutilam, quā idem κατὰ σχέσιν cognominauit. Hęc siquidem ad vitæ humanæ vsus actionesq; inutilis cū sit, nemo eam tanquam finem, aut bonum expetat, aut in ea prorsus acquiescat, donec firmiorē alteram valetudinem, quam nos absolute bonam dicimus, sit adeptus: per quam utiq; possit non instrenuē neq; cū molestia quotidianas, & consuetas operas obire. In hac ergo valetudine benē curanda Medici officium totum versari dixi: benē autē curabitur, si vitia corporis omnia corrigantur. Quæ ipsa quamuis longē plura, grauioraq; in ægris appareant

pareant, quàm in sanis: Vtraq; tamẽ
 ab vna hac arte, vno & eodem mo-
 dō corriguntur, id scilicet quod de-
 ficit instaurando. In quanto enim,
 non etiam in quali consistit emen-
 dandorum vitiorum differentia, vt
 testatur Gal. lib. ad Thrasybulum.
 Ac de Medicinæ quidem definitio-
 ne hætenus. Quæ verò ab aliis au-
 ctoribus extāt traditæ definitiones,
 hæ nisi vitiosæ sint, ad hanc ipsam
 reuocari possunt. Veluti quæ ab Hip-
 pocrate traditur in libro de flatibus,
 Adiectio, atq; detractio: quæ cer-
 tè à solo officio ducta est. Quæ
 verò traditur ab Auicenna, scientia
 qua dispositiones humani corporis
 cognoscuntur, ex parte qua sana-
 tur, aut ab ea remouetur, vt præsens
 sanitas conseruetur, & amissa recu-
 peretur, in ea certè præterquã quòd
 minus propriè sciētici nomē vsurpa-
 uit, videtur sanè Auicenna id quod

Fen. 1.
 doct. 1.
 lib. 1. c. 2

generatim vno verbo proferre debuerat, pluribus, ac per partes protulisse. Iam verò illa alia, qua Medicina definitur, sanitatis conservatrix, & morborum expultrix, iure vel hoc nomine improbatur à

In intro-
ducto,

Galeno, quòd cum artes non semper suum finem scopumue consequantur, haudquaquam debent ex finis consecutione definiri, sed ex his, ex quibus constituuntur, & per quæ finem consequuntur suum. Ac de Medicinæ quidem notione, fine, officio, materia subiecta, totaq; eius definitione satis superq; dictum est. Restat, vt de eiusdem partibus deinceps differamus.

De parti-
bus Me-
dicinæ.

Ac partes quidem Medicinæ tametsi sub vnum, vti dixi communē sanitatis finem omnes, sub vnūq; itidem officium generale cadāt, atq; adeò ad vnū corpus humanum, tanquam ad subiectum pertineant, plu-

res tamen longèq; à se ipsæ diuersæ,
distinctæq; sunt. Quippe quæ tum
finibus, tum officiis propriis dif-
ferant inter se: diuersosq; corpo-
rum status sibi ad curandum sub-
iectos habeant. Cum enim qua-
tuor sint constitutionum corporis
genera vniuersa, totidem sanè erunt
earundem curandarum rationes, to-
tidemq; proinde Medicinæ partes,
quarum singulæ singulis illis corres-
pondeant. Atq; ex his quidē ea, quæ
bonam corporis valetudinem tue-
tur Hygiene à Grecis, salubris, à
Latinis appellatur: quæ impēden-
tes morbos præcauet, Prophylacti-
ce, id est, præseruatrice: quæ con-
ualescentes reficit, Analeptice,
quasi refectoriam dixeris, no-
minatur. Quæ demum, morbis
medetur Therapeutice, id est me-
dicatrix siue curatiua nuncupata,
est. Neq; verò solùm diuersis his
mate-

materiæ subiectæ, id est, corporis humani statibus quatuor istæ artis partes differunt inter se, sed etiam propriis, vti dixi, tum finibus, tum officiis. Et enim quamuis commune id omnibus est, quod vitia corporis emendant, tamen in hoc ipso non mediocre est inter illas discrimen, primo quidem, quod vitia corporis, quæ aegris accidunt, tam ea, quæ ex substantiæ triplicis dissipatione, quam: quæ ab alteratione temperamenti proueniunt, & graua sunt, & confertim fieri solita. Cōtrā verò vitia ea, quæ sanis corporibus contingunt, leuia sunt, sensimq; ac sine sensu eueniunt. Si igitur tum vacuatio, tum alteratio sensim paulatimq; fiat, & correctio etiā vtriusq; (vt ait Galenus) sensim administrabitur: quod munus ad artem sanitatis tuendæ spectat. Sin confertim aliquando, ac semel magna vacuatio, vel adiectio

incide-

inciderit, aut insignis quæpiã altera-
tio obuenerit, & morbus aderit, &
medēdi methodū ad eorū sanationē
requiremus. Est & aliud discrimen
inter salubrem Medicinæ partem, &
Therapeuticam, quòd hæc per indi-
cationes à contrarietate ductas pro-
greditur, remediaq; ac medicamen-
ta morbo contraria adhibet. Illa ve-
rò similibus naturæ corporis præsi-
diis utitur, siue ex his sint, quæ assu-
muntur, ut cibus, potus, aer: siue ex
his, quæ foris admouentur, ut aer
ambiēs, ut balnea: siue ex his, quæ cor-
pore animove gerūtur, aut perferū-
tur, ut motus tã corporis, quàm ani-
mi, & huic cōtraria quies: siue deniq;
ex his, quæ è corpore educuntur, ut
omnis generis excretiones.

I A M verò Therapeutice, & Ana-
leptice in his, vitiis, quæ adsunt sum-
mouēdis potissimū occupatæ sunt:
Prophylactice verò, & hygiene in

his, quæ impendent, deuitandis. Cæterùm vitia ea in quibus corrigendis tã prophylactice, quàm analeptice occupatæ sunt, media sunt inter statum naturalem, qui ad Hygienam medicinæ partem pertinet, & præter naturalem, qui ad Therapeuticam spectat: vt non malè status ille, vel non naturalis, vel neuter dici possit, idest, neq; integrè sanus, neq; æger.

HIS ergo quatuor Medicæ artis partibus, ac propriis earundem finibus, & officiis, ita constitutis, super est, vt reliquas Medicinæ partes, quæ his necessarium ministeriũ exhibent, persequamur. Enimuerò vt corporis actiones, ac constitutiones naturales conseruentur, non naturales, ac vitiosæ corrigantur, ægræ demum persanentur, id verò potissimum Medici munus institutumq; est.

Atqui nihil istorum præstare poteris, nisi ea prius cognita habueris. verbi gratia, cum Therapeuticae partis finis sit opportuna vnicuique morbo adinuenire remedia: vt testatur Galen. lib. 2. Meth. & lib. 1. de sanit. tue: hæc autem metho-
do non possint inueniri, nisi et morborum naturas, causas, reliquamque hypothesein prius dignoueris, & eorundem morborum exitus, quales tandem futuri sint, vt cunq; præsa-
gias: hinc duæ illæ Medicinæ partes, tanquam Medico necessariae addite sunt, Diagnostice inquã, atq; Prog-
nostice; harumq; insuper ministræ Pathologice, Ætiologice, & Semio-
tice: quarum quidem, quæ Patholo-
gice dicitur, affectus præter natu-
ram, eorumq; differentias enarrat. Ætiologice verò causas eorundem exponit. Semiotice demum sig-
na omnia colligit, per quæ Medicus
metho-

methodo diagnostica possit morbos, morborumq; differentias, causas, locum affectum, magnitudinem præterea, morem, motum, typum, ac tempus, totamq. demum constitutionem explorare. Cæterum quoniam quæ aliena à natura sunt, cognosci non possunt, iis, quæ secundum naturam sunt, ignoratis: hinc illæ aliæ medicinæ physiologicæ partes, tanquam necessariæ scienti eidem accesserunt, in quibus de actionibus, facultatibusq. animalibus, vitalibus, naturalibus ageretur; deq. usu partium singularum, & earum historia, ac fabrica per anatomicen exploranda, præterea de semine, de spiritibus, de humoribus quatuor, tanquam de elementis secundis, & proximis corporis humani, de temperamentis, de ipsis denique naturæ humanæ primis, ac simplicissimis elementis, de quibus utiq.

susce-

suscepta est ab Hippocr. hoc libro
 disputatio. Quæ ut est cate rarū me
 dicinæ partium omnium resolutio-
 nis ordine postrema: ita contra or
 dine compositionis primo loco
 explicanda venit: ut non im
 merito dictum ab Hipp.
 illud sit, medicæ ora
 tionis initium
 naturam
 esse.

In Prohemium

Galen.

SOLEMNE illud
semper eruditissi-
misq; quibusq; in-
terpretib⁹ maximè
vfitatū fuit: vt ante
quā ad auctoris e-
ius, quē enarrandū
suscepissent verba sententiāq; interpre-
tādā accederent, pauca quēdā prius
tanquā prolegomena proponerēt,
eaq; sigillatim explicarēt. Horū exē-
plo Gal. hoc pro hemio capita quæ-
dā proponit nobis explicāda. Primū
quidem de libri huius inscriptione
inscriptionisq; ratione. Alterū de Me-
thodo, qua Hipp. hoc libro vtitur in
inuestigāda natura corporis humani.
Tertiū de vtilitate libri, vniuersēq;
huius

HIPP. DE NAT. HV.

huius disputationis de natura humana, & eiusdē elementis ab Hipp. instituta. Quartum de vero germanoq; libri huius auctore: vbi interim, & argumentum totius huius operis summatim, ac per capita colligit.

Scripsi olim de elementis.

RATIONEM reddit cur hocce in hunc librum cōmentarios ediderit, cū idem olim libros duos de elementis secundū Hipp. inscriptos edidisset. Id ergo propterea à se factū dicit, quòd quanuis in illis libris, hunc librū fuerit interpretatus, non tamen ita, vt singula Hipp. verba illic ordine, ac figillatim enarrarit: sed ita, vt ea, quæ dogma continent, vnā cum suis demōstrationibus tantum edocuerit: vt testatur ipse idem Galen, lib. 8. de decret. Hippocratis, & Platonis. Amicorum ergo præcibus compulsus fatetur se hocce in hunc librum cōmentarios

edi-

addidisse, vt quæ in libris de clementis tanquam euidentiora prætermiserat, ea singulatim in his commentariis explicaret, veluti quod ad varias naturæ significationes explicandas attinet.

Itaq; vnum quidem, & primum veni.

QUO ratio inscriptionis magis constare possit, Physeos, id est naturæ significationes plures colligit: ex his que quænam sit hoc libro potissimum inaudienda, docet.

AC naturæ quidem significationes plures sunt, vna quidem quæ hîc à Galeno prætermissa est, qua vis illa diuina in rebus insita significatur, quæ secundarum causarum vires miro ordine solertiaq; moderatur, atq; ad id, quod in quoq; genere est optimum, dirigit: quam Gal. lib. 17. de vsu. p. & lib. de marasmo rerum omnium parentem opificemq; prædicat, animaliumq; salutem consulere, atq;

De Naturæ
ratione
variisq;
eius
significationibus
Gal. lib. 5.
de Medicis
nominibus.

atq; etiam membrorum vsum nos
 docere, vt quæ erudita sine doctore
 fit: quam itidem sibi scopos in agen-
 do proponere, nec frustra quicquā
 facere: illam verò & iustam, & soler-
 tem esse, ac artificij plenam dixit:
 quamq; itidem Plato lib. 10. de Rep.
 mundi animam nuncupauit, eamq;
 vnā cum spiritu totam toto mun-
 do diffusam cuncta mouere, effice-
 re, moderari dixit. Ad quam etiā spe-
 ctauit Virgilius cū cecinit:

Lib de
 cōst. art.
 med.

Principiò cælum ac terras cāposq;
 liquentes,
 Lucētemq; globum, Lunæ titaniaq;
 astra
 Spiritus intus alit: totamq; infusa
 per artus,
 Mens agitat molem, & magnoscet cor
 pore miscet.

VI. Ac
 acid.

Ne multa: huius naturæ hæ sunt

B vires.

vires, miscere, generare, nutrire, augere, formare, idq. diuiniore quādam virtute, quā quę solis elementis, & eorum viribus possit attribui.

H A C ergo naturę significatio-
ne (qua illa, vt principium agens
consideratur) posthabita, vt ad eas
tandem significaciones, quę hic à
Gal. referuntur, veniamus, naturę
quidem vox plerunq. idem quod
essentię nomen interpretatur: vt
ergo essentia, ita & natura duplex
est, materia scilicet, & forma, v-
traq. porro gemina, altera sensui
manifesta, ac proinde à Poëtis, vul-
garibusq. usurpari solita, altera hac
& antiquior, & accuratior, eaq. ra-
tione non sensibus explorata. Ac
veteres quidem Philosophos na-
turę voce, materiam primam po-
tissi-

tissimū intellexisse, vel ex eo ostendit Galen. quod in libris his, quos illi de natura inscriptos reliquerunt, de prima illa substantia differuerunt, quam ipsam nec genitam, nec interitui obnoxiam, sed perpetuam esse voluerunt, corporibus iis omnibus, quæ oriuntur, et intereunt, primò subiectam. Deinde quæ cuiq; secundum propriam substantiæ rationem in essent, (quos illi habitus appellabant) enarrarunt: post hæc quæ non ex propria ratione accidere solent (dispositiones ab eisdem nuncupatas) adscripserunt. Ceterū præter materiale principium nullam aliam causam esse censebāt, sed necesse quidem quidquā ceterorum reuera, hac vna depta. itaque vnum, & omnia dicebant eam esse. Ac quod materiam quidem illi, naturam idest

10647 1060 B 2 1064 1065

essentiam esse asseruerunt, lau-
dandi sunt, idq; etiam Aristoteles
cōfirmavit: quòd verò solam eam,
aut certè potissimam naturam es-
se dixerunt, minùs laudandi. For-
ma siquidem potior pars essen-
tiæ cum sit, potiori iure sibi naturæ
nomen vindicabit, quàm materia.

Quamquam Plato contrà sentire vi-
sus sit in Timæo, cum dicit: si quis
plures figuras simulachraue ex auro
ficta habeat, quæratq; de vno eo-
rum quolibet, quid sit, profectò,
si illi respondeatur, id aurum esse, ve-
rè responsum fuerit: sin triangu-
lum, aut aliam quampiam figu-
ram, minus verè; cuius rei hanc
rationem reddit, quòd figuræ illæ
subinde commutentur, aurum ve-
rò idem permaneat: ita fieri, vt au-
rum quidem reuera existat, figu-
ræ non item. Non alia ergo ratio-
ne ille naturam eam vnā, quæ
cuncta

cuncta, vt ait, corpora excipiat, re-
 uera esse afferit, vt quæ eadem sibi
 semper sit: siquidem ex propria po-
 tentia nunquam recedit: suscipit
 enim semper omnia nullam inte-
 rim formam, tanquam propriam
 retinens. Hæc ille. Cæterum ista Pla-
 tonis ratio hoc minus congruere vi-
 detur, quòd figuræ istæ, de quibus il-
 le verba facit, formæ essentielles non
 sunt. Nos verò cum dicimus, formā
 potius, quā materiā naturā esse de es-
 sentiali forma id inaudiri volumus,
 non de accidentali, aduentitiāue.
 Ergo cum tota rei essentia materia
 formaq; essentiali compleatur, pro-
 fectò is demum totam rei naturam
 exactè exposuisse videatur, qui tum
 materiam, tum id, quòd secundum
 rationem substantiæ in rebus sin-
 gulis inest, exposuerit, siue for-
 mam materialem, id ipsum cum
 Aristotele interpreteris, siue rem.

7. 60
 2b 402
 2d 102
 y 102
 2. 114

peramentum cum Galeno. Qui
 sicut elementorum essentiam ex
 materia prima, & qualitatibus infi-
 deni primis, sincerisque, tanquam
 ex duobus principiis, constitui di-
 xit ita, & corporum mixtorum
 essentiam ex materia elementalī,
 & ex temperie omnium quatuor
 qualitatū compleri affirmavit.
 Atq; hæc quidem naturæ significa-
 tio prima potissimaq; conseri de-
 bet, vt quæ totam rei essentiam,
 & quidem eam quæ non sensibus,
 sed ratione percipitur, cōtineat. Hæc
 excipit deinceps altera illa & ordi-
 ne, & dignitate posterior naturæ si-
 gnificatio, quæ materiā illa quidem
 formamq; cōplectitur, externam ta-
 men, ipsiq; sensibus expositam. Iux-
 ta hanc alteram naturæ significatio-
 nem locutus Homerus, *ἵνατις αἰὲν*

Odyss.
 K. ubi de
 scribit
 Moly
 Vlyss. 4

Sic ait interpres diuinū præbēs q; medela m.
De terra enulsam, tum naturam mihi mou

Strat. Mox subdit.
Nigra quidem radix, sed erat flos lacteus
illi.
 Hoc etiā pacto qui de herbis scripse-
 rūt, earum naturam, quæ sensibus
 enidens esset, solū tradiderunt, pro-
 prium cuiusq; saporem, odorem, co-
 lorem referentes, viresq; eas, quæ ex-
 periētia apparerēt, explicātes. Hanc
 fanē rationem Dioscorides in expli-
 canda herbarum plantarumq; natu-
 ra tenuisse videtur. At Galenus in
 his libris, quos de simplicium me-
 dicamentum facultatibus scripsit,
 non ea solū, quæ Dioscorides,
 obseruat: sed & illud insuper ex-
 quit, cuius tandem elementi par-
 tes in vnoquoque medicamento
 præponderent; & qua demum tem-
 perie quodque eorum præditum
 sit. Quorum illud ad materiā
 elementalem, hoc ad formā
 materiale spectat: quæ ambo

Mercu-
 rio datā
 aduer-
 sus Cir-
 ces car-
 mina,
 De qua
 herba.
 Diosc. c.
 47. li. 3.
 & Pli.
 lib. 45.
 cap. 25.

ob di-
 .6200
 709 107
 .iugua
 .dum in
 .7.60

principia ratione potius, quàm sensibus explorantur. Cum ergo totidem sint naturæ hominis, quot reliquarum omnium rerû significatio-
 nes, illud iâ superest, vt doceamus, ad quam potissimum ex illis nature vox, quæ in ipso libri titulo extat, re-
 ferenda sit: num scilicet ad materiâ corporis humani, an ad formam si-
 ue habitudinem, an ad vtramq;. Por-
 rô cum duplex sit itidē materia cor-
 poris humani, vna quidem sibi cum
 cæteris corporibus mixtis commu-
 nis, ipsa scilicet prima quatuor ele-
 menta, quæ vtique in ipso gene-
 rationis principio pro materia sunt
 Galeno teste: altera hominis, vel
 potius animalium sanguineorum
 propria: Hippocrates quidem certè
 in prima huius libri parte primam
 inquit, docetq; corpus humanum
 ex quatuor primis corporibus ig-
 ne, aere, aqua, & terra. (quæ idem a
 qua-

Lib de
 cura.
 rat. per
 sangui-
 ni mifs.
 2.3.

qualitatibus, calidum, frigidum, hu-
 midum, & siccum nominat,) tan-
 quam ex primis elementis ortum,
 ac constitutum esse. Iuxta quam sig-
 nificationem Hippocra. in progres-
 su libri, Ex his (inquit) quæ prædixi-
 mus, eorum natura constat, definitq; Tex. 16.
 vt dictum est, in ea ipsa & c. Ad alte-
 ram verò naturæ siue materiæ signi-
 ficationem pertinent quatuor hu-
 mores, qui utiq; hominis, vt animal
 sanguineum est, propria, ac secunda
 dicuntur elementa; ac proinde de Lib. 2.
de Elc.
 eisdem etiam hoc libro agere insti-
 tuit Hippocrati. ab ea sententia, vbi
 ait, Corpus humanum continet san-
 guinem pituitam, & bilem utrāq; Tex. 18.
 & hæc illi sunt natura. Huc etiam re-
 ferri possunt partes similes ex ana-
 tome perspectæ: quæ ipsæ quoq; hu-
 mani corporis sensibilia elementa à
 Galeno dictæ sunt.

V-T. ergo materia corporis huma- Lib. 2. §
Elc c. 1.

ni duplicem habet significationem;
 alterā quidē per quā vera primaq;
 alteram, per quam, quæ sunt ad sen-
 sum tantum, elemēta significamus:
 itidem, et humani corporis forma
 dupliciter vſurpatur, modō quidē
 pro forma ea, quæ oculis apparet,
 qualis est figura cōformatioq. mē-
 brorū: interdum verō pro certa tē-
 peratura partium singularum. Ad
 primam formę significationem per-
 tinent illa verba Hippocra. Et maxi-
 mē moriebantur, quibus natura ver-
 gebat ad tabem. Vbi Gale. nomine
 naturæ thoracis structuram inter-
 pretatur, adeō angustam, vt summæ
 scapulæ alarū inſtar promineāt: vn-
 de pterigodeis, id est, alati dicti ſunt
 Galen. com. in aph. 34. lib. 2. Ad alte-
 ram autem, ſiue formæ, ſiue naturæ
 ſignificationem, rationi, non item
 ſenſibus expoſitā referēda ſunt illa
 verba, Hippo. quæ extant lib. de vi-

Dixit

Lib. 1.
Epid. 2.

313

313

Com. 2.
T. 314

Etus rat. in morbis acutis, Maxima
 mutationes circa naturam nostram
 habitumque maximè morbos cōmit-
 tunt. Vbi Galen. Multa (inquit) natu-
 ræ nomen apud Hipp. significat: ve-
 rum hoc loco temperaturam videa-
 tur cūpiam significare: sicut & no-
 men habitus ipsam partium structu-
 ram, & compositionem.

IN eandē sententiā Gal. corpo-
 rū similitudinē essentiā ex quatuor qua-
 litatū tēperamento constare dixit.

HIS expositis superest iā, vt videa-
 mus, in qua tādē ex his, quas retuli,
 significationibus hīc naturæ nomē
 in huius libri inscriptione ab Hipp.
 usurpatū sit. Ad hanc quæstionē re-
 spondet Gal. com. in Aphorismū illū

Aph. 34.
 l. 2.

Hipp. cuius verba sunt. In omnibus,
 minùs periclitantur, quorum natu-
 ræ, ætati, & habitui, & tempori ma-
 gis congruit morbus, quàm quibus
 secundū nihil istorum congruit.

Quo

„ Quo loco ille, cū multis, inquit,
 „ modis natura dicatur, accipienda
 „ nūc est in eo significato, quo & mul-
 „ tis aliis locis, vsus est Hipp. & in toto
 „ libro de natura humana, in quo eā,
 „ quæ fit ex primis elementis, tēpera-
 „ turā, naturā vocat. In eandē quoq;
 „ sententiā Gale. in Aphorismum illū
 „ Hipp. Naturarum hæc quidē ad æsta-
 „ tem, hæc verò ad hyemem benè ma-
 „ leuc se habēt. Naturam, inquit, vsur-
 „ pauit Hipp. hoc loco secundum pri-
 „ mū, ac principalissimum significa-
 „ tū, quod secundum ipsam maximè
 „ substantiam naturæ est. Ea autem est
 „ temperatura quatuor elementorū,
 „ calidi, frigidi, humidi, sicci. Quibus
 „ sanè locis Gal. cū, & elemētōrū me-
 „ minerit, & tēperaturæ, vtrumq; pro-
 „ fectò naturæ principium, materiam
 „ scilicet, & formam complexus esse
 „ visus est, ex quibus vniuersa corpo-
 „ rū cōpletur substantia, id quod Ga-

Aph. 2.
 li. 3.
 Aph.

alibi confirmat dicens, Rerū corpo-
 ratarū natura est vniuersa substātia,
 ac tēperies, quæ ex primis elemētis
 cōflatur, calido, frigido, humido, sic
 co. In hac ergo significatione dici-
 mus Hippocratem naturæ nomen
 potissimum vsurpasse tum in huius
 libri titulo, tum etiam in progressu.
 Velut sententia xiiij, postquam qua-
 tuor illa elementa posuit, ex illisq;
 æquabiliter contemperatis singula
 oriri dixit, mox subdit, Cū igitur na-
 tura eiuscemodi sit &c. Itidem sen-
 tentia xv. vbi ait, Talis est tum ani-
 mantium, tum cæterarum rerum
 omnium natura.

Li. 3. de
 tēp. c. 4.
 & lib. 2.
 de nat.
 huma.
 Text.

ITAQ. quāuis hoc libro Hipp. De in-
 naturā corporis humani inuestiga-
 turus de primis eiusdē elemētis ne-
 cessariò simul disputaturus esset, nō
 tamē propterea librū hūc de elemē-
 tis inscripsit: partim quòd nō in so-
 lis his tota natura humana consiste-
 ret:

De in-
 scriptio-
 nis ra-
 tione,

ret: partim etiā quòd elemēti nomē
 nō adeo' effēt veteribus vsitatū; nec
 dū eius notio à principij. notione di-
 stincta. Itaq; pleriq; ē veteribus phi-
 losophis eos libros, in quibus de ele-
 mētis egerāt, haud quaquā de elemē-
 tis eos, sed de natura inscripserunt:
 vt testatur Gal. tū in prohemio huius
 libri, tū lib. I. de elemētis sub finem.

De Me-
 thodo
 qua hoc
 libro uti-
 tur Hip.

Quid? in animæ, inquit, naturam.

VERBA sunt ex Platone excep-
 ta, quibus Socrates Phēdrū affatus
 methodum eā indicat, quā in inue-
 stigāda natura corporis humani v-
 sus fuerat Hippocrates hoc libro:

METHODVS porrò eiusmodi
 est: vt quoniam natura corporis
 humani (quam hīc inquirimus) in
 materia formāq; consistit, de mate-
 ria prīmū videamus quæ, qualisq;
 sit. Materiam ergo corporis huma-
 ni, eam utiq; quæ illi cum reliquis
 rebus omnibus mixtis est commu-

nis, absq; vniuersi natura assequi nos
 posse, negat Plato. Itaq; Hippocra-
 tem, vt naturam corporis humani
 inueniret, elementa eius prima, cum
 reliquisq; omnibus corporibus mix-
 tis eidē cōmunia vestigasse: illudq; in
 primis quæsiuisse, vnum nē scili-
 cet, & simplex esset elementū natu-
 ræ, an cōtrā multiplex: quod ipsum
 quoque se in animæ natura vestigā-
 da obseruaturum profiteretur, nosq;
 itidem in cuiusq; rei natura explo-
 randa, explicandaque, vt obser-
 uemus, monet, vtrumne scilicet
 eius rei de qua quæritur natura sim-
 plex sit, an multiformis. Dein-
 de simplex si sit, chē q; in facultā-
 tem tum ad agendum, tum ad pa-
 tiendum habeat, exquiramus. Rur-
 sus si multas formas habeat: vt enu-
 meratis his, quod in simplici ex-
 quirendum esse dictum est, id ip-
 sum in vnaquaq; sigillatim disqui-
 ranus:

COMENT. IN LIB. 32
ramus, quam scilicet facultatem
quæq; ad agendum, aut patiendum
obteneat à natura.

Quæ veterum illorum successoribus.

xi Quoniam hoc libro ad naturam
humanam methodo inuestigandâ
necessariô est agendum de elemen-
tis, idcirco nobis elemēti notio prius
explorata debet esse: de qua Gale-
nus ex instituto disputauit lib. i. de
Medicinalium vocum interpreta-
tione: quod opus hodie desidera-
tur. Elementum ergo nihil aliud est,
quàm minima pars eius, cuius est e-
lementum: itaq; ad categoriam re-
latorum, perinde, vt pars, refertur à

De no-
tione e-
lemēti.

Lib. 8. Galeno. Vt ergo minimum mul-
tis modis dici solet, aliud quidem,
de De-
ci Hip.
& Plat. quod reuera, & natura minimū est,
aliud, quod ad sensum tantum; v-
trunq; rursus, aut penes quantitatem,
quod scilicet in alias minores parti-
culas secari nequeat, aut secundū

speciem, quòd vtiq; in alias simplici-
 ores formas diuidi non possit: ita
 quoq; & elementa à Philosophis va-
 ria statuuntur: à quibusdam etenim
 pro elementis statuuntur ea, quæ &
 quantitate, & specie minima indiui-
 duaq; sunt, quales sunt atomi Epicu-
 ri, Leucippi, Democriti, vt & incom-
 pactilia Asclepiadis corpuscula: ab
 aliis verò pro elementis censentur
 ea, quæ secundum speciem solum
 sunt minima, & indiuidua, qualia
 sunt, quæ Empedocli, Hippocrati,
 Aristoteli, Platoni, Galeno prima,
 ac simplicissima sunt rerum elemen-
 ta, Ignis, Aer, Aqua, & Terra. Quippe
 quæ in alia corpora simpliciora se
 dissolui non possunt. Hac ratione
 etiam Grammatici, licet catachre-
 sticòs, elementi vocem vsurpant,
 cum vigintiquatuor literarum ele-
 menta ponunt, sic & Arythmeticis
 sua sunt numerorum elementa, vt,

α, β, γ, δ, ε, ζ, η, θ, ι, κ, λ, μ, ν, ξ, ο, π, ρ, σ, τ, υ, φ, χ, ψ, ω, & μν;

& Musicis Geometrisq; Porro præter elementa ista prima veraq; corporis humani, sunt & alia quæ ad sensum tantum sunt elemēta, vt humores, & partes similes. Quæ sola Athenæus humani corporis elemēta videtur agnouisse.

Nos autem hoc loco, nec nomina.

MONET nos, ne in ipsa vocum interpretatione, ac significatione expēdenda sistamus: sed vt perspecta elemēti notione mox ad res ipsas, ex quibus ceu minimis, ac primis elemētis similia corpora primò constitutur, expēdēdas progrediamur. Videamusq; in primis, Vnū ne sit secundū speciem rerū elemētū, vt Melissus, Parmenides, Epicurus, Leucippus, Democritus, Asclepiades, Heraclitus, Anaximenes, Thales Milesius aliiq; nonnulli ex veteribus philosophis voluerūt, an multa cōtrā specieq; diuersa: ac si multa rursus, quod demū, quæ, qualiaq; sint illa, quāq; in

ter se communionē, ac sympathiā,
 habeāt, videamus. Quòd igitur non
 vnū specie sit hominis, vt nec cate-
 rorū corporū primū elemētū, ex eo
 demonstrat Hipp. quòd si vnū esset Tex. v.
 homo, nō doleret, &c. Eadē porro
 elemēta quatuor esse, eaq; ignē, aē-
 rē, aquā, & terram, vel ex eo cōstat,
 quòd ea demū sint rerum elemēta,
 quibus primò insunt quatuor illæ
 qualitates summę calor, frigus, hu-
 miditas, & siccitas: hæc nāq; solę qua-
 litates verè elemētares dicēdę sunt,
 rerūq; naturaliū effectrices, à quibus
 elemētaria corpora id habēt, vt ele-
 mēta sint, id est, vt sint idonea, quę &
 misceri tota per tota possint inter
 se, & missione sua se mutuò permu-
 tare, alterare, ac nouastādē corporū
 similariū naturas cōstituire: talia sūt
 Ignis, Aer, Aqua, & Terra. Pręter hæc
 verò quatuor, nullū neq; est, neq; esse
 potest corpus, quod aut primò cali-
 dū, aut frigidū, aut humidū, aut

siccum sit. Ex quo euidenter apparet, id quod ab initio quærebamus, non solum plura vno esse rerū elemēta, sed neq. plura quā quatuor esse ea posse, neq. pauciora: & verò ea non alia esse quā Ignem, Aerē, Aquā, & Terram, vt quæ & simplicissima sint corporum reliquorum, & primò, ac per se quatuor illas obtineāt qualitates. Ac de elementis quidem hætenus. Nam quæstiones quidem reliquas, quæ ad hanc de elementis disputationem spectant, infrà suo quamq. loco opportuniùs explicabimus: quales sunt illæ, Vtrum elementorum formæ mancant in mixto vnâ cum materia propria, ita, vt actu in eo mancant elementa: an verò de duobus his principiis essentialibus elementorū, sola remaneat in illis materia. Itemq. illa, quæ ex superiori exoritur, quæstio, Vtrum elementorū vires, & qualitates mancant in mixto,

Quæstio
nes in
his com-
menta-
riis dis-
ceptan-
da.

mixto, & quo modo. Huc etiā reuocanda nobis erunt ex media Philosophia quædā de mixtione: quærendūq. Vtrūm formę elemētorū miscantur, in vnumq. coëant inter se. Sed & illud, Vtrūm elementa secundū solas qualitates, vt Aristoteli visum est, an etiā secundū substantias tota per tota mixta sint inter se, vt placuit Zenoni Cittico totiq. stoicorum familiæ.

Ex his altera nascitur corporum figura.

DE triplici hac constitutione, vna totius viuentis corporis ex partibus organicis, altera partium organicarum ex similaribus, tertia similiarium ex quatuor elementis, vide Arist. lib. 5. de Gen. anim. c. 2. & lib. 12. Metaph. tex. 15. & Gal. libr. 8. de decr. Hipp. & Plat. & lib. 6. de sanit. tue, & lib. de diff. morborum. Quibus Galenus quartam addidit per quam utiq. humores ex elementis

Libr. 3.
de decr.
Hipp. c. 4.

primò generantur, perinde vt ex humoribus partes similes, & ex similibus deinceps organicæ, atq. ex his demum totum corpus ortum constitutumq; est: vnde videtur Galenus colligere partes similes, si accuratè loqui velimus, non esse protogonas, id est, primò proximè quæ ex elementis genitas, vt Plato videtur voluisse, sed quatuor humores potius.

Nos autem statim ab initio.

De vtili
tate libri

LIBRO secundo methodi quã
ta esset libri huius utilitas his verbis
„ docuit Galenus. Citra naturam (in-
„ quit) corporis exactè inuentam, fieri
„ non potest, vt vel ex morborum
„ differentiis quicquam inuenias; vel
„ auxiliorum conuenientium com-
„ pos sis. Enimverò morborum differe-
„ tiarum quæ, quot ve sint, inueniri me-
„ thodo non possunt, nisi humani
„ corporis, singularumque eius par-
tium

tium naturam exactè pernoueris. Cum enim tot sint morborū, quot lapsum à naturali habitu differentiae, vt testatur Gal. libr. i. de morbo & sympt. naturalis autem habitus in certa quadam symmetria, siue iusta elementorum commoderatione situs sit, profectò nisi quæ, & quot sint ista elementa, & quo tandem modo inter se ad ipsius mixti generationē coeant, pernoueris, neq. morborum differentiae quæ sint, nosse poteris, neq. earum numerum inuenire.

FAC enim corporis vnā simplicemque naturam esse, ex vnoque ea, non item è pluribus numero conflata elementis: profectò si id ita sit, corpus vno eodemq. semper se habebit modo: quare neq. vitiabitur vnquam: neq. ægrotabit. Quòd si illud è pluribus elementis constare inueneris;

Gal. lib.
de differentiis
morborum.
cap. 2.

iam illud superest, ut quænam illa demum, aut qualia sint videas, patibilia ne scilicet, & alterabilia, an impatibilia. Etenim, si impatibilia sint, ut Epicuro, Leucippo. Democrito, Anaxagoræ, Empedocliq; visum fuit, profectò morbi in solo compositionis vitio consistent, totidemq; erunt morbi genera, quot compositionum ipsarum vitia. Velut Asclepiadi quidem duo tantum laxitas scilicet meatuum, & adstrictio. Sin autem elementa partium similiarum patibilia esse statuamus, id est, & pati, & alterari posse, non in sola compositionis ratione, sed in totis se ipsis magis minusue, ut Galenus loquitur, id est, alienū à symmetria excessum, defectumve suscipient. Ideoq; & ipsæ partes corporis totidem morborum genera, eaq; prima simplicissima, ac velut cæterorum elementa subibunt, quot

fuc-

fuerint elementa substantiam no-
 stram componentia . In eandem
 quoque sententiam Galen. libro de
 constit. artis Medicæ. Quot fuerint,
 inquit, elementa, id est, elemento-
 rum species, totidem erunt etiam
 similiarum corporum differentia,
 siue constitutiones vitiosæ, qua-
 tuor nimirum simplices, calidæ,
 frigida, humidæ, sicca, totidemq;
 coniugata. Atqui cum medendi
 methodus teneri non possit, nisi
 & singula morborum species, & ea-
 rum numerus prius teneatur, (si-
 quidem quot sunt morborum dif-
 ferentia, totidem sunt medendi
 rationes) profectò ut differentia
 morborum, & earum numerus sci-
 ri nequit, nisi partium naturam,
 & elementa, ex quibus constant,
 prius cognoueris: ita, nec metho-
 do quis partibus saltem simila-
 ribus mederi nouerit, nisi hanc

prius de natura corporis humani,
 deq. partium similarium elementis
 primis commentationem doctri-
 namq. calluerit. Iure ergo hoc loco
 Galenus, Nos autem (inquit) statim
 ab initio illius operis, quo insinua-
 uimus, qualis nam sit vera medendi
 methodus, ostendimus fieri nō pos-
 se, vt quis rectè per indicationes par-
 tibus similarib⁹ medeatur, nisi prius
 nouerit, vtrum earū quęq. simplex
 reuera sit, an ex pluribus elementis
 cōstituta. Itemq. illud, num hæc ipsa
 elementa tota per tota mixta tem-
 perataq. sint, vt Hipp. censuit, om-
 nesq. ij, qui patibilia statuunt ele-
 menta, an se solūm contingāt, idest,
 per compositionem confusa inter
 se sint, vt putarunt ii, qui impatibi-
 lia elementa asseruerunt: in quibus
 fuit Empedocles, Anaxagoras, Epi-
 curus, Asclepiades.

QVOD ipsum itidem confir-
 mauit

lib. 1. 90.
 c. in id-
 est. 25.

mauit Galenus libro de const. artis
 Medicæ, cùm dixit, Magis verò nos
 indagare iubet methodus, vtrum
 quæuis partium earum quæ simi-
 lares sunt, simplicesq. videntur esse,
 reuera vna simplexq. sit, an ex plu-
 ribus elementis composita: & qui-
 nam sit in his compositionis mo-
 dus. Enimverò si harum perinde,
 vt & organicarum partium consti-
 tutio in structura consistat, certè
 partium similarium morbi consi-
 miles fuerint morbis partium orga-
 nicarum.

*Ad hæc de Philosophis nonnullos docui-
 mus, (cuius est nationis Erasistratus) semi-
 rationales esse.*

C V M tres sint sectæ medicorum,
 vna Rationalium, altera Empyrico-
 rum, postrema Methodicorum: Erasistra-
 tus certè meritò semirationalis à
 Galeno tum hîc, tum libr. 2. Metho-
 di dictus fuit: propterea quòd is in
 cæteris

cæteris quidē morbis omnibus (præter eos, qui ad mērā intemperie referuntur) tum causam, tum naturam eorum inquit, vt sumptis inde medendi indicationibus rationalium Medicorū more medeatur: veluti ad phlegmonē quidem curandā cū ipsius causam prius summouendā esse censuisset, eamq; arbitratus esset coincidentiam cōpactionemq; sanguinis esse ad arteriarum fines transfusi, ideo hanc prius tollendā monuit. In quo ille rationalium Medicorum more, sumpta à morbi causa indicatione curationem instituit, non item ex symptomatum syndrome, more empiricorum. At idem vbi ventriculus, verbi gratia, alia ve quævis pars neque phlegmone, neq. tumore vlllo, aut morbo sensibus manifesto affecta fuerit, sed sola intemperie, tunc neq. morbum vllum in parte inesse censet præter

solam imbecillitatem, ac proinde, neq. methodo ne ve per indicationes à morbi essentia ductas partē curat more Dogmaticorum: ille vero Empyricorū more potius incognita morbi essentia, ipsi adhibet remedia per experientiā scilicet inuenta. Id autē Erasistrato ideo accidit quòd partiū similariū naturā in quatuor elementorū tēperie positam ignorat. Ac de libri quidem huius utilitate quanta sit, quāmq. præterea necessarium cū ad morborum differentias numerumq. inueniendum, tum ad medendi rationem probè obeundam naturam humani corporis, singularumq. eius partiū exploratam habere, satis superq. ex his, quæ diximus, arbitror esse manifestum.

Quo magis mireris istos. De ger-
 AVTOREM huius libri verè manò li
 Hippocratē fuisse demonstrat hoc bri au-
 tore.
 loco

loco Galenus, idq. dupliciter, ratione scilicet, & auctoritate: ratione quidem, quod Hipp. in cæteris libris omnibus, qui utiq. & verè, & omnium consensu germani eiusdem libri sunt, siue morborum inquirat differentias, siue præfagiendi artem tradat, siue curandorum morborum rationes inuestigare doceat, perpetuò his ipsis elementis, tanquam à se alicubi antea demonstratis solet uti: id quod tantus præsertim vir facturus non fuisset, nisi ea ipsa principia, & elementa, quibus tam sæpe utitur, alicubi demonstrasset. Quod cum nullibi, præterquam hoc libro, factum ab Hippocrate videamus, consentaneum profectò rationi est librum hunc ab Hipp. fuisse conscriptum, ac proinde inter germanos eiusdem libros esse connumerandum.

Accedit huc cum cæterorum interpretum, tum Platonis ipsius testimoniū: cuius.

cuius auctoritas hoc pluris esse debet apud nos, quòd is discipulis Hippocratis fuerit suppar. Is ergo in his, quæ supra ex Phædro citavi, verbis, ubi scilicet methodū eā cōmendavit, quam hoc vno in libro in inquirenda natura corporis humani obseruatam videmus, cū eam ab Hippocrate obseruatā dixerit, planè ostēdit huius tū libri, tū Methodi auctorem verè Hippocratem fuisse.

Nunc quæ germanus Hipp. liber.

QVONIAM non pauca in hūc librum irrepsērunt, quorum quædā verè Hippocratis non sunt, licet ab eo non dissentiant: alia verò, & ab illius sententiā, & à veritate sunt aliena: Id circo Galenus vnīuersam eorum omnium, quæ toto hoc libro traduntur, summam, argumentumque in sex tanquā capita contrahit: in quorum primo de elementis, calido, frigido, humido, & sicco

& sicco agitur, indeq. animantium natura constare ostenditur: postea verò de humorū natura differitur: Atq. hanc quidem primā libri partē, totam Hippocrati auctori adscribendam esse affirmat: reliquam verò huius operis partē variam esse: eamq. porrò in quinq. capita distribuit: in quorum primo morbi ij, quos sporadicos vocant, ab Epidemicis distinguuntur: generalisq. vtrorumq. curandorum ratio breuiter summamq. indicatur. In altero deinceps capite venarū anatome exponitur. In tertio de morbis varia quędam nullo ordine traduntur. In quarto victus ratio tum bene valentibus, tum gracilibus, tum obesīs, nec non etiam & pueris accommodata præscribitur. Extremo tādē capite de morbis cerebri nonnulla citra methodum tamen differuntur.

*Siquidem in libris suis germanissimis non
solum*

solum ubi morborum tractat differentias, clarissimè his principiis constat, sed & hoc illi in remedium est rationibus inueniendis vestigium.

HIC locus perobscurè ab interprete conuersus est: nos verò ita eū commodius interpretabimur. Perspicuò enim apparet Hippocratē in libris suis germanissimis non solum morborum differentias statuisse his principiis (nimirum calido, frigido, humido, & sicco) cōsentaneas, verū etiā & curationū rationes ex iisdē inuenisse. Morbi nāq. ipsi (idest morborū differētię) penes calorem, frigus, humiditatē, & siccitatem distinguuntur inter se. Curatio verò adhibetur his quidem, quæ calent, refrigerandis, quæ frigent contrā calefaciendis, iis præterea quæ humida sunt, exiccandis, quæ sicca sunt, rursus humectandis.

§ TEXTVS I.

Quicumq. consuevit audi

videntur præ se ferre) vt eos de mum
 Hipoc. reprehendat, longiusque
 quam Medicinæ ratio postulat, ser-
 monem de natura humana abdu-
 cere dicat, qui ignem, aërem, aquā,
 & terram humani corporis statuunt
 elementa, vtiq. nisi misceant ea, id
 est, si sincera impermixtaq. accipiāt.
 Atq. hunc quidem sensum ample-
 xatus fuit Athenæus, qui & elemen-
 ta Medicinæ eadem cum iis, quæ a-
 nimalium propria sunt, esse dixit: ea
 verò tam esse per se ipsa sensibus
 manifesta, vt ratione demonstrari
 non possint. Itaq. nihil opus esse,
 vt ad prima illa quatuor, quæ v-
 tiq. sensum transcendunt, cor-
 pora progrediamur, ignem, aërem,
 aquam, & terram, vt quæ extra
 Medicinæ fines prodeant. Iureque
 proinde illos ab Hippocrate repre-
 hendi, tanquā sermonē de natura lō-
 gius quam Medici intersit, abducen-

tes, qui illa ipsa corpora statuunt singularum rerum elementa. Sic ille locum hunc interpretabatur. Alter sensus est, qui ex iisdem verbis accuratius tamen pensitatis eruitur, ut iidem ab Hipp. reprehendantur, qui vnum aliquod ex quatuor his solum, non item, qui omnia simul ea quatuor statuunt rerum elementa. Atq. hunc certè sensum tanquam verum, & iis quæ deinceps hoc ipso libro tradentur, magis consentaneum approbat in commentario Galenus.

Neq. enim prorsus dico hominem aerem esse.

H O R V M verborum sensus ambiguus est: cuius ambiguitatis ratio, tota in voce illa ὅλε το πᾶμπαρ sita est, quæ aliquando idem valet, quod Non omni ex parte, aliquando

do verò idem, quod Nulla ex parte.

ATHENEVS, ergo cum existimaret eos hoc loco ab Hippoc. reprehendi, qui quatuor illa prima corpora statuerunt rerum elementa, sic interpretatur hæc verba, quasi voluerit Hippoc. ignem, aërem, aquam, & terram, nullo prorsus modo in homine inesse.

AT Galenus, qui non hos, sed illos potius putat ab Hippoc. improbari, qui vnum ex his quatuor corporibus solum statuerunt rerum elementum, aliter multò, quàm Athenæus illud (non prorsus) interpretatur, vt idem valeat, quod non omni ex parte: atque hunc ipsum sensum, per ea, quæ paulò infra tradentur ab Hippoc. confirmari dicit.

Aut quid aliud.

HOC propter eos adiectum fuit
 ab Hippoc. qui vnā aliquam na-
 turā a primis quatuor corporibus
 diuersā, pro elemento rerum om-
 nium solā statuerant: in quibus fue-
 runt tum Epicurus, Democritus,
 Leucippus, Asclepiades, qui atomos
 introduxerunt: tum Diogenes Apol-
 loniastes, qui certam quandam sub-
 stantiam inter ignem & aerem me-
 diam excogitauit: tum deniq. Melis-
 sus, qui materiam primā rerū om-
 nium principium solū agnouit: ad
 quem potissimum videtur Galenus
 hæc Hippoc. verba retulisse com. in
 Text. iij.

Propterea quod non manife-
 sto apparet, vnū in ho mine
 inesse.

HIS verbis Hipp. rationem red-
 dit

dit eius, quod modò dixerat. (Ne-
 que enim prorsus dico hominem
 aerem esse) quo quidem loco ni-
 hilo minor, quàm supra occurrit
 ambiguitas. Causa autem ambigui-
 tatis non aliunde oritur, quàm ex
 Amphibologia illius dictionis, *ἐν ἑοῦ*;
 quæ certè dictio tum diuissim, &
 cum primæ literæ aspiratione *ἐν ἑοῦ*,
 idest, vnum existens, legi potest, vt le-
 git Galenus, tum coniunctim ac ci-
 tra aspirationem, *ἐν ἑοῦ*, idest, inexi-
 stens, vt legebat Athenæus. Ergo to-
 tum hunc locū sic iste interpretaba-
 tur, quasi vellet Hippocrates nullo
 prorsus modo Ignem, aut Aerem,
 aut Aquam, aut Terram, aut quid
 aliud, quod syncerum impermi-
 stumq. esset, statui debere huma-
 ni corporis elementum: idq. ip-
 sum hac ratione ab Hippocrate
 confirmari aiebat, quòd nullum
 ex his manifesto appareat in ho-

mine inesse. Quam quidem Atheni interpretationem idcirco improbat Galenus, quòd quam plura obseruemus ita misceri inter se, vt nullum ex illis seorsum possit indicari: neq. propterea tamen effici ea commixta non esse, quòd nullum eorum seorsum possit ostendi. Veluti in Tetrapharmaco, quauis ceram, picem, resinam, & adipem mixta esse non ambigimus; nemo tamen est, qui vllum ex his quatuor seorsum, ac à reliquis secretum possit ostendere. Quinimo ea ipsa de causa quòd illa mixta sunt, & illud protinus necessarium est, nullum eorum integrum in mixto superesse, ac proinde, nec seorsum indicari à quoquam posse. Quo circa Galenus reiecta hæc Atheni interpretatione, sic totum hunc locum interpretatur, *quasi*

quasi velit Hippocrates dicere hominem non esse prorsus, neue omni ex parte ignem solum, aut aërē, aut aquam, aut terram, aut aliquid aliud. Id autē eo argumento ab Hipp. confirmari, quòd minimè appareat manifestò vnum ex his solū in homine inesse. Atqui si vnū ex illis solū esset humani corporis elementū, profectò id vnū manifestò deberet in eo apparere. Ex quo constat non redatgui ab Hipp. hoc loco eos, qui quatuor illa prima corpora in homine, tanquàm eius elementa contineri censent, sed eos potius, qui dicunt naturā corporis humani, vel ignē vnum solumq. prorsus esse, vel solum aërem, vel aliud quodcunq. reliquorū. Itaq. Hippocratem haudquaquam voluisse Ignem, Aërem, Aquam, & Terram, in nobis nullo inesse prorsus modo, sed id potius significasse naturam corporis huma-

ni neq. solum ignem omni ex parte
 statui debere, neq. solū aerem, prop-
 terea quòd, si id ita esset, illud quoq.
 necessariū foret, vt vnū id solum in-
 corpore humano apparetet inesse
 manifestò. Quòd verò paulò antè
 dixerat Hippocrates, eos, qui vnum
 ex his quatuor solum statuunt rerū
 elementum, Medicæ artis fines tran-
 silire, id verò propterea ab Hippo-
 crate dictū fuisse interpretatur Gale-
 nus, quòd per hanc illorū Hypothe-
 sin tota ars Medica vnà cū suis prin-
 cipiis euertatur. Etenim si vnū esset
 humani corporis elementū, dolor
 omnis, atq. adeo, & sensus, & imagi-
 natio, & memoria, &, vt semel dicā,
 passio omnis, & quęcumq. per pas-
 sionē obitur in nobis actio de me-
 dio tolleretur. Atque id ipsum est,
 quod infrā significauit Hipp. cū di-
 cit, Si homo vnum esset, non dole-
 ret, sed &, vt demus hominem quā-

uis ex vno elemento ortum duplicare possit, at illud certè alterum incommodum proculdubio sequeretur, vnum tantum medicamentum specie, vnāq. eadem curandi rationem semper fore. Quod si sit, nulla iam erit medendi ars, nullus Medicinæ vsus reliquus. Cum enim medendi officium in eo consistat, vt vnicuique generi morborum suum accomodatumque medicamenti genus adhibeatur, profectò officium id nullum est prorsus futurum, si & plures morborum differentias, & plures medicamentorum species esse neges. Cum enim nec in medicamento vno inueniendo addiscendo ve, vlla sit futura nobis difficultas: nec in eodem usurpando vllū erroris periculum, profectò medendi arte nihil nobis fore opus liquet

quet. Iure ergo Hippocrates hoc loco de iis agens, qui vnum specie, statuunt hominis, vt & cæterarum rerum elementum, dixit illos de humana natura vltra quàm Medicæ facultatis intersit, disputare. Ac proinde & eos, qui huic illorum sententiæ se totos addixerunt, minùs idoneos futuros esse eorum, quæ hoc libro traduntur, auditores, nec vllum ex illis fructum esse percepturos. Quo circa meritò se illos, tanquam desperatos dimisurum esse profitetur, nec aduersus illorum Hypothesin quicquam disputaturum: præsertim quòd ad nullam artem pertineat sua ipsius principia demonstrare, sed vnaquæq. ars ab altera scientia superiori demonstrata iam principia aut aliter vtcunq. confirmata mutuetur. Velut Medicina quidem

aut

aut à Philosophia naturali, aut à prima illa, quæ communis omnibus scientiis est, diuiniore Philosophia, quam Metaphysicem appellamus. Cuius quidem scientiæ munus est artium & scientiarum reliquarum principia stabilire, vt testatur Galenus libro de elementis primo.

TEXTVS II.

Mihi verò videntur non recte sentire hi, qui talia proferunt: eandem enim omnes vsurpant sententiam: neq; tamen eadem eloquuntur. Illi verò vno eodemque epilogo siue argumento sententiã suã cõfirmât. Aiũte enim vnum esse quod est, idq. ipsum

sum & vnum esse, & vniuer
 sum: verbis autem discrepāt:
 hic quidem aër ē hoc ipsum
 esse asserens, ille ignem, alius
 aquam, non nemo terram.
 Tum ad suam quisq. senten
 tiā confirmādā testimonia,
 & argumenta colligit, quæ
 nullius sunt momenti. Iam
 verò quod in vnam eandem
 quæ omnes eunt sententiam,
 nec nisi verbis dissentiunt,
 vel id manifesto arguit illos
 ea, quæ ipsi profitentur,
 non satis intelligere. Quod
 certè facile cognosces, si
 eorum

eorum contentionibus inter-
terfis. Nam cū homines
iidem, & corā iisdem con-
tendant inter se: tamen nun-
quam idē ter deinceps eua-
dit in disputatione supe-
rior: verū modo hic vin-
cit, tum ille, vel alius, vt
cuique maxime obtigerit
lingua expedita, vulgi-
que auribus accommoda-
ta. At enim par est eum,
qui recte se de rebus ipsis
sentire profitetur, ratio-
nē suam semper potiorem
supe-

superioremq, præstare, utiq.
fi & id quod est, in rebus
pernouit, & commode id ip-
sum edisserit. Verū isti qui-
dem mihi suis se verbis in
disputando prodere per ig-
norantiam videntur: & ve-
ro Melissi opinionem erige-
re, ac tanquam postliminio
reuocare. Verū de his satis.

QV ANVIS proposuisset pau-
lò antè, Hipp. se eorum, qui vnum
rerum elementum statuunt, senten-
tiam haudquaquàm esse refutatu-
rum, sed eam quibus placeret liben-
ter permissurum; idem tamen hîc
istorum hominum, ut Galenus qui-
dem coniicit, gloria plus satis iam
apud vulgus præualecente com-
motus

motus, ac ne ceteri ipsorum auctoritate seducti in eundem hunc errorem devenirent, tanquam Metaphysici partes agens, eorum hypothesein conculcare aggreditur. Non aliter profecto Aristoteles, cum alienum à naturali scientia esse dixisset de ente, non unum immobileque sit, an secus, disputare, nihilque opus esse eorum, qui id affererent, rationes, tam absurdas praesertim, tamque alienas ab experientia refellere, in progressu tamen aduersus Parmenidem, & Melissum disputationem instituit.

¶ **ITIDEM** ergo Hipp. hoc loco eos confutat, qui unum de quatuor illis corporibus, quodcumque aliud solum hominis, atque adeo ceterarum omnium rerum elementum esse voluerunt. Atque eos quidem dupliciter redarguit: primo quod Thesis ista, quam profitetur, à se ipsa falsa sit, nihiloque quam illa altera Melissi opinio, mi-

Lib. II.
Phys.

nus absurda: Tum quòd ratio, qua thesim suam quisq. illorum confirmare nititur, leuissima sit, ac nulliusplanè momenti. Ac quòd thesis quidem eorum, qui vnum rerum omnium statuunt elementum falsa sit, proximis illis verbis ostendet, cùm dicet (si vnum sit homo non dolebit) quòd autem ratio eorum leuissima sit, vel ex eo constat, quòd cùm isti diuersa profiteantur, id est, diuersa rerum elementa statuunt, hic ignem, ille aërem, alius aquam, non nemo terram: vno tamen & eodem epilogo, siue argumento ad suam quisq. sententiam confirmandam vtitur. Ratio verò qua omnes hi promiscuè vna, & eadem vtebātur, ex mutua elementorum ipsorum inter se transmutatione transformationeq; ducitur.

E T E N I M qui aquam rerum statuunt

tuunt elementum (cuius sententiæ auctor fuit Thales Milesius) hi hac ratione adducebantur, quòd ea densata fiat terra, laxata verò, ac veluti fusa aër, quòd si amplius fundatur, atque laxetur ignis. Itidem, qui aërem potius statuunt elementū (quæ Anaximenis sentētia fuerat) eundem quidem rarefactum ignē fieri dicunt, densatum aquam, tandemq. amplius densatum etiam terram. Atq. hanc eandem rationem reliqui, vti dixi, ad reliqua transe-
runt elementa.

H V I V S ergo rationis à mutua elementorum ipsorum inter se transmutatione ductæ, duplex vitium est: primū quidem quòd nō efficiat id, quòd per eam vnusquisq. istorum efficere conabatur. (Neq. enim potest ista ratio, vna eademq. cū sit, hypotheses tā diuersas efficere.) Illa verò potius id efficiet, quòd

Plato in timæo eodem argumen-
to vsus contendit: Vnam videlicet
esse materiam primam corpori-
bus istis quatuor, eorumque mu-
tationi subiectam. Quocirca iure
isti ab Hipp. reprehenduntur, quòd
rationis eius, qua utebantur, vim
non satis intelligerent: quodque
per eam vnum de quatuor corpo-
ribus, ignem scilicet, aërem, aquam,
& terram concluderent esse solum
rerum elementum: cum illud po-
tius colligere debuissent, vnam sub
esse istis quatuor corporibus com-
munem materiam, siue eam demum
vnam solamq. rerum principium,
& elementum vellent esse (id quod
Melissus falso arbitratus est) siue prin-
cipium quidē esse illā rerū naturalium,
non tamen solā: ad illam verò etiā
& formam, tanquam alterum prin-
cipium, vt Aristoteles existimauit
addendam esse, vel, vt Gal. mauult,
ipfas,

ipsas primas quatuor qualitates. Me-
 ritò ergo veteres isti Philosophi ab
 Hippoc. reprehenduntur, non so-
 lum quòd nihil eorum, quæ ipsi con-
 tendebant, rationibus suis efficeret:
 verum etiam quòd Melissi senten-
 tiam, ab omnibus alioqui, & quidẽ
 iure optimo iam explosam, astrue-
 re denuò viderentur. Quin etiam il-
 los cò grauiori, quàm istum ipsum
 Melissum reprehensione dignos ef-
 fe constat, quòd hic cùm reram om-
 nium vnicum elementum, vnãq.
 proinde naturam esse statuisset, ne
 parum sibi constaret, iure transmu-
 tationem mutuam elementorum,
 vt & cæterarum rerum omnium de
 medio sustulit. At isti, de quibus agi-
 mus, Philosophi, quamuis vnum
 perinde, vt & Melissus, idq. so-
 lum rerum omnium elementum
 esse posuerunt, iidem tamen qua-
 si immemores sui, vnum id de qua-

tuor corporibus, quodcumq. de-
mū quisq. elementum statuisse, id
inquam, in reliqua tria corpora tran-
smutari, tum ex iisdem oriri fassi
sunt, quod erat alterum istorum vi-
tium nec exiguum: in quo quidem
illi suam, tum inconstantiam, tum e-
vecordiam prodiderunt.

*Neq. enim solum illud vnum &c. Sed
præter id qualitates quatuor.*

ARISTOTELES duo princi-
pia constituendorum elemento-
rum, atque adeo cæterarum re-
rum statuit, materiam primam sci-
licet, & formam materialem. Ga-
lenus verò nullam aliam formam
in elementis agnouisse videtur præ-
ter summas qualitates: itaque has
ipsas hîc statuit principium alte-
rum elementorum. Quamquam,
si exactè Philosophorum more lo-
quamur

quamur, illæ non sunt formæ substantiales nominandæ: neque enim sunt substantiæ: id quod ex eo apparet, quod nulla substantia est per se sensibilis, vt testatur Arist. lib. 2. de Anim. Præterea de binis qualitatibus, quæ sunt in igne, aut neutra erit elementi forma, aut certe (quod nefas est dictu) vtræq. Cæterum de hac questione infra suo loco copiosius differemus.

Verumenimvero duæ sunt res

NON eadem est principij notio, quæ elementi: elementum siquidem tripliciter differt à principio: primum quod licet illud in alia corpora simpliciora se dissolui non possit, vt quod ex corporibus aliis simplicioribus conflatum non sit (elementum namq. minima totius pars definitum supra fuit) at cogitatione tamen in principia dif-

solui potest: principium verò non itē.
 Differunt præterea; quòd verū cor-
 porum elementū esse nihil potest,
 quod non idē etiā corpus sit. Opor-
 tet siquidē id, quod est elementū, e-
 iusdē generis esse cū eo, cuius est ele-
 mentū. At principium, vt in eodē ge-
 nere sit, in quo id, cuius est princi-
 piū, nihil est necesse: neq. enim mate-
 ria prima corpus est, vt neq. forma,
 aut vlla è quatuor primis qualitati-
 bus. Postremò differunt q. principium
 non necessariò est trāsmutabile, ne
 ve ortui, aut interitui, vliue omnino
 passioni obnoxium, perinde vt rerū ele-
 mēta: si quidē materia prima, vt qua-
 litate omni, ac forma caret, ita à se
 ipsa ingenerabilis incorruptibilisq.
 est, vt testatur Galenus lib. i. de e-
 lementis. *Et quod auditio dicitur. Qui cum summus calor affuerit, efficitur ig-
 nis ita euadit aer si ad id extrema humidi-
 tas accesserit: eodem modo fit terra, quando*
 subie-

subiectum id; quod omnis qualitatis natura sua expersest; sola citra calorem siccitate afficitur, aqua, quando humiditate.

QUALITATES quidem primas Galenus elementorum effectrices quandoque nominat; ut quas elementorum constituendorum putat esse principia: itaq. summa caliditate materiae adueniente iam corpus fieri elementum. Cæterum quæ ratione eas elementis, siue corporibus quatuor primis accommodauerit, non satis constat: est enim ubi aqua ἀκρῶς, idest summè humidā esse asserit; & est etiam ubi aërem nonnunquam verò ambo hæc elementa ἀπλῶς, idest simpliciter (ut & primò) humidā statuit, ignem verò, & terram sicca.

STOLICI porro summū frigus aëri tribuerunt, quæ tamen Arist. calidum censuit. Iam verò Gale. lib. 1. de elementis, terræ summam tri-

Lib. 1. de Elem. Specificas etiā vocat. lib. 3. Simp. medic. fac.

Lib. 1. de Temp.

Lib. 1. de Temp. ca. 4.

Li. 2. de ortu & intere ca. 1. lib. 4. Meteo.

E s buit,

buit tum siccitatem, tum frigiditatem, perinde, vt & igni calorem siccitalemq.

I D E M porro de aëre varius videtur fuisse: lib. enim octauo. de vsu p. aërem frigidum, aut certè refrigerandi cordis vim habere, vel Aristotele etiam teste, dixit: idem confirmat lib. de vsu respir.

A T idem Aph. 14. lib. 1. calidum humidūq. cum Arist. aërem videtur statuisse. Sed & com. 1. in hunc de natura humana librum summū: frigus aquæ, perinde, vt Arist. tribuit, aëri verò humiditatē, igni calorem, terræ deniq. summam siccitatem.

A R I S T. namq. singulis elementis binas attribuit qualitates, quarū altera quidem excellens sit, & summa, altera prope summa, ita vt ignis verbi gratia, summum calorem cū siccitate copulatum habeat, aër summam humiditatem cum calore, aqua

Super
Tex. 13.

Lib. 2.
de orto
& inte.
ritu.

qua summum frigus cum humiditate, terra demum siccitatē summam cum frigore.

Nam de primo frigido non parua quæstio existit

A R I S T O T E L I S sententiā primum frigidum ad aquā potius, quàm vt Stoici censent, ad aerē pertinet. At Plutarchus in eo libro quē de primo frigido inscripsit, terræ summum frigus attribuit: idq. pluribus contendit rationibus: primò quòd longissimè distat ab igne: deinde quòd eidem, & opacitate, & densitate, & grauitate, & stabilitate, immobilitatēque prorsus aduersatur. Caterum quæstione hac de primo frigido tanquam Medico ad artis vsum parum vtili prætermissa, monet nos Galenus, vt ad alteram illam

illam quæstionem ab Hip. positam nos referamus, quæ quæritur, vtrum corpus humanum vnũ simplexq. sit, an verò ex quatuor simplicibus corporibus constitutum. Quæ quidem quæstio quàm sit medico vtilis, docet Gal. tum lib. 2. Meth. medendi, tum lib. 8. de decr. Hip. & Plat.

Potior ergo erat sanè in primâ oratione.

Confirmat hîc iterũ Galenus interpretationem eam, quam supra attulerat contra Athenẽũ in primâ Hippocratis sententiã: dicitq. eo loco id affirmasse Hippocratẽ, plura vno esse elementa corporis humani; non itẽ id, quod Athenẽus putabat, nullum de quatuor primis corporibus in nobis, sincerũ impermixtumq. inesse.

Hanc autẽ esse germanã verborũ Hippocratis sententiã, eo confirmat Galen⁹, quòd nemini corũ, qui quatuor illa statuunt rerũ elementa, ne

in men-

in mentem quidē venerit vnquam,
 vt diceret, vllū ex his inesse in cor-
 pore sincerum. Quinimo illud po-
 tius afferuerunt, id, quod ex elemen-
 tis conflatum est, vnū quoddam esse
 certum corpus ab ipsis vtiq. distin-
 ctum, elementis: perinde vt Tetra-
 pharmacum, quod neq. ceram esse
 dixeris, neq. resinam, neq. adipem,
 neq. picem, sed vnum quidpiam ab
 his ipsis planē diuersum, quod tamē
 alioqui ex his omnibus sit conflātū.
 Atque hic quidem est huius apud
 Gal. loci sensus: cuius verba quoniā
 non satis cōmodē sunt ab interpre-
 tibus latinē exp̄tessa, ideo eū hic
 emendatiorem afferre placuit. 651
*Quod etenim non vnum, sed plura sint, que
 constituunt hominis naturam id verò osten-
 dit Hipp. non item, quod nullum de quatuor
 elementis sincerum in corpore sit. Primum
 enim non hoc dicunt huius sententia au-
 ctiores; illi verò vnum quidpiam præter
 quatuor*

quatuor illa; quod ex illis concretum sit, statuunt.

H I C Athenæi interpretationē, quā ille ad sententiā primā Hip. attulerat, tacitus redarguit. Is enim verba illa Hip. sic interpretabatur, quasi ij eo loco ab Hip. reprehenderētur, qui quatuor illa Ignē, Aerē, Aquā, & Terrā statuerunt elemēta corporis humani, nisi mixta illa accipiāt: propterea quod si eadē pura atq. sincera essent elemēta, profecto deberēt talia in hominē manifestō inesse apparere. Contra quem Galenus hoc loco agens, id demū, inquit, est quod hīc ab Hip. demonstratur, Non vnū sed plura esse, quæ naturam hominis constituunt elemēta: nō itē, quod putauit Athenæus, nullū esse de quatuor his in corpore sincerū. Id enim nemo eorum dixit, qui Ignem, Aerem, Aquam, & Terram statuerunt rerum elemēta, neq. Arist., neq.

Stoici,

Stoici, neq. Empedocles: illi vero potius unum quoddam præter quatuor ista, quod ex illis concretum sit, statuunt. Alienum siquidem à ratione esset negare, hæc quatuor esse corporis humani elementa; propterea quod nullum eorum sincerum atq. integrum in nostro corpore appareat. Nam hac ratione certè eadem ista prima corpora mundi elementa esse negare deberem, quoniā nullum eorum est in mūdo, quod sincerum, atq. ab omni aliorum mixtione purum sit.

Nam quidam quatuor qualitates.

INNUIT hoc loco controuersiam illam, quæ fuit inter Stoicos & Peripateticos, cuius sæpe meminit Gal. Aristoteles quidē certè ubi agit de mixtione, apertè dicit, miscibilia, vt misceātur, nihil opus habere, vt in particulas, ne ad sensū quidem minimas comminuantur, nedum,

Lib. 2.
de ortu,
& interitu.

cap. 1.
de sensu.

ne dum in eas, quæ reuera minimæ,
 & indiuiduæ sunt: quales esse non
 posse à Geometris ipsis euidentissi-
 me demonstratur: vnde colligit
 quatuor prima corpora, & eorum
 substantias, misceri quidē totas exa-
 ctè ad vniōnē inter se, non tamen se-
 cundū ipsas substantiæ partes, sed
 solum secundū qualitates, ita, vt
 nullæ sint vnius elemēti partes, quæ
 non participant qualitates relinqui-
 rum elementorū, quæq. vicissim il-
 lis qualitates suas non communi-
 cent. At Stoici elementa ipsa non
 solum secundū qualitates, verū
 etiam secundū substantias tota
 per tota misceri censuerunt. Ac de
 duabus quidem his sententiis, supe-
 riorem illam Aristotelis tanquam
 probabiliorē, & à calumniis tutiorē
 secutus est cum sæpe alibi, tum ve-
 rò in libris de substantia facultat. na-
 turali Galenus. Vbi corpora (inquit)
 quæ

Lib. de
 substan.
 faciat.

mutuon

quæ apud nos sunt, ex quatuor elementorum temperatura cuncta cõflari certò me scire profiteor: quæ præterea, & per se contemperentur tota, non, vt putabat Empedocles exiguis comminuta partibus misceantur. Num autẽ se totas peruadentibus inuicẽ corporeis substantiis, an solis qualitatibus, neq. cognitu necessarium arbitror, neq. pronuntio: ceterũ qualitatibus temperaturas, id est, mixtiones fieri probabilius iudico: itaq. Asclepiadis rationes, quibus ille conatur eos, qui substantias totas per se totas misceri dicunt, conuellere, nullam habere prorsus contra Aristotelem vim testis est Galenus.

Gal. li. 1. f. de ele. sub finẽ.

TEXTVS III.

AT vero ex Medicis quidam, hominem sanguinem esse dicũt, alij bilẽ, alij pituitã

POSTEA quam aduersus Philosophos eos disputauit, qui aut ignem solum, aut solum aërem, aut aquam itidem, vel terram solum existimabant esse humani corporis naturam, vel elementum: iam hîc ad Medicos se referens, eos demùm refutat, qui vnum quempiam de humoribus quatuor naturam & elementum humani corporis statuerunt. Itaque quod supra in veris, ac primis humani corporis elementis docuit, idem nunc in secundis, ac sensibilibus docet. Ex quo satis perspicuus apparet primæ illius Hippocratis sententiæ sensus, qui tamen ambiguus videbatur, nec eos ibi ab Hippocrate reprehendi, qui quatuor rerû elementa statuerunt, sed illos potius, qui vnum ex his quatuor solum, atq. vnicû rerum elementum statuissent.

TEXTVS IIII.

IAM & ij eandem omnes faciunt conclusionem: aiunt enim vnum esse, quod cuique appellare libeat: porro id cum sit vnum, formam, & facultatem mutare à calore vel frigore coactum, fieriq, dulce, & amarum, & album, & nigrum, & cuiuscunque alterius generis: sed mihi hæc non videntur ita se habere, [Itaque plurimitalia, atque etiam alia his proxima pronuntiant.]

Quemadmodum è Philosophis ij, qui vnum de quatuor corporibus, aut quid aliud statuebant vnicum ac solum rerum elementum, hi, ad suam hypothesein confirmandam vna eademq. ratione, eaq. ab elementorum mutua transmutatione sumpta communiter omnes utebantur: ita, & ex Medicis ij, qui vnũ de humoribus asserunt humani corporis elementum, vnã eãdemq. rationem cõmunẽ à transmutatione itidem mutua ductam ad suã de vnoquoque humore sententiã singuli confirmandã vsurpabant, quòd scilicet humor ille, quicumque is tandem sit, in cãteros humores conuertatur. Hanc ergo illorum rationẽ negat efficere id, quod quisque istorum contendebat: videlicet vnumquempiam de quatuor humoribus his, esse humani corporis elementũ: Verũ illud potius per eã demonstrare

strare ait, vnum quempiam humorem antiquiorem his esse, ex cuius conuersione isti ipsi humores oriuntur: Qui humor vtiq. solus sit humani corporis elementum. Hæc itaq. illorum sententia, præterquã quod, per se ipsa falsa est, tantum abest, ut ratione ea, qua illi nitebantur, confirmetur, ut eadem potius euertatur; siquidem per eam, illud vnum efficitur, vnam quandam naturam, quatuor humoribus subiectam esse, quæ cæterorum humorum, modò hanc tum illam vicissim formã assumat.

Cuiusmodi in medica speculatione.

HANC de vno communi humore sententiã cæteris quatuor humoribus antiquiori dicit Gal. non posse in Medicina constare per inde, ut Melissi sententiam, in Philosophia naturali. Quem quidem locum, ita interpretor, quasi velit

Galenus nullum potuisse in Medicina dogma constitui tale , quale quod à Melisso in naturali Philosophia constitutum fuit : Propterea quod non possit inueniri vlla natura à quatuor his humoribus diuersa , quæ vna eademq. manens , humoribus singulis , & eorum transmutationibus subiiciatur , perinde vt materia prima primis quatuor corporibus , eorundemq. mutationibus subesse dicta est , immutabilis alioqui ipsa manens , & incorrupta , quã vnã Melissus rerum omnium principium , & elementũ afferuisse dictus est. Huic ergo illius sententiæ nullam in Medicina hæresim , quæ illi respondeat , extitisse dicit . Licet verò etiam aliter locum hunc Galeni interpretari , quasi volueritis non posse tale dogma in Medicina constare , perinde , vt neque in Philosophia naturali Me-

lissi sensentiam stare posse ostensum fuit.

Quatenus ergo dicunt istud vnum caloris & frigoris vi mutari, euadereq. dulce, amarum, album, & nigrum nullum isti ex quatuor illis dicere videntur.

SICVT quatuor prima rerum elementa Hippoc. consuevit à qualitatibus primis nominare: ita hîc, quatuor humores, qui secundasunt hominis elementa, à qualitatibus secundis cognominauit, sanguinem quidem, & bilem à saporibus, propterea quod sanguinis, vt & bilis differentię quamuis colore differant, vno tamen omnes sapore conueniunt, alteræ quidem dulcedine, alteræ autem amarore, At pituitam humoremque melancholicum idcirco à calore nominauit, quod quamuis vtriusuis differentię sapore differant inter se, colore tamen omnes conueniunt.

Pituita siquidem omnis, siue salsa, siue acida, siue insipida, siue dulcis sit, albo perpetuo colore est: itidem, & melâcholia tam acida, qualis quæ ex vllione ortum habuit, quàm acerbâ, qualis est humor melancholicus naturalis, nigro perpetuò colore apparet.

Iam per id quod ad finem orationis adiectum est ὅτι παντῶν, id est, qualecunque aliud, ichores eos indicat, qui in morbis gravibus procreantur.

Ichoris nomen, licet variis modis vsurpetur, varièq. ab interpretibus exponatur, dum hi quidem saniem, illi virtus, alij serum, nonnulli cruorem interpretantur, ferè tamē ubique tenuem quandam, ac serosam significat humoris superfluitatem, siue decolor ea demum sit, vt urina, siue æruginosa, siue fasca, glasteaq. aut cærulea, aut porracea, aut rubens deniq. appareat,

TEXTVS V.

Mea verò sententia est, si vnum sit homo, nullo vnquã dolore afficiatur: nequ enim esset à quo doleret, vbi vnum tantum foret.

Posteaquam Hippoc. eorum Philosophorum, qui vnum de quatuor primis corporibus rerum elementũ statuerunt, rationem refutauit, ostenditq. eam ne probabilem quidem esse, nedum certam apodicticamq. iam ipsam illorũ thesim in quæstionẽ vocat, eãq. falsam esse hoc argumento, vt validissimo, ita & breuissimo demonstrat, quod, si homo vnũ esset, non doleret: quasi diceret, si vnũ specie esset hominis elementũ, nõ doleret: quandoquidẽ ne pateretur quidem. Cũ enim nihil à se ipso

patiatur, sed ab altero, profectò si
 vnum est rerum omnium elemen-
 tum, atque vna natura, nullum cor-
 pus erit patibile, ac proinde neque
 doloris particeps: Atque hoc qui-
 dem argumèto, non solum Tha-
 letis, Anaximenis, Heracliti, Me-
 lissi, præterea, & Democriti, Epi-
 curi, Leucippi, Asclepiadisque sen-
 tentia evertitur rerum omnium e-
 lementum vnum specie statuen-
 tium, verum etiam eorum opinio
 confutatur, qui plura quidem, sed
 impatibilia elementa posuerunt,
 siue ea demum sensus posuerint
 expertia, vt Empedocles, siue, vt
 Anaxagoras, partim sensu prædita,
 partim eodem carentia. Quicun-
 que ergo elementa impatibilia sta-
 tuerunt, quoquomodo illa demum
 statuissent, hoc vno argumento
 conuincuntur, quòd neque ho-
 mo, nec cæterorum vllum pate-
 retur,

H I P. D E N A T. H V M. 91
retur, aut doleret. His ergo verbis
licet breuiffimis ambo illa osten-
dit Hippocrates & quòd plura vno
sunt: prima rerum elementa, &
quòd eadē sūt patibilia, alterabiliaq.

Lib. i. de
elem. 6.
vlt.

Sup. TEXTVS VI.

Quod si etiam doleret, ne-
cessario etiam vnum medi-
camentum esset.

ALTERA ratio est, qua con-
tendit non esse vnum specie homi-
nis elementum, ratio autem hec ea-
dē figura syllogistica cōtextitur, qua
superior: assumpto enim opposito
consequentis, concludit oppositū
antecedentis. Licet ergo, demus am-
bo illa posse coherere, vt & vnū sit
homo, & doleat: illud tamen incom-
modum necessario consequetur, vt
si homo simul, & vnum sit, & do-
leat, vna quoque medendi ratio
futura

futura sit: atqui medendi ratio, non est vna: ergo neq. illud fatendū erit, hominem simul, & vnū esse, & dolere. Quod autem inde necessario illud consequatur fore, vt vna medendi ratio sit, vel ex eo constat, quod vna futura sit morbi species, nō plures: vnicuiq. autem speciei morbi, vnā tantum curandi rationem deberi, præterquam quòd euident per se ipsum est, testis etiam est Gal. libro 2. methodi Medendi. Quòd si quis obiciat id, quod à quibusdam Neotericis obiectum video, nec dū tamen ab illis satis explicatum, fieri posse, vt plura vno existant genera morborum, etiā si vnū tantū specie statuamus rerum elementum: veluti iuxta Asclepiadis sententiam, qui quauis vnū specie posuerit elementū, duo tamen agnouit morborū genera, alterū a laxitate meatuum, alterū ab astrictione; huic equidem ita respon-

respondendū cenſeo, agere Hippo-
 cratem hīc de morbiſ hiſ, qui paſſio-
 ne fiunt, non item de hiſ, qui ex cō-
 poſitioniſ vitio oriuntur. Cū ergo
 paſſio multiplex eſſe non poſſit, ſi
 homo vnū ſit, illud iam neceſſariō
 efficitur, vt neq. morbi ſpecies, neq.
 curādi rationeſ plureſ vna eſſe poſ-
 ſint. Quōd autē paſſio multiplex
 eſſe non poſſit, ſi homo vnum ſit, ex
 eo conſtat, quod ſi vnū hominiſ, vt
 & cæterarū rerū elementum, vnaq.
 proinde omniū natura ſit, & vnū itē
 dē futura ſint omnia: ita fiet, vt quic-
 quid patitur à ſe ipſo, aut ab eo,
 quod idem ſibi ipſi ſit, omnino pa-
 tiatur, non itē ab alio diuerſo. Acce-
 dit huc, quod ſi vna ſit rerum om-
 niū natura, & vnum quoq. ab eadē
 natura lapſum, ac proinde, & vnū vi-
 ciſſim ad naturam reditū fore faten-
 dum eſt: ex quo efficitur vnicam fu-
 turam

turam esse sanationem, quod si sit, nihil iam erit Medicina opus, itaq. tota medendi ars tanquam ociosa, & inutilis explodenda venit. Hæc ergo absurda cum sint, illud iam ratum solidumque manet hominis, vt & rerum cæterarū elementum non esse specie vnū. Hoc idem confirmauit Arist. altera illa ratione à tangendi instrumēto ducta: Homo (ait) vt & animal quodcunque & tactu, & tangendi instrumento eget necessariò: at tangendi instrumentum non potest non quatuor qualitatum tactilium temperatura constare: alioqui enim non posset de illis omnibus certò iudicare; quare efficitur, animalium omnium corpus quatuor qualitatibus tactilibus à natura participare, ac proinde ex pluribus elementis esse constitutum.

TEXTVS VII.

At verò multa habentur,
quia multa in corpore in-
sunt, quę eum præter naturā
à se mutuò calefiunt, aut re-
frigerātur, aut siccescūt, aut
humescūt, morbos pariunt.
Ex quo multæ sunt morbo-
rum formæ, & multæ quo-
que eorum curationes.

CVM proxima sententia Hip-
pocrates hominem non esse v-
num, hoc est non ex vnico con-
stare elemento duabus rationibus
breuissimis demonstrasset; & quia, si
vnum esset dolere non posset: &
quia, vt posset, tamē nō essent curādi
rationes plures, sed vna, ac proinde,
& me

& medicamenti genus itidem vnū.
Iam hīc Hipp. contrariū consequen-
tis docet, vt contrariū probet ante-
cedentis. Demonstrat ergo plura, ac
diuersa esse medicamenta, hoc est
diuersas eorum species, ac faculta-
tes esse: huius autem id fidē facere
(ait) quòd plures in corpore appa-
rent affectionū prāter naturā mor-
borūq. differentiæ: quæ, vt sunt di-
uersæ inter se, atq. adeò etiam inter
dum contrariæ, ita & contrariis me-
dicamentorum generibus ac facul-
tatibus gaudent. Illud siquidem ex-
perientia nobis exploratum est, eū
qui ex nimio calore doleat, refrige-
rantibus iuuari, contrā verò calefa-
cientibus sanari eum, qui ex frigo-
re: itidem, & qui ex nimia humidita-
te dolet (veluti eūm quis nimio po-
tu se impleuit) hunc ficcantibus va-
cuantibusq. sanari, humectantibus
cōtra iuuari illos, qui nimia siccitate
sunt

sunt confecti: veluti cū quis siti cruciatur. Non aliter, & in affectionibus complicatis euidenter apparet suū cuiq. affectioni medicamentum deberi, suamq. itidē propriam, & accommodatā curationem. Cū ergo quotidiana experientia euidenter ostendat plures, diuersasq. esse affectionū differētias, easq. diuersis, ac propriis medicamentorum facultatibus curari: & illud profectō certum, exploratumq. erit, quod hoc loco Hippo. demonstrare instituit, plura vno, diuersaq. esse medicamentorum genera, & quidem totidem, quot sunt morborum, affectionumve præternaturam differentię illis ex aduerso respondentes: de quibus quidem affectionibus Hippo. quatuor tantū memorat hoc loco calorem, frigus, humiditatem, & siccitatem: propterea quod hæ solæ quatuor sunt primæ, ac simplices qualitates, a quibus ipsa

corpora verè, & alterantur, & patiū-
 tur, Etenim, vt Gal. ait, corpora mu-
 tuò adhærentia in se inuicem trans-
 mutari naturâ apta sunt, propterea
 quòd, vel calefiunt, vel frigescunt,
 vel humectantur, vel siccantur. Cau-
 sa autē cur corpora nō vno afficiātur
 modo, illa verò quatuor his affectio-
 nibus, morborumq. generibus sint ob-
 noxia, ea demum affertur ab Hippo.
 quòd multa in corpore insunt, quæ
 præter naturam à se mutuò cale-
 fiunt, aut refrigerantur, aut siccantur,
 aut humectantur, id est, quòd plura
 vno sint in corpore elementa specie
 inuicem distincta: quæ si quando à se
 mutuò plus satis calefiant, calidos
 morbos parient, frigidos contrà, si re-
 frigerentur Calefient autem plus satis,
 cū de quatuor elementis, id quod
 calidum est, præcelluerit cæteris.
 Quod ipsum tum de primis commu-
 nibus, ac veris elementis calido, frigi-
 do,

do, humido, & sicco interpretari licet, veluti in mera intēperie partium: tum de quatuor humoribus, qui elementa quidem hominis etiam sunt, verūm secunda, peculiaria, ac sensibilia. Etenim dū hi mediocriter æqualiterq. fuerint inter se contemperati, salubriter deget animal: si verò vnus ex his cæteros exuperauerit, certē pro illius humoris natura varia, modò hæc, tum illa morbi species suborietur. Veluti exuperante aliqua in parte sanguine, inflammatio (quæ calida, humidaq. cum materiæ affluxu affectio est) protinus existet: bile autem redundante Erysipelas orietur, quæ calida, siccaq. intemperies est cum materia copulata. Vides quanto artificio Philosophorū, ac medicorū primus Hipp. ex his, quæ euidenter apparent in nostris corporibus affectiones, ex quatuorq. primis, ac simplicissimis

earum differētiis colligat non solum
plura vno esse elementa in nobis, ve-
rūm etiā quatuor numero illa esse,
quæ ipsa à qualitatibus primis ca-
lidum, frigidum, humidum, & sic-
cum nominauit. In quam senten-
tiam Gal. lib. 1. de ele. Hippo. inquit
breuitate vtens veteribus vsitata
postquam dixerat, Si vnum sit ho-
mo non dolebit, postmodum (senten-
tia nimirum ista) quatuor elementa
commemorauit à quatuor utiq. pri-
mis qualitatibus, calidum, frigidum,
humidū, & siccū illa nominans, pro-
pterea quod corpora omnia cum se
se contingunt, nō aliter se mutuò al-
terant, alteranturq. vicissim, quā-
quod vim habent se se mutuò cale-
faciendi, refrigerandi, &c. Quidquid
enim patitur, idcirco patitur, quia vel
calefit, vel refrigeratur, &c. Nulla si-
quidem aliarum qualitatū præter
has quatuor potest admota sibi cor-
pora

pora penitus permutare. Ex his ergo primis quatuor qualitatibus satis perspicuū est non solum id, quod fuerat ad inueniendum propositum, nimirum plura vno esse hominis elementa, sed & eorum numerus, quotus sit, & eorundem præterea natura qualis: ex quo etiam illud ab Hippo. apparet compertum, quæ tandē corpora sint rerum omnium elementa statuenda. Enimvero cum quatuor istæ, de quibus agimus, qualitates solæ alteratrices, effectricesq. rerū omnium sint, solæ utiq. illæ etiam erunt elementorum principia statuenda, ac proinde sola ea corpora erunt prima, cōmuniaq. ac vera rerum omnium elementa, in quibus istæ quatuor primæ qualitates primò in erunt atq. sincerè: Talia autē sunt ignis, aer, aqua, & terra. Ex quo efficitur, hæc sola quatuor corpora statuenda esse vera ac prima rerum omnium elementa.

*Hæc sunt calidum, fri-
gidum, &c.*

QUATVOR prima rerum ele-
menta Hippo. à qualitatibus istis nū-
cupauit, propterea quòd ab eisdem
his, tanquam à principiis id habet, vt
sint elementa, id est, vt idonea sint,
quæ inter sese mutuò tota per to-
ta alterari miscerique possint, & no-
uam tandem substantiam constitue-
re. *Cap. vii.* Quod ipsum Gal. lib. 1. de elemen-
tis significauit, cum dixit Hippocra-
tem à qualitatibus elementa nomi-
nasse, quod per eas facta fuerint ele-
menta,

*Nam quis est qui dolorem
non sentiat?*

DE doloris causa continente vni-
ca ne, an duplex sit: & vtrū alteratio
dolorem primò, & per se, an per me-
diā continui solutionem pariat infra
opor

opportuniùs disquiremus. Hîc illud
 tanquàm certum, exploratumq. sumi-
 tur à Gal. (quod & lib. de inæqua- cap. 4.
 li intemperie confirmavit) à qua
 cunq. ex his quatuor alterationum
 differentiis dolorem excitari. Quan-
 quàm idem Gal. 12. metho. à ficcitate cap. 7.
 humiditateq. dolorem inferri posse
 negat. At lib. 2. de compo. medica. cap. 1.
 sec. 10. tanquã accuratiùs de his dif-
 ferens, à calore quidẽ, & frigore, si in
 æqualiter præsertim afficiant, vehe-
 mentissimos dolores excitari ait, à
 ficcitate verò moderatos, ab humidi-
 tate autem nullum per se, siue prop-
 ter solam intemperiem dolorem ex-
 citari. Quòd si quando caput, vl-
 lamve partem aliam contigerit per
 affectiones humidas dolêre, id ve-
 rò illi non tam vt similari parti-
 à sola videlicet intemperie humi-
 da, quàm vt dissimilari, siue orga-

nicē ab humiditatum copia distente,
vel onerate contingere. Quin etiam
si quando per siccitatem vehementis-
simi dolores inuaserint, non tam ob-
meram in tēperiem, quā propter
contentionem illam violentam, quē
siccitatem in sequitur inuadere illos
censendum est. Tensionis siquidem,
vt & disruptionis duplex Gal. teste
causa est, altera quidem à distenden-
te materiæ copia, altera verò à siccit-
ate partem contrahente.

*Iam enim omnia medica-
menta calefaciendo, aut refri-
gerando, aut humectando, aut
siccādo agere ostēsū est, quod
hæ qualitates primæ, et actiua
corporūq. alteratrices sint:
vt declarauimus in lib. de
elemētis secundū Hip.*

Nulla alia præter has quatuor qualitates potest corpus sibi proxime ad motum penitus totum per totum alterare. Neq. enim color albus ulli corpori ad motus albedine illud afficit per se, ita ut ipsum album reddat: neq. sapor dulcis dulcedine, aut odor fætidus fétore, nisi forte per halituso- sam quampiam substantiam eidem introinissam. Quod si obicias colo- rem alterare per se ac vi sua oculos, & sonum aures, cæterarumq. qua- litatum vnamquamq. suum pro- prium sensum afficere, responde- mus sentiendi instrumenta singu- la præter tactum à suis obiectis per speciem solam alterari, non item to- ta eorum substantia per qualitatem penitus immutata. Neq. enim ocu- lus à colore aliquo conspecto albes- cit, neq. lingua ab amaro succo degu- stato amara in posterum euadit: ac ma- num videmus cōtacta re quapiam ca-

lida ita calefcere, vt tota eius fubftantia in pofterũ calida reddatur, vel ea ipfa re, quam attigerat, amota. Neq. enim cutis calorẽ poſſet tactu dignoſcere; niſi etiã caloris ſimul particeps fieret. Cũ igitur nulle cæterarũ qualitatum alterare quidpiam poſſint, niſi ſola illa inſtrumenta ſenſuum, quorũ ſunt obiecta, idq. per ſpeciem tantum, nõ etiam totã eorum ſubſtantiã penitus immutandã: iſtæ autẽ quatuor, de quibus agimus, qualitates corpus quodcunq. ſibi ad motum ſic afficiant, vt totam eius ſubſtantiã penitus immutent: perſpicuum proſecto eſt has ſolas quatuor qualitates, & actiuas, & primas, & rerum omnium alteratrices meritò hĩc à Gal. nuncupari, ac proinde tum elementorum, tum reliquorum corporum effectrices haberi. Scitè ergo Hipp. non hominis modò, ſed etiam cæterarum rerum omnium naturam ex calido, frigido,

gido, humido, & sicco, tanquã ex veris, ac primis elementis constare dixit: quippe quæ eatenus ipsa in se mutuò agunt patiunturq. vicissim, quatenus talia sunt. Neque enim ipsa elementorum actio, vt neque corporum reliquorum generatio, atq. corruptio per elementorum concretionem, secretionēve fit, vt Epicurus, & Democritus, necnon & Anaxagoras, Empedoclesq. opinati sunt, sed per eam, quæ est totius substantiæ, alterationem, vt Arist. Theophrastus, Chrysippus, atq. ante hos omnes primus decreuit Hippocrat. qui elementa patibilia, transmutabiliaque statuit: ac proinde vniuersam rerum naturam, quæ ex certa illorum temperatura conflatur, & vnitam esse & alterabilem: non item impatibilem, vacuitatibusq. quibusdam, vt illi opinabatur, interceptam.

TEXT. VIII.

Cæterum mea quidem
sententiâ, qui hominem san-
guinem solum, & nullam
aliam rem esse censet, is de-
beret demonstrare eum nõ
mutare formam, nec omni
modum fieri: sed vel quod-
dam tempus anni, vel ætatis
ipsius hominis ostendere,
quo sanguis solus appareat
in homine inesse. Verifimi-
le namq. est aliquod certè
tempus anni fore, quo id v-
num in eo inesse appareat.
Hec à me dicuntur etiã in eũ
qui

qui pituitā esse hominem,
& qui bilem dicit.

CV. M. aduersus eos, qui hominē
vnum esse, idest vnico elemento con-
stare censent, disputare instituit
Hippo. illudq. hactenus demonstra-
set, omnium rerum prima, ac com-
mūnia elementa esse illa quatuor ca-
lidum, frigidum, humidum, & siccū:
iam ad alterum elementorum ge-
nus se refert, quod neq. primū, neq.
commune rerum omnium est: sed pro-
priū animalium sanguineorū. Quod
quidem igitur ex sanguine vniuer-
sæ animalium sanguineorum par-
tes genitæ sint, omnes consentiunt.
Cæterum cum sanguis hic, & pituitæ
& bilis vtriusq. sit particeps, hinc or-
tā fuit inter veteres medicos dissen-
sio, dum alij quidem ex solo sangui-
ne nos genitos esse dicerent, alij verò
ex quatuor humoribus. In quo qui-
dem

Gal. lib.
2 de ele
cap. 1.

dem nihil licet certò, perinde vt in altera illa de primis cõmunibusq. elementis quæstione antè proposita definire: propterea quòd vtraq. opinio videtur probabilis. Cæterũ quòd ex quatuor humoribus simul, non item ex vno humore solũ corpora nostra constent, id verò multò probabilius tũ Hipp. tum Gal. visum fuit. Ac Hipp. quidem hoc loco istud hac ratione cõfirmat, quòd si vnus ex his humoribus, solus, verbi gratia, sanguis esset hominis elementum, oporteret profectò sanguinem vnã eandemq. formã semper nobis saltem benè valentibus retinere, non etiã cõmutatã formã varium subinde & omnimodum fieri. Ratio huius consequentiæ eo nititur, quòd si solum sanguinem fateamur humani corporis elementũ esse: & illud quoq. fatendum necessario fit, solum eum esse naturæ nostræ

famili

familiarem, reliquos verò tum à natura alienos, tum excremētitos: quod si ita sit, profectò in homine optimè & secundum naturam maximè affecto solus sanguis citra humores reliquos inesset: ita fieret, ut sanguis in homine secundum naturam se habente nunquam mutaret formam: ille verò sui semper similis appareret: atqui videmus in homine quanvis optimè affecto sanguinem tum pro anni temporibus, tum pro ætatibus varium, omnimodumque apparere, hyeme quidem pituitosiores, ut & in ætate puerili, atque senili, æstate verò ut & in iuuentute biliosiores, autumno demum & ætate declinante magis melancholicum: perspicuum ergo est non solum sanguinem, verum etiam tres humores reliquos nobis, naturæque nostræ esse familiares, ac proinde eos vnâ cum sanguine statu-

Lib. 2°
de diff.
febr. c. 1

tuen-

112 COM. IN LIB
tuendos esse humani corporis ele-
menta.

*Sed vel quoddam anni tem-
pus, vel ætatis.*

Altera hæc ratio ab Hippo. quasi au-
ctario additur, quòd vt demus v-
trūq. horum coherere simul posse,
nimirum & sanguinem vnum, solūq.
hominis elementū esse, & eundē inte-
rim posse nobis etiam bene valenti-
bus varias subinde, pro variis humo-
ribus admittis, formas assumere: at
illud certē cōsentaneum rationi fo-
ret, vt aliquod saltem esset anni tem-
pus, vel aliqua ætas, per quā vnus in
homine sanguis inesse appareret, ita
vt per eam homo, vnum cum sit,
appareat id esse quod re vera est,
atqui nullum anni tempus est, nulla
ætās, in qua nō omnes quatuor humo-
res simul appareant in corpore inesse,
vt infra docebit Hippo. non est ergo
sanguis

sanguis, vt neq; vllus alius humor ex reliquis solus statuendus humani corporis elementum. His ergo rationibus adductus Hippo. verius illud esse arbitratus est omnes quatuor humores simul, non item vnum sanguinem solum esse generationis nostræ materiam. Quod ipsum etiam à Gal. lib. 2. de elementis eo argumento confirmatur, quòd sicut diuersæ admodum inter se sunt nostri corporis partes similes, hæ quidem humide, ac molles, illæ sicce dureq; aliæ frigidæ, nonnullæ contra calidæ: ita quoque consentaneum rationi sit materiæ eius, ex qua omnes istæ partes gignuntur, substantiã non vnã homogeneamq; esse, sed disparis naturæ partes obtinere. Itaq; materiam sanguinem, ex quo infans in vtero formatur, non minùs heterogeneum esse, quam lac id, ex quo idem iste in lucem iam editus infans extra vterum

rum nutritur, cuius quidem lactis partes, alias butyrosas cernimus, alias serosas, alias caseosas. Non aliter quoq. in sanguine materno quasdam partes frigidas, humidasq. (quas puitam appellamus) contineri, alias calidas, & siccas (quas bilem dicimus) alias frigidas, siccas, atq; terrestres (quas humorem melancholicum nuncupamus) alias demum temperate calidas, & humidas, quas utiq. precipue sanguinem nominamus.

TEX. IX.

Ego verò quæcunq. dixerō hominē esse, ea & secundū legem, & secundū naturā esse. perpetuò tam in iuuenili ætate, quàm senili, adhæc tempore tam frigido, quàm calido, per
 etque

ęque in illo inesse demonstrabo. Atq. signa adferam, & necessitates (id est causas necessarias) indicabo, propter quas vnũ quod quistorum excreſcit, aut imminuitur in corpore.

QVONIAM superiori ſententia Hippo. iis qui vnum humorẽ, verbi gratia, ſanguinem ſolum hominis elementum ſtatuerunt, illud obiecerat, quod oftendere non poſſent id, quod alioqui oftendere debuiffent, vnum videlicet ſanguinem ſub ſua forma ſincera, atq. a reliquis humoribus ſecreta aliquo ſaltem tempore in homine contineri propterea hoc loco oftenuſuram recipit elementa ea, quę ſimple conſtituet, quouis tempore in corpore

cōtineri: nec vllum anni tempus, aut
etatem esse, per quam non ipsa hæc
in homine reperiantur. Ea porrò du
pliciter se nobis probaturum dicit,
& lege scilicet, & natura, id est, tum
ex communi hominum opinione,
existimatione, atq. consensu, tum ex
ipsa rei veritate. Hac eadem docēdi,
loquendiq. formulā vsus Aristoteles
vt ostenderet materiam à priuatio
ne differre, argumentum tum à natu
ra sumpsit, tū à cōmuni hominum
vsu, & consuetudine loquendi omni
bus vsitata. Ceterū quia pollicitus
modò fuerat Hippo. se elementa ea,
quæ perpetuò in homine insunt,
positurum, ne quis inde suspicaretur,
se illa propterea impatibilia,
atq. ab omni transmutatione, cor
ruptione ve libera (vt Empedo. fecit)
constituere: idcirco subiunxit ele
menta ista sua eiusmodi quidem es
se, vt subinde in homine excrescāt, di

minuantur q. non tamen ita, vt vnū ex illis solum supēssē viuo homine possit reliquis abolitis. Id nāq. infrā, cū de quatuor humoribus differet, docebit fieri nullo modo posse.

TEXTVS X.

Primum itaq. necessarium est, generationē eius non processe ab vno. Quonā enim pacto quod vnum est, gignere aliud poterit, nisi cum aliquo misceatur?

PERSEQVITVR disputationem aduersus eos, qui vnum rerum omnium elementum asserabant: eosq. refutat ratione ducta ab euidenti rerum obseruatione: quod scilicet generationem quotidie qui-

dem fieri videamus: nunquam tamen eam ab vno solo principio factam obseruemus: nisi aliud illi præterea accesserit externum tãquã subsidium; quod temperamenti symmetria cum eo conueniat, atq; ad rei generationẽ aptẽ cõspiret. At enim, si vnum specie demus esse rerum elementum, omnis tollitur de medio generatio: aut certẽ idem eodem tẽpore simul & erit, & nõ erit. Si quid enim aliquando gignatur, id quidẽ modò esse fatendũ est, antè verò quã gigneretur, nõ fuisse. Neq. enim Thales aut Melissus erant, antequã orti fuissent, aut nunc, postea quã interierunt, sunt. At fuisse aliquando eos constat: quare sicut negari non potest, vnumquemq. nostrũ nunc esse, quem tamen aliquot ante annis non fuisse certum est: ita neq. illud negari poterit vnumquẽq. nostrũ aliquando fuisse ortum. Eum enim

denuum

demum ortū ac generatum dicimus, qui, cū ante nō esset, nūc iā est. Quod si generatio est eius, quod ante non erat, necesse profectō est, id ex aliqua materia subiecta generari. Hanc autem perspicuō videmus non posse solam per se, ac vi sua quidquam pro creare, sed causæ efficientis vim requirere, à qua mutetur, & in aliam naturam trāsformetur. Quo circa verē hīc ab Hippo. dictum est generationem ab vno existere non posse, neq. quod vnum est, quidquam gignere, nisi id cum altero misceatur.

Plantarum semina, &c.

Quoniā posset aliquis obiicere, plantas ex solo femine generari, ac proinde ex vno quandoq. generationem posse fieri: idcirco tanquā prolepsis utens Gal. plantarum, inquit, semina, vt aliquid producere possint, & externum humorem, & calorem vtrō requirere moderatum. Quod eo rur

ius confirmat argumento, quòd si solum semen satis esset ad rerum generationem perficiendam, ita ut nullius alterius ope indigeret, nihil obstarèt quominus semen quodcūq. illico germinaret. Atqui videmus pleraq. semina, germinare nò modò menses, sed etiam annos aliquot interdū suppressi, atq. ad germinandum cunctari; perspicuum ergo est ea ad producendum sola non sufficere, sed externum subsidium ab altero requirere, quod non solum contingendo, verum etiam vim suam ei, quòd cōtingit, omni ex parte penitus impertiendo opem ferat. Cæterum quod in arborū, herbarum, cæterarumq. plantarum uniuerso genere euidenter obseruamus, ipsum videlicet semen nò antè geminare, quàm totum penitus fuerit immutatum, id verò multò euidentius in animalibus obseruare licet. Quorū vtiq. nullū, neq. ex mare, neq.

ex foemina gigni citra mixtionem potest, idest citra maris cum foemina congressum, ac nisi semen masculum cum sanguine, & semine foemineo misceatur. Quod si obicias pisces, auesq. quàmplurimas esse, quæ absq. maris congressu oua pariant: respondemus subuentanea illa esse, atq. ad foetum procreandū minùs idonea. Cùm ergo foetus, vt procreetur, foecundo semine, ex quò primum formationis principium ducat, opus habeat, & præterea satis multo, quo nutriatur, atq. augeascat, sanguine: neuter verò parētum solus possit horum utrūq. suppeditare; propterea quod foemina frigidior, humidiorq. sit, quàm vt semen satis foecundum possit conficere, mas contra calidior, sicciorque, quàm vt iustam copiam sanguinis & excrementi possit suggerere: eo fit, vt neuter absq. altero possit generare. Itaq. quamuis animalia ea

omnia quę ficciori temperatura sunt, veluti aues, piscesq. nō pauci oua gignere sine cōgressū maris soleāt: tamē iis ad perfectionem (vt ait Gal.) idest ad foecunditatem aliquid semper deerit, donec masculi caloris vigor accesserit. Et fieri quidem potest, vt talem animalis temperaturam animo cogitemus, quę absq. alterius cōgressu perfectam sobolē possit gignere: difficilimum tamen profectō fuerit, ac fortasse nullo modo fieri potest, vt animal vllum sit, quod foetum integrum sine maris coitu possit concipere. Quando quidem multo tempore huiusmodi foetum ali oportet: id verō fieri nequit, nisi multus humor excrementitius foemine super sit: at foemina excrementis haud quam abundabit, nisi multō frigidior, humidiorq. temperaturā sit. Verū si talis sit, neq. copiosum satis semen, neq. lentum, crassum, calidum, & vt

vno verbo dicam, fœcundū procreabit.

TEXTVS XI.

Deinde nisi quæ miscentur, eiusdem generis sint, eandemq. habeant facultatem, ea nec generabūt, nec, quæ eadem nobis sint, efficiant.

ALTERA est hæc ratio, per quā ex his, quæ in animalium generatione euidenter apparent, ostendit Hippo. non vnum esse generationis nostræ elementum, atq. primordium. Ratio autem est eiusmodi: Nihil, ne ex duobus quidem, quanuis misceantur inter se, gigni potest, nisi ea homophyla, idest, nature familiaritate coniuncta sint, ergo multò minùs poterit quidquam ex vno generari. Id verò Gal. in eorum animalium quæ Hete.

rōgenea sunt, generatione manifestō
apparere dicit, veluti in equis, & asinis
Nā quod ex horū coitu animal pro-
creatur, tanquam ex ambobus appa-
ret mixtum: ynde mulus Himionos à
Græcis fuit appellatus. Verisimile nā
quæ est animalia hæc, licet heteroge-
nea sint, idcirco tamen foetum pro-
creare, quòd aliquā inter se obtineat
communione, cuius participatione
fiat, vt soboles vtrumq. parentem ex
dimidio referat. Quorum autem na-
turæ magno intervallo distant inter
se, ea quantuncumq. misceantur, nun-
quam quidquam generabunt. Quod
autem ad finem ab Hippo. adscriptū
fuit. [Neq. ea quæ nobis eadem sunt,
efficiantur] id verò sic interpretatur
in cōmentario Gal. Si, quæ miscētur,
specie non cōueniant, naturæ autē in-
ter se aliquam cōmunionē habeant,
ea, licet procreent, tamen quæ eadem
nobis sint, procreare non poterunt:
quasi

quasi dicat, ex eorum congressu generari nō posse animal, quod vlli ex progenitoribus sit assimile. Potuit etiā aliter, vt suspicatur Gal. scripta fuisse ab Hippo. clausula illa, Neq. ea, quæ eadem sint nobis, efficiantur.

TEXTVS XII.

Et rursus nisi calidum frigidum, & siccum humido mediocriter, æquabiliterque respondeant inter se, sed alterum altero longè præcellat, validius utiq. imbecilliori, nulla poterit fieri generatio.

Tertia hæc ratio est ex his, quæ in generatione apparent, ducta. Cum enim paulò ante dixisset Hippo. ne ex duobus quidem quidquam generari

rari, nisi ea, quæ miscentur congenearis naturæ sint, communemq. habeant aliquam substantiam, per quam suas sibi vires vtrō citrōq. communicare aptè possint: iam hic docet ne ex eorum quidē, quæ eiusdem generis sunt, coitu quidquam generari, nisi mutuo intercedat temperamenti eius, quod ex coeuntibus confurgit symmetria, siue, ut intepretatur alibi Galenus, elementorum commoderatio, & certa quædam virium æquabilitas. Quod autem certa calidi cum frigido, itemq. humidi cum sicco symmetria necessariò ad generationem requiratur, docet ex eodem Hippo. qui in Apho. sic scribit. Quæ cumq. frigidos, & spissos uteros habent non concipiunt: & quæcunq. præhumidos habent uteros, non concipiunt: nam exstinguitur in illis genitura: & quæcunq. sicciore, feruidioresq. nam alimentum indigentia tabescit genitura. Quæcumq.

Lib. 1. de
ele. adu.
nem.

Aph. 62.
lib. 5.

cumq. verò ex vtrifq. mediocrem
 habet temperaturam, hæc fecundæ sunt.
 At quod de vteri temperamentis hîc
 ab Hippocrate dicitur, idem quoq.
 de feminis virilis temperamento di-
 ctum puta: quippe quod modò cali-
 dius est, tum frigidius, interdum sic-
 cius, nonnunquam verò contra hu-
 midius liquidiusq. Est autem sicciori
 vtero familiare, atq. ad procreandâ
 sobolem accommodatum semen id,
 quod humidius est, humidiori rursus,
 quod siccius: itidē & calidiori, quod
 frigidius, & frigidiori contrâ, quod
 calidius. Nisi enim certâ quædâ pro-
 portio inter calorem, & frigus, humi-
 ditatēq. & siccitatē sit, nulla fiet mixti
 generatio. In eandem sententiâ Arist.
 simplicem, ac naturalem ortum mu-
 tationem esse dixit ab his facultati-
 bus, cum proportionem habuerint,
 ex subiecta cuiq. materia propria, &
 accommodata: ea autem sunt faculta-

Lib. 4.
 meteor.

res patibiles iam dictæ: at calor, & frigus materiam vincendo generant. Idē quoq. lib. 1. de anima, & lib. 2. de ortu, & interitu, ex elementis nō quoquo modo, sed ratione, ac proportione quadam contemperatis singulas res generari tradit. Hæc autē proportio vnius elementi ad alterum, qualis in cuiusq. rei generatione esse debeat, a nemine accuratē definiri potest. Et enim quotuplex esse debeat ad carnis, vel ossis generationem calidi, aut frigidi ad humidum, siccumq. proportio, id verò soli Deo naturæq. exploratum est.

Plato etiam meminit, non mediocrem artem esse dicēs, qua viros, & fœminas temperamento inter se conuenientes coniungere scias.

Quanti intersit hæc temperamenti
ma:

mariū cum foëminarū temperamēto proportio Plato in Thæteteto, & Gal. in eo lib. quem edidit de liberorum procreandorū ratione, docuerunt. Quod & ipsa testatur experientia. Cuius rei vel illud vnum Liuiæ Augustiq. exemplum fidem facere potest, de quo Plinius lib. 7. cap. 13.

TEX. XIII.

Proinde quī verisimile est aliquid ab vno generari, cum ne ex pluribus quidem generetur, nisi mutuo temperamento bene se habeāt inter se?

CONCLVDIT quę hactenus aduersus eos disputauit, qui hominem vnum quid esse asseruerunt. Nā cum ostēsum illud sit, ne ex pluribus quidem quāuis inter se mistis oriri
I quid-

quidquam posse, nisi mutuo secum temperamento conueniant, & illud quoq. efficitur necessariò, nihil ex vno generari posse: ac proinde hominem non esse vnum, idest, non esse ex vnico elemento constitutum.

Vocem verò, quam hîc usurpat temperamenti, quod Crasæos appellat nomine, &c.

Crasæis vox, tum mixtionem elementorum significat, tum qualitatem illam compositam, & ex pluribus qualitatibus temperatam, quæ ex ista ipsa mixtione tandè in ipso mixto corpore relinquitur. Crasæis autem, vtrovis usurpetur modo, nunquam citra mutuam quatuor primarum qualitatum alterationem fit. Hanc ergo cum neq. Empedo. agnouerit, quâuis eadè, quæ Hippo. statuerit elementa, neq. yllus alius eorum, qui impatibilia elementa posuerunt: iure Gale-

nus primum omnium tum medicorum, tum Philosophorum, quorum memoria ad nos peruenit, Hippocratem veram elementorum crasim agnouisse testatur. Quippe qui primus elementa quatuor per qualitates illas primas calorem, frigus, humiditatem, & siccitatem in se mutuò agere, totaq. per tota misceri, per easdemq. cuncta, & gigni, & corrumpi demonstrauit: in quo quidem ille ab Empedo. dissensit, quòd hic elementa ad rerum generationem haud tota per tota alterari, misceri ve voluerit, sed frustulatim tantum, ac per partes minimas complicari inter se, siue, vt Aristoteles loquitur, per compositionem, perinde, vt in Cephalico medicamento, coagmentari.

SED hanc Empedo. sententia eisdem argumentis convinci, ac illas, quæ ex insensibilibus

*impatibilibus primis corpori-
bus sensile corpus generant,
in Commentario de elemen-
tis secundum Hippo. osten-
dimus.*

Eo etenim lib. Gal. cū quatuor de
elementis proposuisset sententias,
vnam quidem eorum, qui insensibi-
lia simul, ac patibilia statuerunt ele-
menta, alteram eorum, qui cōtrā sen-
sibilia impatibiliaq. tertiam illo-
rum, qui sensibilia simul, ac patibilia
quartam demum eorum, qui con-
trā insensibilia, & impatibilia asserue-
rant, siue ea demum plura vno as-
seruissent, siue secus: primam certē
ex his Gal. nobis tanquā veram tan-
dem probaturus, reliquas inibi figil-
latim confutauit: veluti hanc postre-
mā de insensibilibus simul, ac impa-
tibilibus elementis sentētiam, quam

hic

hic eadem illa ratione refutari pos-
 se ait, qua eorum, qui vnum rerum
 elementum statuunt, opinio fuerat,
 ab Hipp. paulò ante, refutata, cū dice-
 ret, Si homo vnū esset, nō doleret. Ce-
 terum quò apertius intelligamus,
 quantam vim habeat aduersus Em-
 pedo. hec ratio ita erit contexenda:
 Nisi elementa & plura vno essent,
 & patibilia, homo non doleret: do-
 let autem: ergo & plura vno sunt, &
 patibilia. Ex quo efficitur errare eos,
 qui impatibilem esse asserunt nostrā
 substantiam, siue eam vnā specie
 statuunt, vt Epicurus, Leucippus, As-
 clepiadesq. siue contrā multiplicem,
 vt Empedocles, & Anaxagoras. Hoc
 ergo axioma tanquā fundamen-
 to iactō, vniuersā scilicet rerū substā-
 tiam alterabilem esse, atq. patibilem,
 vides non modò Democriti, Epicu-
 riq. sententiā, sed etiam Anaxagoræ,
 & Empedoclis, opinionem consulta-

ri, qui cū elementa incompatibilia esse
 posuissent, coacti sunt alterationem
 omnem de medio tollere; eamq. quę
 reuera concretio, aut secretio est po-
 tius, quā alteratio, solū agno-
 scere. Ac tota quidem huius ratio-
 nis vis in eo potissimū consistit
 quod ex elementis sensu carentibus
 nihil, quod sensu præditum sit, oriri
 possit, si ea incompatibilia statuamus; so-
 laque compositione, ac partium mi-
 nimarum coagmentatione coire in-
 ter se dixerimus, non item vera illa,
 quę mutua alteratione, ac passione
 fit, vt Hippo. censuit, mixtione. Om-
 nis si quidem, quę fit ex pluribus, cō-
 positio, si talia seruauerit ea, quę cō-
 ponuntur, qualia erant initio, nul-
 lam nouam speciem acquireret præ-
 ter eam, quę prius inerat in his, quę
 fuere composita: sin autem ista ipsa
 varientur, transmutentur, & mul-
 tiformiter alterentur, iam tum po-

terit aliquid aliud diuersi generis
 existeret, & in composito inesse, quod
 antea in ipsius elementis primis non
 dum inerat. Quare licet elementa
 sensu careant, tamen, si ea patibilia
 cum Hippo. statuamus, non erit a ra-
 tione alienum pro variis eorundem
 alterationibus, temperaturisque va-
 rias itidem in mixtis corporibus
 proprietates, ac differentias exori-
 ri, alias quidem sensu participes, a-
 lias autem expertes. Quod si ele-
 menta per solam partium minima-
 rum coagmentationem, citra mu-
 tuam eorundem alterationem, pas-
 sionemq. cum Empedocle misceri
 fateamur, nulla profectò ratio red-
 di poterit, propter quam ex elemen-
 tis sensu carentibus quidquam, quod
 sensum habeat, oriatur. Quocirca re-
 ctè concludebat Hippo. sic: si homo
 vnum sit, non dolebit. Et Galen. hac

Hippo. rationem latiùs explicans si
 elementa (inquit) & impatibilia, &
 sensus expertia sint, certè homo, ani-
 malve quodcumq. ne sentiet quidè,
 nedum dolebit. Præterea si elemen-
 ta impatibilia, inalterabiliaq. essent,
 proindeq. cuncta per concretionem,
 aut secretionem, vt Empedocli, Ana-
 xagoræq. placuit, orirentur, & inte-
 rirèt, nulla doloris idonea causa red-
 di posset: id quod euidenti satis exē-
 plo alibi ostendit Gal. etiam in his,
 quæ sensum habent, corporibus. Et-
 enim siue digitos adducas (inquit)
 siue abducas, nunquàm propterea do-
 lor excitabitur: multò ergo minùs
 excitari poterit, ex eorum, quæ sensu
 carent, concretionē, aut secretionē ci-
 tra alterationem facta.

Lin. i. de
 ele. &
 lib. de
 constit.
 Ar, med.

TEXTVS XIII.

Cùm igitur talis sit cùm
 reliquorum omnium, tum
 homi-

hominis natura, necesse est
hominē nō esse vnū, sed v-
nū quodq. eorū, quæ ad ge-
nerationem conferūt, vim
habere in corpore talem,
qualem contulit.

P. R. O. X. I. M. E demonstrauit Hip-
pocrates corporum generationem,
ex vno fieri non posse, illa verò ne-
cessariò ex calido, frigido, humido,
& sicco, hisq. moderatè, & æquabili-
ter mixtis, ac inter se temperatis gene-
rari: iam hīc quasi totā rationis sum-
mam colligens hominem non esse
vnum dicit, id est, nō esse vnicū ge-
nerationis illius elementum, sed plu-
ra, perinde yt & rerum cæterarum.
Eandem quippe esse communem ho-
minis, ac cæterarum rerum omnium
naturam, hoc est, eadē communiaq.

esse homini cū reliquis omnibus. prima quatuor elemēta. Ex quo colligit Galaduērsus Athenæū quatuor illa, quæ ab Hippocrate hoc libro statuūtur elementa, calidum, frigidum, humidum, & siccum, neq. de meris qualitibus, neque de his, quæ per exuperatiā talia dicuntur, sed de primis his corporibus, in quibus solæ istæ ipsæ qualitates summæ impermixtæq. reperiuntur, interpretāda esse: propria verò nomina, quibus elemētōrū substantias appellamus, hæc esse ignē, aerē, aquam, & terram: atq. horum quidem vnumquodq. ab ea quæ pollet præcipue qualitate cognominari, ignem quidem à summo, qui in eo viget, calore, calidū elementum, aerem à summa humiditate humidū, sicuti aquam à summa frigiditate frigidum, terrā demum siccum, à summa, qua præstat, siccitate, vnā cum constrictione, & frigore. Quòd autē per hæc verba
cali-

calidum, humidū, frigidum, & siccū,
 ea apud Hipócratem inaudiri de-
 beant, quæ summè, ac simpliciter, nō
 itē quæ per exuperantiā talia sunt, vel
 ex hac ipsa sententia per spiciuū esse.
 ait, vbi Hippo. hæc hominis elemēta
 cum ceteris rebus omnibus comuni-
 nia dicit esse: quæ verò per exuperan-
 tiam calida, frigida, humida, aut sicca
 sunt, ea mixta cū sint, neq. prima, neq.
 communia omnium rerum elemen-
 ta esse dixisset Hipócrates: talia alicui-
 dem simplicissima omnium corpo-
 rum esse oportet. Quo minus veri-
 simile est Hipócratē hīc de illis, in-
 tellexisse: ac proinde turpiter Athe-
 næū aberrasse, qui calidū, frigidū, hu-
 midum, & siccū, quæ ab Hipócrata-
 te pro elementis vsurpantur, ideo ve-
 ritas fuit ignem, aerem, aquam, & ter-
 ram interpretari, quod nullum ho-
 rum in corpore humano manifestò
 appareat, inesse. Idcircoque consue-

Hippocratem ea potius per has voces intellexisse, quæ calida, frigida, humida, & sicca manifestò in corpore inesse apparerent: atq. hanc quidem Athænei sententiam altera illa ratione refellit Gal. quòd si ea, quæ calida, frigida, humida, ac sicca per exuperantiam dicuntur, prima veraq. rerum elementa ita tuerimus, nihil habituri simus, quod de quatuor primis corporibus possimus dicere, ex quibus ista ipsa Athænei elementa sunt conflata: siquidem ea, neq. elementa, neq. ex elementis mixta dici possint.

Talem vim in corpore possidere, qualem contulit.

Quæ, & quales sint cuiusq. elementi vires, & qui usus infra suo loco docebimus: hîc satis sit docere qualitates singulorum elementorum, ut & eorum vires post absolutam mixtionem

nem non prorsus extingui, illas verò actu in mixtis corporibus remanere. Neq. enim eorum sententiâ probo, qui qualitates primas negât in mixto actu remanere, aiuntq. his corruptis temperamentum solum superesse, atq. in eo quidem qualitatum ipsarum virtutes contineri, non ipsas reuera qualitates: itaq. si quod in mixto caloris, vel frigoris opus, aut si qua actio appareat, id à temperamento toto, non item à qualitatibus singulis, vt quæ actu non sint, proficisci. Ego verò qualitates quatuor actu in mixtis remanere arbitror, remissas tamen eas, & ad vnius temperamenti formam redactas: nisi enim qualitates primæ actu inessent, neq. sanguinem calidum, humidumq. esse sensu perciperemus, neq. pituitam frigidam, atq. humidam: quod enim calorem nullum actu habet, id qua ratione possit tactum caloris specie

moue-

mouere non video. Est ergo temperamentum qualitas quædam, ex quatuor primarū qualitātū mixtione cōposita, quarū singulæ tametsi in vno quoq. mixto actu sint, nō tamē propterea licet omnes eas actu in vnoquoq. mixto sentire, solæ enim illæ sentiuntur qualitates, quæ in mixto viribus præpollent, aut gradu superant contrariam qualitatem. Vtrum verò qualitates istę primæ, quas actu in mixtis remanēre dixi, eadem revera sint cum iis, quæ in elementis erant, nec ne, quæstio est. Equidem eas longè à se ipsis diuersas euadere post mixtionem censeo, non eō solum, quòd subiectum id, cui nunc inhereant, diuersæ naturæ sit ab his, in quibus antea inerant, elemētis, sed ob id potissimū quòd calor, qui antea purus, sincerus, & elemētarius erat, is iam remissus, mixtusq. est, atq. ad vnū tēperamentū simul cū frigore sibi cōtrario redact⁹.

Cum

*CVM extrema caliditas
in igne insit.*

NON leuis hoc loco nobis occurrit dubitatio, utrū ex binis illis qualitatibus, quę singulis insunt elemētis, vtraq. in vnoquoq. elemēto summa sit, an earū tātū altera. In primis enim id nefas dictū videtur alterā earū remissā esse: quando quidē remissio nō fit nisi ab admixto cōtario: at enim cōtrā Arist. lib. 2. de ortū sensisse visus est, cū diceret in terra plus ficci quā frigidi inesse, in aqua verō plus frigidi quā humidi &c. Ad hęc, si ambę qualitates in vnoquoq. elemento essent summe; sequeretur vnā & eandē qualitātē in pluribus elemētis primō inesse: velut siccitatem nō in terra solum, verū etiam in igne, calorē nō solum in igne, verū etiā in aere: ex quo fieret neq. primum siccū solam terrā esse, neq. primū calidum solum ignem: perspicuum ergo videtur esse in vnoquoq.

quoq. elemento alteram tantum qualitatem esse statuendam. Ad hanc dubitationem breuiter respondeo, id quod in summo inesse dicimus, dupliciter accipi, vno modo penes ipsius forme gradum, altero vero ex ea, quam habet ad agendum, efficacitate: priori quidem modo si accipias, dicimus in vnoquoq. elemento summam esse vtramque qualitatem, propterea quod vtraque. sincera, impermixtaque sit, ac proinde a contraria altera qualitate minime remissa; hoc ergo modo si loquamur, non erit nefas dicere summum in aere calorem esse, contra vero si de efficacia, calefaciendi que viribus, quod erat alterum significatum, intelligamus, haudquaquam erit summus calor aeri tribuendus.

TEXTVS XV.

Rursus cum corpus demoritur, necessarium est,

ut ad suam quodq. redeat naturam, humidum ad humidum, calidum ad calidū, frigidum ad frigidum.

POSTREMA hæc ratio est ab euetis sumpta, qua ostēdit. Hip. plura vno inesse in corpore elemēta, quod scilicet cū corpus humanū interit, in plura resoluatur: ea verò esse calidū frigidū, humidu, siccū. Atq. ex his quidem calidū ad calidum secedere, &c. hæc porro ipsa de igne, ære, aqua, & terra interpretanda esse ostendit in com. Gal. propterea quod neq. de qualitatibus ipsis solis id interpretari liceat, quippe quæ corrūpi potius, quā secedere dicerentur. neq. de corporibus his, quæ per exuperantiam calida, frigida, humida, & sicca dicuntur, cuiusmodi sunt tum humores, tum partes corporis similes, haud enim

Lib. 1. de
ele

de
co
250000

de his dixisset Hipp. calidum redire ad calidum, frigidum, ad frigidū: neq. enim sanguis ad mundi sanguinem se cedit. aut pituita ad pituitam: sed neq. arteria ad arterias, aut nervus ad nervos: ex quo perspicuum est Hip. hoc loco de his intellexisse, quæ calida, frigida, humida, siccaq. primò sunt, id est de igne, aere, aqua, & terra, non item de his, quæ sensibus manifestò in homine apparent calida, frigida, humida sicca, vt existimauit Athæneus.

38 *Et enim perse tota misceri.*

3 Altera hæc est ratio, qua Gal. aduersus Athænei sectatores contendit Hip. his vocibus calidū, frigidum, humidū, siccum, quæ ipse alioqui rerum statuit elementa, haudquaquā partes similes intellexisse: etenim cum idem ipse Hippoc. paulò ante dixisset, elementa ad cuiusq. corporis generationem debere interse ipsa misceri, partes autē similes nulla ratione misceri interse possint, perspicuò ex eo efficitur

efficitur, elemēta prima ab Hipp. pro-
 posita haud quaquā esse partes simila-
 res. Iā verò quod hīc ab Hip. dicitur
 calidū secedere ad calidū, frigidū ad
 frigidū, nō ita interpretādū est, quasi
 ignis, aer, aqua, & terra ex humano
 corpore demortuo perinde abscedāt,
 secernāturq. ac si sub suis formis sin-
 gula actu in mixto prius latitarent:
 id enim falsum esse infra demonstra-
 bimus, sed quòd elementa, quæ antea
 in mixto nō nisi potestate inerāt, tādē
 post absolutā mixtionis dissolutionē
 denuò generata actu seorsum existāt,
 atq. ita demū ad sui generis singula re-
 cedātelemēta. Neq. enim quæ verè atq.
 ad vnionē semel mixta fuerūt, quādo
 illorū mixtio dissoluitur, perinde se-
 parātur, vt illa, quæ per solā cōpositio-
 nē totū cōstituūt. Hęc enim cū in ipso
 toto actu sint, & quæ, vt ante quā totū cō-
 ponerēt, certè à cōpositione dissoluta
 cadē, quæ ante dissolutionē erāt, ma-

nebūt, nullā mutationē penes substā
tiam adepta, hac vna in re tantum
à se ipsis differunt, quòd modò sepa
rata singula extra cōpositionem ap
parent, cū antea, dum totum cōpo
nerēt, simul cohærerent: at elemēta,
vt & ea omnia, quę verē, atq. ad vnio
nem substantiæ simul fuerunt mixta,
cū ex mixtionis, non item, ex com
positionis dissolutione separētur, lō
gē alia ratione profectò separari exi
stimandum est: quemadmodū enī,
vt vnum quidpiam actu ex pluribus
elementis existat oportet prius ista
ipsa elementa per antegressam mix
tionem corrumpi, actuq. esse desine
re id quod erāt, mixtum verò denuò
generari, ita contra, vt ex vno corpo
re mixto plura elementa actu, ac per
se seorsum singula consurgant, opor
tet, vt per eiusdem mixtionis dissolu
tionē, mixtum prius corrumptur.
desinatq. actu esse id quod erat; elemē

ta verò ipsa denuò generentur, quæ
 vt primum fuerint generata, iam tum
 fiet, quod Hipp. hoc loco significa-
 uit, vt elementa, siue prima corpora,
 quæ antea, neq. actu, neq. separatim,
 sed mistim, & potestate inerant, ea
 nunc singula separentur, idest, actu, &
 seorsum existant, atq. ita demum se-
 parata ad sui generis recedât elemē-
 ta. In eandem quoq. sententiā inter-
 pretanda illa verba Aristotelis sunt,
 quæ extant lib. primo de ortu, & in-
 teritu, vbi ille, non quoduis cū quo
 vis misceri posse affirmat, sed quæ-
 cūq. miscentur, ea ex his esse quæ ali-
 quando perse seorsum, & separata
 extiterunt, ante videlicet quam mi-
 scerentur, & post dissolutam mixtio-
 nē rursus separari possunt, idest, actu,
 seorsum, ac separatim existere: quod
 quidem Aristoteles tum propter ma-
 teriam, formamq. tum propter quali-
 tates ipsas dixisse visus est: quippe

ca. 10.

quæ cūm per se ipsa cōsistere seorsum
non possint, neq. separari profectō
posse dicendum est, neq. misceri. Neq.
verō his aduersatur Galeni locus, qui
extat lib. i. de elemētis, vbi ea separari
posse negat, quæ lōgo tēporis spatio
adeō exactē inter se ipsa mixta sunt,
vt totum euadat vnitum, idest, vt ex
pluribus rebus actu distinctis quid
piā, quod vnum actu sit, tādē coale
scat. Ibi etenim Gal. de altera illa sepa
ratione, quæ proprie secretio dicitur
verba facit, quæ ipsa cōpositionis dis
solutio est, nō mixtionis resolutio:
per quā utiq. neq. vlla noua substātia
corrūpitur, aut generatur, neq. plura
actu existunt post cōpositionem dis
solutam, quā essent prius, quā disso
lueretur cōpositio. Ceterū illud me
minisse oportet, elemēta prima ignē,
acrē, aquā, & terrā nō protinus per dis
solutionē mixtionis generari, neq. illi
co ad mūdī elemēta secedere, sed sicut

corpus humanū in prima sua origine
 nō ex his primis elementis proximē,
 sed ex semine, & humoribus quatuor
 cōstitutū fuit, qui ipsi rursus ex chylo
 originē duxerūt, perinde, vt chylus ex
 terræ frugibus, hę verò demū ex igne,
 aere, aqua, & terra: ita & corpus idem
 humanū cū demoritur, nō cōtinuò in
 hæc prima corpora resolui, aut trāsi-
 re putādū est, sed in plura alia corpo-
 ra intermedia, quæ quāuis neq. ignis,
 neq. aer, neq. aqua, neq. terra sunt (vt
 quæ mixta adhuc sint) ad illa tamen
 propiūs indies accedūt: quę itidē ipsa
 nō secus, quàm cadauer necessariò re-
 solui, corruptiq. debebūt. Postquā verò
 mixtio omni ex parte fuerit dissolu-
 ta, iā tū prima elementa denuò gene-
 rata, actū, ac scorsū singula existēt: atq.
 ita tādē ad sui generis secedēt elemēta.

TEXTVS XVI.

Talis est, tum animantiū,
 tum cæterarū rerū natura.

Quoniam per ea, quæ hætenus tradita sunt, nihil aliud instituit docere Hippo. quam plura vno esse humani corporis elementa, eaq. esse calidum, frigidum, humidum, & siccum, ne quis existeret se de propriis hominis, ac non potius de communibus rerum omnium elementis, quæ sola verè elementa sunt, verba fecisse, idcirco subdit hoc loco, istam ipsam rerum naturam, de qua hætenus disputauit, idest, hæc ipsa elementa quatuor, in quorum temperie vniuscuiusq. rei natura consistit, eadem communiaq. esse animantibus cum cæteris rebus omnibus naturalibus.

Non ergo est ab omni ratione alienum dicere, ex medio ea, quæ in medio sunt temperari.

In medio posita dicuntur à Gal. hinc ea
om

omnia, quę ex elementis mixta sunt: extrema uerò ipsa prima, ac simplicissima corpora ignis, aer, aqua, & terra: itaq. consentaneum rationi dicitur esse reliqua omnia corpora mixta, ex his ipsis primis corporibus, tanquam media ex extremis fuisse temperata, alienum contra a ratione ex his, quę in medio sunt, idest, ex mixtis corporibus ea ipsa, quę in medio itidem sunt, temperata dicere: quod alioqui Athænei sectatores imprudētes fatentur, dum aiunt, calidum, frigidum, humidum, & siccū, quę ab Hippocrate hīc pro elementis statuuntur, de his esse interpretanda, quę talia in corpore humano sensibus percipiuntur, illud uerò multo magis alienū a ratione fore ait si non hominis modo, uerum etiam cæterorum animalium stirpiumq. naturam ex his, quę talia in nostro corpore sensibus apparent, conflata esse dixerimus: qua

re cū Hip. hoc loco apertè testetur rerū omniū naturā ex elementis à se haētēnis positis cōstare, perspicuū est illa eadē elemēta, quę ipse calidū, frigidū, humidū, siccū nominauit, neq. de quatuor humorib⁹, neq. de partibus corporis similarib⁹, nec omnino de his, quę in nostro corpore talia cernūtur, quęq. propria hominis elemēta sunt, esse interpretāda, sed de primis, ac simplicissimis potiūs elemētis, igne, aere, aqua, & terra, quippe quę communia sint homini cū cēteris corporib⁹ vniuersis.

Nam si ex coniecto in terrā fici semine.

Exēplo fici, tāquā omnibus noto cōfirmat Gal. id, quod hoc loco scribit Hip. vnā esse naturā homini cū cēteris rebus omnibus cōmunem, eāq. ex elementorū tamperatura cōstare: nemo enim est (inquit) qui nō norit cōiecto in terrā fici, vt & alterius cuiuscūq. arboris

boris femine, ex terra, & aqua simul
 temperatis & nasci arborem, & ado-
 lefcere. At enim si ex his duobus ele-
 mētis solis, extremè alioqui frigidis,
 fici natura, generatioq. cōstaret, haud
 satis calorishaberet, quo vel hybernis
 frigori⁹ obsisteret, vel viuere, aut nu-
 triri omnino posset, idcircoq. o-
 portuisse, vt calidū, igneūq. elementū
 ad fici generationē cōcurreret. Quin
 etiā & aere admixto ficum participa-
 re vel ex eo apparet, quōd eius lignū
 aquæ supernatare cernimus. Ex quib⁹
 tādē cōcludit Gal. totā ficū, proindeq.
 etiā eius fructū ex quatuor his igne,
 aere, aqua, & terra tāquam ex elemē-
 tis cōstare: idemq. etiā de tritico, hor-
 deo, cæterisq. terræ frugibus esse iudi-
 candum. Et quoniam ex his in cibum
 sumptis humores in nobis quatuor
 procreantur, ex humoribus verò par-
 tes similes tum originem, tum ali-
 mentum capiunt, nemini iā dubium
 esset debet tam humores, quam par-

tes corporis humani ab his quatuor,
igne, aere, &c. primum origeni suæ
principium obtinere, ac proinde ea-
dem illa esse vera humani corporis,
ut & cæterarum rerum omnium ele-
menta.

OSTEX. XVII.

Omnia similiter gignun-
tur, similiterq. intereunt.

CVM paulo antea dixisset Hip-
po. vnâ esse communem rerû om-
nium naturam, id est, eadem esse com-
munia omniû elementa, subdit hoc
loco, cuncta eodem modo ex his ip-
sis elementis generari, in eademq. dis-
solui: generantur siquidem cuncta ex
elementis, hisq. mixtis inter se, æ-
quabiliterq. ac moderatè contempe-
ratis, intereunt verò cōtra labefacta-
ta quidem primum ipsa temperamē-
ti symmetria, æquabilitateq. pristina,
postea verò etiam mixtione dissolu-
ta,

ta, ac proinde toto corpore in elementa tādē resoluta, eo vtiq. modo, quo resolui supra docuimus. Atq. id ipsum est, quod Hipp. mox subiungit, cum dicit.

Comē-
tario in
Sen. 14.

TEX. XVIII.

Ex his enim, quæ prædiximus, omnibus eorum natura constituta est, definitq. quemadmodum dixi, vnū quodq. in idē id, ex quo cōstat: itaq. illuc etiā secedit

Hæc quasi summa est, qua breuiter concludit ea, quæ hætenus à se tradita fuerunt, nimirum hominis, vt & ceterorum naturam, ex quatuor illis simul mixtis calido, frigido, humido, & sicco, tanquā ex elementis generari, atq. constitui, in eadēq. tandē ad extremum dissolui, atq. ita demū fieri hīc quod, & in cæteris rebus omnibus

nibus obseruamus fieri, vt ex quibus vnūquodq. ortum, constitutumq. est, in ea ipsa redeat, in communia scilicet mundi elementa ignem, aerem, aquam, & terram.

Proinde nihil minus quā Hippo. sensum, & quod primum est dictum, assequuntur.

Commonet nos hīc rursus Galenus illud idem, quod suprā commentario in sententiam primam commo-
nuerat, nimirū verba illa Hipp. Neq. enim prorsus aerem dico hominem esse, neq. ignem, neq. aquā, neq. terram &c. non ita esse interpretanda, quem-
madmodū Athæneus fuerat interpre-
tatus, quasi illud (non prorsus) idem valeat, quod nulla ex parte. Ex his enim, quę hactenus ab Hip. tradita fuerūt, satis perspicuū esse, haud quaquā eū id sensisse, elemēta ista cōmunia in humano corpore nullo inesse prorsus

sus modo, sed eos potius reprehendisse, qui vnum solum ex his statuunt humani corporis elementum.

Liquet enim hoc dicere, Hippocratem nolle, communia elementa nulla ex parte in corpore esse.

Quoniam elementa quatuor ignem aerem, aquam, & terram in corpore quidem inesse hactenus diximus, quo verò modo insint, nondum diximus: tempus fuerit hoc loco questionem illam, tam à medicis, quam à philosophis tantopere exagitatam explicare, qua quaeritur, quo tandem pacto insint in mixtis elementa, utrum videlicet secundum suas formas; an non: quod perinde est, ac si quaereremus, num elementa ea, quae ad generationem concurrunt, retineant in mixto una cum materia suas formas singula, an verò ex binis singulo-
rum

rum elementorum principiis essentialibus sola remaneat in mixto materia, extincta scilicet cuiusq. elementi forma. Qua de re contrarias video esse tum Philosophorū, tū etiā Medicorum sententias. Philoponus quidē Albertus magnus Iāduus, Auerroes, & Auicēna (quāquā is ea de re anceps fuisse visus est) cōtendūt elementa in mixto nō modō secundū materiam, verumetiam secundū proprias formas immanere, idq. tum rationibus, tum auctoritatibus confirmāt. Arist. (inquiūt) lib. i. de ortu, & interitu guttam vini decē millibus aquae amphotis instillatam proprie misceri negat, propterea quod forma solvatur, illamq. potius corrumpat, propterea quod (vini specie sublata in aquam omnino vertatur. Quibus ille verbis videtur indicare illa, quae miscentur, pristinam suam formam seruare. Iam idē

eodem libro mixtionem definiuit
 miscibiliū alteratorū vnionē. Atqui
 si quę miscentur alterantur, profectō
 nō corrūpentur: ea si quidem altera
 ri dicimus, quę cum sub vtroq. alte-
 rationis termino idem mancant, so-
 lam qualitatem mutant, ita vt quod
 ad substantiam attinet, non aliter se
 habeant nunc post finitam alteratio-
 nem, quā prius se habebant ante
 eandem alterationē incohatam. Huc
 etiam pertinet ille Aristotelis locus,
 vbi ait, opera naturę (id est mixta)
 ex elementis cōponi tanquā ex ma-
 teria, & ex ratione (id est, ex forma)
 tāquā essentia: quod si ita est, pro-
 fectō elementa secundū proprias suas
 formas in mixto remanebūt: alioqui
 enim ex illis haudquaquam com-
 poni dicerentur. Ad hæc Aristoteles
 postea quā triplicē statuit in anima
 liū corporibus constitutionem, dein-
 cept subdit, totius quidem corporis

lib. 2. me-
 teorū
 cap. ult.

lib. 2. de
 part. 1.
 ani. cap.
 1.

L

viuen-

viuentis materiam esse partes ipsas
dissimilares, dissimilariū verò simi-
lares, harum demum elemēta, ex quo
illi putant effici elementa in mixto
esse secundum proprias formas, non
minus quam partes similes in dissi-
milaribus, & dissimilares in toto cor-
pore inesse conspiciuntur. In eandē

lib. decu-
ran. rat.
per fan-
gui. mis-
tio. ca. 3.
li. 5. me-
taph. c.
2. & lib.
3. de cor-
lo. ca. 7.

sententiam Gal. principia generatio-
nis in rebus omnibus dixit habere
pro materia quatuor elementa. Iam
elementum ab Aristotele definitur
id, ex quo, cum infit, aliquid fit indi-
uisibili secundum speciem. Præterea
idē lib. 2. de anima rationem quā ob-
rem sensus ipsi elementa nō sentiāt,
nō aliā reddit quā quod inter eos, &
elemēta nihil est mediū, quasi indubi-
tatū illud summe elemēta in animali-
b⁹ in esse. Deinde cū primæ qualitates
elementorū proprię affectiones sint:
hę verò in mixto maneāt: necessariū
profecto est, & ipsas quoq; elemento-

rum

rum formas, citra quas illæ seorsum
 esse non possunt, in eodē mixto rema-
 nere. Ad hæc cum mixta, cōcretaq.
 corpora non tam à se, suoq. motu mo-
 ueantur, quàm elementi præpollentis
 vi, vt testatur Arist. consentaneū certè
 rationi est elemēta secundū suas pro-
 prias formas in mixto remanere. Præ-
 terea nisi elementa secundū totā sub-
 stantiā essent in mixto, haud quaquā ex
 ipso per resolutionē separari possent
 aut secedere: atqui id tū Hip. hoc lib.
 testatus fuit, cum dixit: Rursus cum
 corp⁹ hominis demoritur singula ne-
 cessariò ad suā naturā secedunt: tum
 Arist. li. i. de ortu: nō quoduis, inquit,
 cū quouis misceri potest, sed vtrunq.
 eorum, quæ inter se mixta sunt, ali-
 quid esse debet, quod separari, seiun-
 gique possit. Et paulò infra: Quæ
 (ait) mixta sunt corpora ex his, quæ
 prius seiuncta erant, quæq. rursus
 seiungi possunt, coaluisse certum est

lib. r. de
 celo.

sententia
 14a

idem lib. 2. de anima significasse visus est: vbi dixit: Nisi anima in animali sit, fore vt elementa dissoluatur, & eorum vnum quodq. discedat: atqui nisi secundum formas suas singula elementa in mixto essent, haud quamquam discedere, aut dissolui dicerentur. Præterea Aristoteles Reliqua, inquit, mixta vel ex contrariis, vel ex elementis constituuntur, vicissimq. elementa ex mixtis (quæ quodammodo sunt elementa potestate) prodeunt: non ita tamen, vt materia, sed eo, quo dixi, modo, nimirum, vt extrema ex medio, in quo sunt vnita. Quin etiã Gal. persepe quatuor prima corpora in mixtis corporibus contineri dixit: sed & elementis puris, & sinceris nos interdum vt assertit, aqua quidem quotidie, & in potu, & in balneis, aere verò tunc circumfuso, tunc per inspirationem attracto: quin & interdum argentes indigemus igne. Mox subdit, si vero

prop-

propterea quòd nemo adeò calefit ab igne, vt ardeat, id circo negant. vltum intra corpus elementum assumi, magnopere falluntur, quòd non intelligant, cùm primùm vnum de quatuor elementis funditus deleatur, còtinuò animal esse perituum : atqui si arderet necessario iam & frigidum elementum deleretur: ex quo tandē cōcludit Gal. elemēta quidē à nobis assumi non pura tamen, neq. sincera, nisi perrarò, sed sub ciborum, aut medicamentorū forma sumi. Quoties enim ea assumimus, quæ ex elementis orta sunt, toties & ipsa nos elementa sumere. Atq. his quidem rationibus adducti quidam, elementa in mixto, etiam secundum formas contendunt remanere. Qui etiam ipsi dissident inter se. Etenim Aui-cenna, Hugoq. Senensis illius interpret, itemq. Albertus Magnus cēsent, elementa formas suas perfectas, inte-

grasq. in mixto retinere, per inde ac prius, quàm mixtę essent: variari autē penes qualitates, eò quòd istę post mixtionem remissiores appareant, quā ante, cū in elementis scilicet inessent. Auerroes verò elementorū formas tāquām imperfectissimas remitti vnā cum qualitatibus dixit, atq. ita in mixto remissas remanere. Altera est sententia superiori planē contraria eorū, qui elementorum formas nullo modo in mixtis reperiri putant, in qua fuit D. Thomas, Scotus, Conciliator, aliq. nonnulli, qui suam sententiam tum testimoniis veterum cōfirmarunt, tum rationibus. Aristoteles (inquiunt) lib. 2. de partibus animalium cū tres cōpositiones in animalū corporibus retulisset, primāq. eam, quę ex elementis partes similes componentibus sit, proposuisset, post quasi correctione vtens subiungit, vel potius ex virtutibus elementorum

torum, quas idem infra quatuor qualitates interpretatur. Itaq. lib. 1. de gener. explicans modū, quo remanent in mixtis elementa nō alium attulit, quā quod eorundē virtutes immaneat. Idem ipsum rationibus contendit. Elementa (inquiunt) si secundū proprias formas in mixtis remanerent, profectō ipsum subiectū generationis esse ens actū, nō autē materia prima: at hoc falsum est, alioqui quod per generationē acquireretur nihil esset, nisi accidens: quidquid enim aduenit alicui rei actū, suū essentialē. actū retinenti, id non potest non esse accidēs: perspicuum ergo est elementa sub suo pristino actū permanentia, formasq. suas retinētia nō posse mixtorū generationi subiici loco materiæ. Ad hæc si elementa actū, ac secundū totam substantiam essent in mixto, profectō mixtum cū corrumpitur, in elementa actū resolveretur.

tur: atqui omnis corruptio substantiæ fit per resolutionem in materiam primā, nō itē in entia actu, vt docet, Arist. lib. primo de generatione: ergo elementa non insunt in mixto actu secundū suas formas proprias. Accedit illa quoq. ratio, quōd si in essent elementa in mixto secundū suas formas, duorum alterum fatendum esset, scilicet, vel eorum mixtionem veram non esse, vel mutuō sese elementorum corpora penetrare. Age iam enim sumamus aliquam elementi (exempli gratia) ignis particulam in mixto contentam: rogo, velis ne in illius particulæ materia reperiri simul formas reliquorum elementorum, nec ne: si reperiri neges, certē talis mixtio non erit vera, sed ad sensum tantū, nec nisi per compositionem partium sensu minimarum facta, eo scilicet modo, quo cuncta ex elementis conflari dixit

Em.

Emped. Quod si ita sit, neq, caro, neq, os, ne ue aliud vllum corpus eius modi reuera erit simile: quando quidē nō omnes hę particulę, quę in toto sunt, aut os, aut caro sunt: verūm ex illis quędam ad ignem pertinent, ignisq. sunt, alię aqua, alię aer, alię terra. Neq, vero illud dici possit, eandem hanc particulam, quę ignis est, carnem etiam esse, eamq. vna cū sit, duas, & quidem maximē diuersas formas substantiales obtinere: Etenim id, quā ab surdum sit, nemo non videt. Sin autem dixeris in minima illa ignis particula reliquorū quoq. elementorum formas concurrere, duo iam inde grauissima incommoda consequentur, alterum, quale nuper attulimus, quod particula illa, vnica simplexq. cū sit, pluribus tamen erit informata formis, proindeq. simul & vnum erit, & plura. Alterū, quod cū formę reliquorum

elementorum nō possint per se in illa particula, nisi vnā cum materiis propriis, cōcurrere, necessariō illud futurum sit, vt mutua fiat corporum penetratio. Quod idem incommodum vrget Stoicos, qui elementa non solum penes qualitates, verum etiam penes substantias tota per tota permisceri asseruerunt, vt testatur Gal. lib. .i. de elementis sub finem. Ad hanc ergo tam difficilem, tamq. controuersam quæstionem accuratius explicandam multa mihi prius decernenda video: atq. illud quidem in primis. Quæ sint formæ elementorum, & quales: vtrum scilicet eiusmodi, vt intendi reinitiq. possint, quemadmodum Auerrhoes existimauit, ipsæq. inter se mutuō permisceri: an non. Itemq. illud alterum, num actu in mixto maneant elementa, an vero potestate tantum: quod si potestate, quo tandem modo id ipsum interpretan-

pretandum sit. Ac formas quidem elementorum videtur Galenus nullas alias agnouisse, præter quam primas quatuor qualitates. Quippe qui ignē, siue calidum elementum tum demum constitui dixerit, cum primum materiæ primæ summus calor aduenit; itaque elementa non aliunde, quam ex materia prima & qualitatibus hisce quatuor constitui tanquam ex duobus principiis essentialibus. Auerrhoes, licet elementorum formas alias à qualitatibus primis statueret, easdem tamen pariter cum ipsis qualitatibus tum intendi dixit, tum remitti, atq. id illis propterea accidere, quod imperfectissime sint, & inter formas perfectas accidentia que mediam quali conditionem obtinentes: itaque formas elementorum substantiales non iam amplius suum esse pristinum in mixto retinere, illas verò in accidentium naturam iam

degenerasse. Atq. hoc demum modo putat eas actu in mixto remanere, re fractas tamen illas, perinde vt & ipsas eorundem qualitates. Cui sententiæ suffragari videtur Gaspar Contare- nus, clarissimus etatis nostrę philoso- phus, qui formas elementorum eo quidē, quo dixi, modo in mixtis cor- poribus reperiri dicit. Altero verò modo, quatenus scilicet sunt substan- tiæ, easdem negat remanere, aut ex illis mixta constitui, verum ex illis potius corruptis generari. Secus au- tem accidere in altera illa mixtione, per quam scilicet, & partes similes ex quatuor humoribus, & metalla ex hydrargyro, ac sulphurē gignuntur: quippe secundorum eiusmodi elemē- torum formas haudquaquam remit- ti, remissasve in mixto superesse, illas verò corrumpi ait. Quod verò ad alteram illam de formarum ipsarum mixtione controuersiam attinet, nō-
nulli

nulli quidem (in quibus fuit Iulius In Ex-
 Schaliger) elementorum formas, vt steri-
 quæ primæ reliquarum omniū sint, cisa
 misceri inter se ipsas asserunt ita, vt tionib.
 ex illis mixtis noua quædam forma
 conflatur, itemque ex hac ipsa cum
 aliis mixta altera, atque ita deinceps,
 donec ad perfectiores formas, quæ
 vtique, perinde vt superiores, misce-
 ri non possint, ventum sit. In his por-
 rò formarum mixtionibus formas
 eas, quæ miscentur, haud quaquam
 corrumpi arbitratur, veluti cum ex
 asini, equique formis permixtis muli
 forma conflatur. Cæterum, vt liberè
 dicam, quod sentio, neque Auerrho-
 is illam de intensiōe, & remissione
 formarum elementaliū sententiam
 probo, neque Schaligeri hanc de earū
 dem mutua permixtione. Et enim si
 formas magis, & minùs suscipere fa-
 teamur, vel inuiti quoque cogemur
 fateri, tum illis fore aliquid contra-
 rium

contrarium, tum ad eas esse per se motum, tum deniq. easdem per partes progressuque temporis adquiri, non item, ut Philosophi censent, temporis momento: quæ omnia quàm sint à substantiæ ratione aliena, testis est Arist. Deinde si elementorum formæ pariter cum qualitatibus ipsis intensiores, ac remissiores euaderent, sequeretur elementa per alterationem mutari nunquam posse. Quæcumq. enim propriè alterantur, ea certè secundum substantiam debēt eadem sibi permanere: quare cum elementa non possint penes qualitates mutari, quin vnâ quoq. penes formas varientur, necessariò illud efficeretur, ea ne per alterationem quidem mutatum iri vnquam: formas autem elementorum misceri inter se non posse, vel ex eo apparet, quòd id à ratione formæ prorsus abhorreat. Forma namque omnis actus perfectus est

Lib. 8,
Phy.

est, per quem utique singulæ res actu sunt, id quod sunt, à cæterisq. rebus omnibus distinguuntur: quorum neutrum esse poterit, si formas interse ipsas misceri statuamus. Quod verò Galenus in singulis elementis nullas alias formas agnouerit, præter primas ipsas qualitates, vel hoc nomine excusandus est, quod ad reddendam rationem eorum, quæ corporibus nostris tam sanis, quàm ægris eueniunt, nihil hac forma substantiali haberet opus, præsertim ut medicus. Quo circa solis primis quatuor qualitatibus contentus fuit. Quanquàm si accuratè id, quod est, Philosophorum more proferre libeat, longè alia à calore erit statuenda in igne forma. Quod idè in reliquis elementis monitū velim. Nisi enim formas à qualitatibus distinguamus, rationes incommodeque ea, quæ aduersus Auerrhoem allata nu-

per

per sunt, nos vrgebunt. Præterea si aquæ formam eandem esse cum frigore ipso dixerimus, nulla profecto ratio reddi poterit, cur feruefacta aqua non sit habenda minùs aqua nūc, quàm priùs, cùm non dum esset feruefacta. Quòd si eius rei eam rationem reddas, quoniam non solum frigus aquæ forma censendum sit, sed frigus, vnâ cum humiditate copulatum; eoq. fieri, vt quandiu superest humiditas, tandiu natura aquæ supersit, etiam si frigus prorsus abolitum sit, at certè nullam rationem possis reddere, cur non potiùs aqua excalefacta aer censerì debeat, quando quidē ambæ iam illæ qualitates adsunt, quæ aeris propriæ sunt: in quibus vti quæ aeris forma pari iure deberet collocari, atq. ipsius aquæ formam in frigore, vna cum humiditate copulato dixeras collocari. Præterea sicut frigus solum sine humiditate aquæ
for-

formam esse negas: ita etiam par esset negare solam sine frigore humiditatem esse ipsius aquæ formam: quod si sit, certè aquam feruēfactam non esse actu aquam fatendum erit. Age verò: binæ istæ, quæ in singulis elementis insunt, qualitates, vel formæ duæ inter se distinctæ sunt, vel secus: si duas esse dixeris, certè vnūquodq; elementum duo esse fatendum erit: sin autem vnā formam ex ambabus illis qualitatibus dicas fieri, quo quæso pacto formæ ipsæ ad vnius formæ constitutionem coalescunt inter se? Neque enim (arbitror) dices mixtione eas coalescere: quandoquidem mixtio eorum duntaxat est, quæ perse, seorsumque actu possunt existere. Sed neque per compositionem, aut exiguarum partium appositionem vniri inter se eas dixeris. Postremo, vis illa qua terra deorsum fertur, quam alioqui ab illius forma pro-

ficisci omnes Philosophi vno ore fatentur, cum neque à frigore, neque à siccitate proficiscatur, satis indicat neutram harum qualitatum esse terræ formam statuendam. His ergo rationibus adducor, vt & à Galeno, & ab Auerrhoe hoc loco dissentiam, ac elementorum formas, ab eorū qualitatibus diuersas putem, easdemq. intendi, remitti, ac misceri negem.

Quod verò ad alteram illam questionem attinet, qua quæritur, sint ne actu elementa in mixto, nec ne? Aristoteles quidem certè, eumque secutus Galenus elementa in mixto potestate non actu inesse tradiderunt. Aristoteles siquidem libro. i. de ortu & interitu. Quoniam (inquit) rerum partim actu, sunt partim potestate, fit, vt quæ mixta inter se sunt, ea quodam modo sint, & quodā modo non sint: aliud siquidem actu, diuersum quid agnoscitur id, quod ex illis fa-

cum est, potestate verò remanent,
 quando quidem aliquid eorū super
 est, quæ ante mixtionem erant, nec
 intereunt. Neque ergo remanent actu
 quemadmodū corpus & candor, ne-
 que alterum eorum, aut vtrumque
 interit: vis enim eorum salua manet.
 Idem alibi discrimen inter mixtio-
 nem & generationē tradens; Res (in-
 quit) quæ genita est, actu manet: &
 miscibilia post absolutam mixtionē
 non iam remanent actu id, quod
 erant prius, sed potestate: itaque mi-
 scibilia tametsi post mixtionem ab-
 solutam aliter se habeant, quàm an-
 tea se habebant: tamen ita potesta-
 te dicuntur in mixto remanere, qua-
 lia erant actu prius, quàm misceren-
 tur. Neque enim quæ miscentur, ea
 saluis, & integris particulis minutissi-
 mis cōmisceri cum Empedocle dici-
 mus: alioqui enim vera mixtio non
 esset sed cōpositio, siue (vt Gal. vocat)

exiguarum partiū appositio. Quin
neque caro, neque os esset simile, si
ex elementis per cōpositionem par
ticularum minimarum coagmenta
tis, non item totis per alterationem
totius substantiæ mixtis gigneretur.
Cuius quidem dubitationis ratio
nem totam his verbis exposuit Arist.
Iam verò (inquit) qui vnam commu
nem materiam statuunt, id ambigūt,
quo tandem modo quidpiam ex fri
gore caloreque, siue ex igne & aqua
fieri possit. Si enim caro ex vtroque
constat, & tamen neutrum illorum
est, sed neque ex ambobus his inte
gris & incolumibus, perinde vt in
compositione, constat, quid restat, vt
sit id, quod ex illis constituitur (nisi
materia prima) alterius enim duo
rum illorum interitus, aut alte
rum facit, aut materiam. Quasi di
ceret, cū per corruptionem vnius
contrariorum necesse sit vel alterum

contrarium superesse, vel materiam,
 consentaneum videtur esse, vt ex mix-
 tione, per quam vtique ambo cor-
 rumpuntur, sola supersit materia. Ad
 propositam ergo dubitationem sic
 respondet Aristoteles: An verò (in-
 quit) calidum & frigidum cùm ma-
 iorem minoremue suscipiat accessio-
 nem, quando horum alterum simpli-
 citer actu est, alterum non erit actu,
 sed potestate: quando autem non om-
 nino (id est cum neutrum istorum
 simpliciter actu est) sed quasi calidū
 frigidum, & vt frigidū calidū, quod
 ea, quæ miscentur, exuperantias suas
 mutuò alia aliorum interimant, tum
 nec materia (prima) emergat, nec cō-
 trariorum vtrumq. actu simpliciter
 erit, sed medium. Et paulò infra: ac
 primū quidem, inquit, elementa sic
 mutantur: ex his autem carnes & ossa
 constant, quæque sunt eiusdem gene-
 ris, cùm id, quod calidum & frigidū

lib 3. de
 gen. ca.
 7.

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

efficitur, & cū frigidum calidum;
atq. ad medium perueniunt: hīc enim
neutrum est. In eandem quoq. senten-
tiam Galenus lib. 8. de Decretis Hip.
& Plat. elementa in mixto actū re-
manere negat; illa verò potestate tan-
tū esse, quatuor autem humores
actū in nobis inesse asserit. Ac humo-
res quidem quatuor actū in nobis di-
xi contineri, propterea quòd actū
suas singuli proprias formas reti-
nent: quò fit, vt hi tū sponte, tum ca-
thartīcorum medicamentorum vi
secernantur. Neque enim eorum
confusio vera exactaque mixtio cen-
seri debet, perinde vt elemento-
rum, quę cum primū exactē inter
se mixta fuerint, cōtinuò singula suas
amittunt formas. Quocirca ea meri-
tò neque secundū suas formas, neq.
actū in mixto remanere diximus,
sed potentia. Cæterū non ignoro
locum istum Galeni nuper citatum
aliter

aliter à quibusdam solitum explicari, ita vt velint Galenum ibi propterea negasse elementa actu in nobis reperiri, quòd nullum illorum vlla in parte corporis sincerum impermixtumque à reliquis, perinde vt humores, reperiatur. Qui certè mihi minùs accuratè Galeni institutum perpendisse videntur. Is namque cum instituisset eo loco demonstrare Hippocratem multò accuratius, quàm Platonem de elementis differuisse, totamque & sanitatis, & morbi partium similarium rationem commodius explicasse, tandem Platonem repræhendit, quòd minùs commodè is ad prima elementa transtulerit id, quòd Hip. lib. de Natura humana de quatuor humoribus tradidisset, cum diceret, tūdemum valere hominem, cum isti ipsi humores & facultate, & copia fuerint cōmoderati, optimeque inter-

seſe ipſi permixti: ægrotare verò
quando vnus quiſpiam ex his, aut
plus, minùſue copioſus extiterit, aut
ſecretus in corpore fuerit, neque bel-
lè cum cæteris permixtus. Falfò er-
go Platonem ſecrétionem iſtã, ſiue,
vt idem ipſe paraphraſticè interpre-
tatur, propriæ ſedis cum aliena com-
mutationem ab humoribus quatuor
ad elementa prima tranſtulſiſſe, quan-
do quidem nullum de primis ele-
mentis vlla in parte corporis poteſt
ſincerum, atque à reliquis ſecretum
apparere: perinde vt ſanguinem, pi-
tuitam, ac bilem alterutram, & quidẽ
meram, ſinceramque perſepe in par-
te quapiam corporis collectam ob-
ſeruamus. Discriminis autem hu-
ius rationem Galenus iam paulò an-
te reddiderat, quòd elementa quidem
potestate in corporibus tantum in-
ſint, humores verò etiã actu, qui alio
qui ex illis per media alimenta gi-
gnun-

gnuntur. Enimverò elementa vbi exactè, atq. ad vnionē mixta fuerint, neq. iā actu in mixto ampliùs remanebunt, neque separari ex eo rursus per secretionem poterunt: at humores quatuor licet confusi inter se ipsi in venis sint: eorum tamen mixtio vera, exactaque nō est, sed ad sensum tantum æstimanda: propterea quòd humores actu sub suis formis singuli manent superstites, perinde vt cū vinū aquę affundimus, aut cū varia medicamenta permiscemus. Quò fit, vt modò pituita, interdum bilis sincera, tum sponte, tum cathartici medicamenti vi secreta sæpiùs cōspiciatur. Atq. hanc eandem fuisse Galeni sententiam, vel illa ipsius verba testantur, quę extant lib. 1. de elementis. Quo quidem loco is cū aduersus Empedoclem, cæterosque eiusmodi Philosophos docuisset, ex incompatibilibus simul, & sensu carentibus

Ve in
Thera
pharma
co.

elementis nihil, quod sensu præditū sit, gigni posse; propterea quod nihil noui possit compositio illa procreare, per quam, quæ componuntur, talia remanent, qualia erant prius, quam componerentur: tandem concludit neq. ex atomis, neque ex Igne, Aere, Aqua, & Terra vllum posse fieri corpus, quod sentiendi vim habeat, si nō transmutentur hæc, illa verò talem seruent naturam, qualem ante habebant, nec patiātur: Atq. id quidem nō in primis solum elementis, communibusque, verūmetiam in secundis, ac propriis necessariō requiri putandū est. Veluti quum ex quatuor humoribus caro, vel os in vtero procreatur, humores ipsos ita inter se mutuō alterari, transmutarique oportet, vt suis tandem formis amissis, desinant actu esse id, quod erant. Quo magis rationi consentaneum est, procreata iam carne elementa prima suas itidem

dem formas amisisse, & quidem eo magis, quo plures transmutationes circa elementa, quàm circa humores præcessisse oportuit, antequàm ex illis caro gigneretur. Ergo ut totam huius disputationis summam paucis complectamur, nostramque de quæstione proposita sententiam tandem aliquando proferamus, prima quidem corpora ignem, aerem, aquam, & terram in corporibus perfectè mixtis remanere actû idcirco nego, quòd putem eorum formas deperire. At eadem tamen potestate in eisdem inesse assero. Potestate autem inesse cùm dico, non id solum intelligo, posse elementa ex ipso mixto per eiusdem mixti interitum generari, eo modo, quo ex cadaveribus vermes, crabrones, vespas quotidie videmus exoriri: qua demum ratione itidē in materia prima nihil nō potestate cōtineri dicimus. At ista

quidem potestas merè passiua est, vt quæ in vniuersa materiæ communis participatione, & vt ita dicam, commercio sita sit. Ego verò elementa in mixto potestate remanere cūna dixi, non de ea, quæ merè passiua est, inaudiri volui, sed de altera, quæ actiua nominatur, quoniam scilicet in ipso mixto præter primam elemētorum materiam, eorundem quoque virtutes, & qualitates primariæ supersint, remissæ tamen ipsæ, temperatæque, atque ad vnum commune temperamentum omnes redactæ. Primarias qualitates nuncupo, quas Galenus alteratrices vocat calorem, frigus, humiditatem, & siccitatem. Præter has verò etiam actiua supersunt in mixto reliquæ qualitates elementales raritas, densitas, tenuitas, crassities, grauitas, leuitas, opacitas, perspicuitas, refractæ tamen ipsæ perinde, vt & superiores. Vtrum verò qualitates

tates istæ sint actu in mixto, necne, præterea utrùm eedem sint cum his, quæ in elementis præerant, qualitatibus, an non, supra fuit à nobis disputatum. Cæterùm quanuis nulla est in toto mixto particula, quæ non etiam mixta sit, quæque omnium quatuor qualitatum temperatura non participet: non tamen propterea omnes in quouis mixto particulas vno eodemque temperamento præditas esse existimamus. Pleraque enim corpora sunt partibus heterogeneis prædita, his quidem magis igneis, illis contra aqueis magis, vel terrestribus. Velut in Rhabarbaro, brassica, lente, aliisque quamplurimis tum medicamentis, tum alimentis experimur.

Superest itaque, ut ad rationes, testimoniaque ex altera parte producta respondeamus. Ac primum quidē ad Aristotelis locum illum, ubi is guttam vini decem millibus aquæ amphoris instilla-

stillatam negat misceri, propterea quòd eius forma solvatur: illam vero corrumpi potius, asserit, quoniam vini speciesublata in aquâ omnino rota vertatur. Aristoteles quidem certè ea tantùm misceri censet, quæ suis se qualitatibus alterant, atque à se ipsis vicissim etiam alterantur. Ita ut neutrum cōtrariorū omnino vincat alterum, sed partim vincat, partim vincatur: nec eorum alterum post absolutam mixtionem actu simpliciter superfit. Itaque ut ad alteram iam rationem progrediamur. Quæcumque sanè miscentur, ea quandiu miscentur, tandiu solūm alterantur, nec corrumpuntur. Neque enim corrumpuntur prius, quàm absoluta omnino mixtio sit. Miscibilium namque corruptio, perinde, ut et novæ substantiæ mixtæ generatio, terminus quidem mixtionis est, non ipsa mixtio. Quod verò ex Aristotele assererebatur opera

nature

naturæ ex elementis tanquam ex
 materia componi, id certè non con-
 vincit elementa actu cum suis for-
 mis in mixto remanere. Quam-
 vis enim ea toto mixtionis tempo-
 re formas retineant suas: mixtione
 tamen absoluta solæ remanent ele-
 mentorum materiæ vnâ cum qua-
 litatibus, hisq; refractis, vti dixi,
 atque ad vnum temperamentum re-
 uocatis. Porro quamvis elementa,
 si eorum formas species, haud qua-
 quam in mixto remanent, vt osten-
 dimus, tamen si qualitates confi-
 deres, non erit nefas dicere ele-
 menta primâ calidum scilicet, fri-
 gidum, humidum, & siccum in
 corporibus mixtis actu remanere,
 non illa quidem absolutè, neque
 simpliciter, perinde vt antea cum
 erant elementa; sed mixtim, &
 cum participatione contrarij, cali-
 dum videlicet, vt frigidum, fri-
 gidum

gidumque itidem vt calidum. At tales quidem qualitates non iam elementales, censendæ sunt, neque propriæ elementorum affectiones, quod tamen in octaua ratione ab illis assumebatur.

TEXT. XIX.

Corpus autem humanum continet in seipso sanguinem et pituitam, & bilē vtramq. flauam, & atrā: atque hæc illi sunt natura corporis: & propter hæc dolet, valetq.

Absoluta iam superiori illa de primis, & communibus elementis disputatione, ad ea demum humani corporis elementa se conuertit, quæ sanguineorum animalium (in quibus est homo) proxima, peculiariaq. sunt: quorum

quorum cognitio medico hoc magis scitu est necessaria, quòd, ut ait Hipp. humores ij & natura humani corporis sunt, & causæ, propter quas tum ægrotat homo, tum valet. Ac humores quidem idcirco humani corporis natura ab Hipp. dicuntur, quòd ex illis tanquam ex primordiis generationis cunctæ partes nostri corporis procreatæ, efformatæq. sunt, quòdq. ex iisdem nutriuntur, conseruantur, ac viget. Quòd autem ex his partes nostri corporis omnes procreatæ sint, vel ex eo constat, quòd omnes istæ ex menstruo, maternoque sanguine ortæ sunt, quem utique sincerum nō esse, sed vtriusq. bilis, pituitæq. participem infra docebit. Accedit huc quod, iidē isti humores in causa sunt, cur homo. & doleat, & sanus sit: ex quo perspicuò apparet eos ipsos humores elementa corporis humani iure dici. Element-

torum enim id proprium, præcipuūque est, ut & ex illis gignamur, & ob illorum symmetriam valeamus, contraque per eorundem asymmetriam doleamus, egrotemusque. Ac doloris quidem nomine Hipp. hoc loco affectum quemcumque intelligit à natura alienum, siue is cum manifesta actionū noxa sit (quem morbum dicimus) siue secus, quam sanitatem vitiosam nuncupamus. Nominis verò sanitatis Hipp. constitutionem corporis significat naturæ congruentem.

Li. 3. de
decret.
Hippo.
& Plato

TEXTVS. XX.

Valet quidem præcipuè, cum ea & vim, & copiam mediocriter inter se temperatas habuerint, ac maximè si permixta sint.

Docet

Docet his verbis Hippo. causam
tam sanitatis, quam morbi cuius-
cumq. internam partim copiae humo-
rum, partim eorum viribus, partim
deniq. eorundem mixtioni adscri-
bendam esse. Enimverò cum humo-
res omnes tam copia, quam faculta-
te, facultatisq. gradu iustam interse
retinuerint symmetriam, & verò ijdē
bellè mixti fuerint interse, tū demū
benè valebit homo. cum autem v-
nus, pluresue ex his à iusta defecerint
vel excefferint symmetria, aut minùs
bene fuerint interse mixti, illi verò
seorsum potiùs in locum aliquem,
quasi extra ordinem secesserint, tum
demum minùs bene habebit vnus-
quisque.

Qui plane dogmatici sunt.

Hoc propter Erasistratū videtur
dictū, quem Gal. passim semiratio-
nalem solet appellare, propterea

N 2 quod

quòd interdum sententiam Hippo-
do elementis sequi visus est (dum na-
turam ille solertem & artificiosam
prædicat) interdum contra Asclepi-
dis Epicurique opinionem probare,
qui causam quarundam actionum
naturalium ad meatuum magnitu-
dinem, paruitatemque retulerit, ut cõ-
stat ex Galeno lib. de fac. nat.

*Sed cùm sit duplex genere
apud sectas ratione nitentes
institutio elementorum.*

De duplici hac Philosophorum
ac Medicorum secta agens Galenus lib.
1. de facul. natura. Dux inquit, fuerunt
tum in medicina, tum in philosophia
sectæ eorum, qui aliquid de natura
tradiderunt, quique saltem quod dixê-
runt, intelligerent, & consequentiam
eorum, quæ proposuissent, non modò
cernerent, sed etiam obseruarent, al-

tera quidem eorum, qui omnem substantiam ortui & interitui obnoxiam, tum vnitam esse, tum alterabilem asseruerunt, altera illorum, qui eandem inalterabilem, in tenuiaq. cōminuta n & vacuitatibus quibusdam interceptam statuerunt. Ergo qui saltem consequentiam aliquam ex iis, quæ in secunda secta proponuntur, intelligunt, hi nec naturæ, nec animæ propriam vllam substantiam, facultatemue arbitrantur esse, sed ambas has primorū illorū corporum, quæ illi impatibilia, simpliciaq. proponunt, certo quodam congressu fieri: iuxta verò priorem sectam, posterior corporibus natura non est, sed multò etiam prior, & antiquior: proinde horū sententiā Natura ipsa est, quæ animalium, & stirpium corpora fabricatur suis vtens facultatibus, tractrice, retentrice, coctrice, & expultrice, quæq. aliis quibusdam faculta-

ribus generādo omnia tum artificio
se effingit, ac format, tum iis, quæ ge
neravit, prospicit.

*Prima itaq. moderationē
in meatuum constitutione
statuit.*

Hūc pertinet ille Galeni locus, qui
extat libro de differentiis morborū,
Sumatur, ait, & hīc constans omniū
confessione principium, Id, quod na
turale existit, esse moderatum, non
in animali solū, sed etiā in plantis,
& seminibus, & omniū organo, quod
verō non naturale immoderatum:
erit igitur sanitas moderatio quæ
dam, morbus verō contra immode
ratio: at quarum rerum immodera
tio ipse morbus erit, earundem, in
quit, fuerit sanitas ipsa moderatio.
Itaq. si moderatio meatuum, sanitas
est, sicut Asclepiadi placuit, cæterisq.
omni

omnibus, quicunque per minimorū corporum contactum, coagmentationemque, non item per alterationem cuncta procreari asseruerunt, profectò morbus eorundem meatuū erit immoderatio, sin autem ex temperatura calidi, frigidi, humidi, & sicci pendet sanitas, certè morbus in contraria huic dyscrasia consiliet.

TEXTVS XXI.

Dolet autem, cū aliquod ex iis minus, ampliusve extiterit, aut ab aliis secesserit, neq. cū omnibus fuerit temperatum.

TRIA erant, quæ nuper ab Hippoc. in homine integrè sano requirebantur, quorum primum ad elementorum moles æquabili interse ratione moderatas pertinebat, alterum ad eorundem vires iustam interse itidē

symmetriam , proportionemq. ob-
 tinentes, tertium verò ad mixtionis
 temperaturæq. huius absolutionem;
 per quam scilicet vnumquodque ele-
 mentorum cum reliquis elementis
 omni ex parte mixtum, contempera-
 tumq. sit. Ex tribus ergo hisce nu-
 per propositis integrè sanitatis cau-
 sis, quasi per antithesim colligit hîc
 Hippo. totidem morbi, seu vitiosæ
 sanitatis causas, singulis illis ex aduer-
 so respōdentes. Nā primo quidem lo-
 co, vbi dicit [Quādo minus, amplius
 ue extiterint] ametiā significauit,
 idest, excessum, defectumve vniuscu-
 iusq. ex elementis, eumq. geminum,
 alterum penes quantitatem, alterum
 penes vires: postremo verò loco cū
 ait [Neque cum omnibus attempera-
 tū] temperaturæ inæqualitatem in-
 telligit. Quodcūq. ergo de tribus his
 vitiis adfuerit, necesse est naturalem
 corporis constitutionem vitari, vel
 siqui-

siquidem insignis actionum noxa accesserit, etiam morbo hominem laborare: ex quo apparet tum hanc, tum duas proximè subscriptas deinceps sententias de humoribus interpretandas esse potius, quàm de primis quatuor corporibus igne, aere, aqua, & terra. Quamvis enim de tribus vitiis nuper memoratis, prima duo, quæ ad ametriam pertinere dixi, ad omnia elemèta transferri possint, postremum tamen non perinde potest: Quamvis id tentavit Plato facere. Etenim quod ab Hippo. hîc dicitur morbos fieri tum, cum vnumquodque eorum, ex quibus constamus, plus, minusve extiterit, quàm par sit, id verò non minùs de elemētis primis, quàm de humoribus ipsis possumus interpretari. Quod autem mox additur, [aut secesserit, neque cum omnibus permixtum fuerit] id, inquam, de humoribus verè dixeris, de quatuor

In Tit.
mæo.

autem primis corporibus, non item: neque enim ista sunt, quæ transmutantur, aut quæ sedem in animalium corporibus variant, quemadmodum Platoni visum fuit, sed humores quatuor, qui utique quocunq. in membro per se, ac seorsum constiterint, continuo iam in illo morbum excitabunt, flaua quidem bilis herpetē, Erysipelasq. atra cancrū, pituita œdema, sanguis demum ipse phlegmonem.

TEXT. XXII.

Necesse est enim cū horum quidpiam separatum, ac per se seorsum constiterit, non modò locum, unde excesserit, morbosum euadere, verumetiam ubicunque restiterit, influxeritque

ritque, ibi nimis affluens dolor, et laborem excitare.

Quoniam dixerat hîc Hippoc. hominem dolere tum, cum vnus ex quatuor humoribus penes copiam, aut vires iustam amiserit symmetriam, aut cum minus bene cum reliquis permixtus fuerit, idcirco tum hac, tum duabus proximè adscriptis sententiis, ex euidenti eorum, quæ eueniunt, obseruatione docet quemadmodum ab humoribus malè permixtis, atque se inuicem secretis corpus dolore, laboreque afficiatur. Atque hoc quidè loco vox illa græca *χωρίδαι*, quæ idem sonat, quod, secerni, obseruanda venit, quam & hac sententia, & superiori Hippoc. vsurpauit, vt per eam humores impermixtos significaret: id quod ideò cōmonendum dixi, vt intelligas humores quatuor, qui

in venis confusi vnā, communemq. sanguinis formam præferunt, non perinde exactè mixtos esse interse, vt elementa quatuor ad mixtorum generationem misceri diximus. Hec etenim ita validè suis sese mutuò qualitatibus alterant, atq. permutāt, vt nullum tandem ex illis actu simpliciter supersit in mixto, quemadmodum supra à nobis ostensum fuit. At quatuor humores ij, qui in venis continentur, quoniam non ita exactè ad vnionem interse mixti sunt, quin suas singuli proprias formas, distinctas que retineant, eo fit, vt per solam secretionem à se mutuò se iungi, separariq. possint, iiq. vel spōte secreti, vel cathartidorum medicamentorū vi attracti, nulla interim, vt Asclepiades existimauit, noua eorundem generatione interueniente, perinde vt in vera mixtionis dissolutione vsque ad elementa facta fieri diximus.

Quare

Quare cū humores quatuor suas singuli formas in corpore retineant, actuque in eodem insint, non debemus eorum cōfusionem, veram, exactamque, sed sensui apparentem mixtionem iudicare: atq. idcirco mixtionis eorundem dissolutionē Hipp. hīc secretionem appellauit. Quoties ergo vnus quispiam de quatuor humoribus in partem aliquam decubuerit, isque sincerus, neque totus cū cæteris omni ex parte penitus permixtus, dolor excitabitur, propterea quòd, vt ait in comment. Gal. vtraque pars tam ea, vnde humor defluit, quàm illa in quam influxit, intemperie insigniter afficitur, id quod euenire solet maximè tum, cū humor fuerit ex iis, qui viribus pollent insignibus. Talis est humor is, quicumque à symmetria naturali maximè fuerit alienus, velut inter frigidos quidem humores pituita vi

trea

trea, inter calidos verò mera bilis, atque sincera, siue ea demum flaua impense sit, siue vitellina, siue æruginosa, siue etiam atra. Sinceram dico eā, quæ neque cum cæteris humoribus mixta, neque suo diluta sero est. Talis ergo humor partem eam, in quā decubuerit, dolore pertentabit, idque non solūm illam nimia sua copia onerans, atque distendēs, verum etiā intemperie calida, aut frigida insigniter afficiens. Quin etiam consentaneum rationi est, partem eam, vnde humor abscessit, tum istius ipsius humoris, dum in parte aderat, culpa, in tēperie affici, tum obeiusdem effluxū, vacuationēque immodicā.

Hi enim non quantitate tantum parti, sed & qualitate dolorem excitāt.

Ex his Galeni verbis interpretes occasione arrepta, quæstionem illā
discep-

discēptandam proponunt, vnica ne
 sit doloris proxima, continensq. cau-
 sa, an verò potius, vt hīc Gal. innue-
 re videtur, duplex. Sunt qui duplicē
 causam vnā cum Auicenna statuāt,
 videlicet solutionem continui, & in-
 tēperiem, Cū enim dolor Hippo-
 crate auctore, fiat tum, cū altera
 sit, corrumpiturque natura: natura
 autem partium singularum non in
 sola vnitate substantiæ, integritateq.,
 verum etiam in temperatura consti-
 tat: necessariò ex eo putant effici to-
 tidem fore doloris excitandi causas
 proximas, quot fuerint naturæ cor-
 rumpendæ, nempe duas, alteram ab
 ijs, quæ vnitatem soluunt, alteram ab
 ijs, quæ intemperie afficiunt. In quā
 sententiam varios Galeni locos pro-
 ferunt: velut eum, qui extat lib. de in-
 æquali intemperie, itemq. alterum
 illum, qui paulò infra legitur: qui-
 bus locis Galenus non solum tum,

Lib. de
 loc. in
 homi-
 ne.

Cap. 3.

Cap. 4.

cum

cum vnitas dissoluitur, veluti cum partes à fluxione distendantur, diuellunturue dolorem excitari ait, verum etiam quando calefiunt, aut refrigerantur, aut quoquo modo aliter alterantur. Sed & lib. 12. meth. & comment. 2. de morb. acut. & in arte medic. duas has, tãquã distinctas doloris causas affert. Qui verò vnã continui solutionẽ asserũt proximã, continentemque doloris causam esse, hi sententiam suam Galeni locis illis confirmant, quorum alter extat libro de inæquali intemp. alter libro de simp. med. fac. Vbi cum accuratiùs ea de re agere instituisset Gal. solam vnitatis solutionem doloris causam proximam videtur statuisse. Quæ namque calefaciendo, aut refrigerando dolorem inferunt, ea non nisi per mediam continui solutionẽ inferre. Cæterum vt de tota hac questione breuiter dicam, quod sentio, quodq.

cap. 8.

cap. 8.

cap. 1.

quodque ex Gal. sententia dicendum
 puto, nullus dolor sine passione vio-
 lenta, id est, simul multa, & celeriter
 facta fieri potest, ut testatur in Timæo
 Plato. Sed & Hipp. idem significauit
 cum dixit. Cum alteratur, & corrup-
 pitur natura, dolores fieri: quippe il-
 lud corrumpitur, celeritatem simul,
 & magnitudinem mutationis signifi-
 cat, teste Gal. lib. 1. de Symp. cau. atqui
 repentina omnis, violentaque tempe-
 ramenti mutatio solutionem conti-
 nui necessariò efficit, ut ostendit Gal.
 li. 4. de simpl. med. facul. Népe quod
 subito, & vehementer calefacit, id
 quod cōtinuum est penetrat, & perro-
 dit: quod verò subito, ac vehementer
 refrigerat, id repentè, & violenter
 contrahendo, continuum diuellit: ex
 quo efficitur nullā alterationem esse
 posse dolorificam, quæ cum vnitatis
 solutione nō fiat. Quod ipsum Gal.
 lib. 1. de Symp. cau. testatum reliquit.

Ergo licet in quacunque simplici sensatione, atque adeò in omni voluptate vtrumque, & alteratio, & alterationis dignotio, perinde vt & in dolore requiratur, hoc tamen interest, quòd in sensu quidem simplici, neque acervata alteratio, repentinaue requiritur neq. violenta: in voluptate verò acervata illa quidē requiritur, non tamen violenta, neque cum unitatis solutione facta. Etenim talis si sit, necessariò iam dolorē excitabit, etiam si per eā fiat à statu præter naturam ad naturalem reditus, vt docet. Gal. lib. 12. meth. exemplo eorum, qui manus algidas præproperè ad ignem admo-uerunt: quippe qui ad vnguium radices intolerabili dolore cruciari solent, Itaque concludit corpora nostra non solum dolore affici tum, cum in statum à natura alienum transferuntur: sed etiam cum ad statum naturalem reuocantur, nisi statum eum paulatim

latim recipiant, id est (vt ego quidem
 interpretor) sine violentia, ac citra
 vnitatis solutionem. Cum ergo dolo-
 ris essentia in duobus his consistat, sci-
 licet in aceruata, violentaque passio-
 ne, & in eiusdem passionis sensu, di-
 gnationeque, profectò quęcunque ta-
 lem passionem proximè, ac perse in-
 ferre poterunt, ea erunt doloris cau-
 sę continentēs: ex quo apparet ea om-
 nia doloris causam continentem fo-
 re, quęcunque aceruatim, & cum vio-
 lentia calefaciunt, vel refrigerant, ita
 vt iam vnitatem soluant. Illud ergo
 certũ exploratumq. est nullam alte-
 rationem dolorem excitare posse,
 quę sine violentia, ac citra vnitatis so-
 lutionem fiat: illud verò incertum,
 neque à Gal. definitum, vtro tandem
 modo dolorem excitent ea, quę cale-
 faciunt, vel refrigerant: an scilicet ca-
 lefaciendo, refrigerandoue, an verò
 propterea quòd simul vnitatem sol-
 uunt,

uunt. Quinimo quæstionē hanc totā, tanquam minus vtilem ad doloris remedia vestiganda à Gal. arbitror prætermiſſam. Scitè ergo Fran. Vallesius vir et ingenio, & eruditione ſingulari, permagni intereſſe ait, dicas ne dolorem omnē cū continui ſolutione fieri, an verò ex ſolutione: illud quippe à Gal. fuiſſe demōſtratum, hoc nō itē. Equidem (vt id, quod de tota quæſtione propoſita probabilius mihi viſum eſt, breuiter exponam) ſicuti quæcunq. calefaciunt, hoc ipſo ſolū quòd calefaciunt, ſenſum mouent, ita quoque, quæ ſubitò, & cum violentia calore afficiunt, ea, hoc ipſo quòd cū violentia afficiunt, moleſtum ſenſum, id eſt, dolorem mouere cenſeo: & quoniam ea demum alteratio, cum violentia fit, quæ vnitatem ſoluit, cōſentaneum rationi eſt, quæcunq. calefaciendo dolorem inferunt, non cō ſolū, quòd calore afficiunt dolorē inferre

inferre, sed quòd ita violenter afficiant, vt vnitatem soluant. Neque enim satis est naturã alterari, vt dolor excitetur, nisi ea ita violenter alteretur, vt etiã corrumpatur, idest, vt ex alteratione vnitas substantiæ dissoluatur. Quod enim apud Hippo. extat, morbũ omnem vlcus esse, id verò non nisi de eo morbo, qui dolorem inuehit, interpretandũ est. Quòd si obiicias per febrem hecticam temperamentum, naturamq. corrumpi, neque tamen dolorem vllum perferri, respondemus apud Hippocratem, cùm dixit, quibus alterascit, corrumpiturq. natura dolorem excitari, vocem illã, corrumpi, de eo tantum corruptelæ genere interpretandam esse, in quo temperamentũ non paulatim, vt in hectica febre, sed subito, & cum violẽtia labefactatur. Quòd autem Galenus non vnã, sed duas doloris causas attulerit, ea ratio est,

Lib. 3.
de frac.
t. x. 34.

quòd vnitatis solutio, quæ ab alterantibus fit, obscurior est, quàm vt à nobis certò possit agnosci: deinde quòd nullius est planè momenti ad curationem morborū obeundam. Neque enim ab illa nobis indicatio vlla ad doloris remedia methodo vestiganda suppetit, sed ab iis solùm, quæ nos alterant, intemperieque afficiunt. Solutio siquidem illa continui, neque morbus permanens censerì debet, neque affectus vllus, sed passio quædam, siue morbus (vt ita dicam) fiens, nullo alio remedio indigens, præter id tantùm, quo intemperies ipsa perfanatur. Intemperie siquidem illa sublata, necesse est protinus, & dolorem eum, qui ab illa ipsa oriebatur, tolli.

TEXTVS XXIII.

Etenim cum horum aliquid è corpore effluxerit, id
que

que copiosius,quàm quod effluit, dolorē ac molestiā exhibet vacuatio.

Vocem illam Græcam *ἰσχυρολῆ-
ζον* Gal. dupliciter interpretari nos
posse dicit, nimirum & de humore
eo, qui preter modum abundat in
corpore, & de eo etiā, qui cum cæ-
teris humoribus minùs benè per-
mixtus, contemperatusque est. Cum
ergo is, qui extra corpus effluxit, hu-
mor copiosior effluxerit, quàm pro-
cius, qui in corpore redundat, modo
& copia, tum demum dolor, id est
morbus, morbosaue affectio ex hu-
iusmodi euacuatione cōsequetur. Ne
que enim audiendi sunt ii, qui à va-
cuatione negant morbos oriri vn-
quam posse. Cum enim videamus ex
nimia sanguinis ab vtero, vel hēmor-
rhoidibus effusione corpus tanta ple-

rumq. intemperie affici, vt euident
noxa in actionibus appareat, atq. in
hydropē quandoq. æger incidat: per-
spicuū profectò est, quod hoc loco
dixit Hipp. à vacuatione dolorem
& molestiam exhiberi.

TEXTVS. XXIII.

Quod si intrò vacuatio
ne facta transferatur, atque
ab aliis secernatur, duplicē
fanè necessariò dolorē præ-
bebit, vt dictū est, & vnde
decesserit, & vbi redunda-
uerit.

Horum verborum sententiā ean-
de. n. esse cum superiori illa, cuius ver-
ba sunt (necesse enim est, cum horū
quidpiam separatum, ac per se seor-
sum constiterit, &c.) vel ipse idem
Hipp. satis apertè testatur, cum dixit
(vt

(vt dictum est) quare alia hîc interpretatione nihil est opus.

TEXTVS. XXV.

Dixi fanè quæcumq. esse hominem dixero, demonstraturum me eadem semper esse, secundùm legem- & secundùm naturam.

Hæc verba, quæ in græcis Hipp. codicibus leguntur, nescio quomodo in Gal. commentarium irrepererunt. Eo autem pertinent, vt intelligamus quemadmodum, quæ deinceps sequuntur cum antecedentibus cohæreant.

TEXTVS. XXVI.

Dico autem sanguinem esse, & pituitam, & bilem, tum flauam, tum atram, atq. eorum quidem nomina, pri-

mum lege differre aio, nec
vlli eorum idem nomen
esse: tum & secundum na-
turam species eorum distin-
gui, neq. pituitam similem
esse sanguini, neq. sangui-
nem bili, neque bilem pi-
tuite. Quomodo enim simi-
lia fuerint inter se ea, quo-
rum neq. colores aspectu si-
miles apparent, nec si ma-
nu contingas, similia viden-
tur esse? quandoquidē nec
æquē calida, aut frigida, aut
humida, aut sicca sunt.

Quoniam suprà duo illa sibi ad
demonstrādū proposuerat Hipp. alte-
rum

rum quidē, humores nostri corporis
 quatuor esse, nō vnū tātū specie: alte-
 rū verò, eos omnes cognatos nobis,
 & secundū naturam esse: idcirco in-
 stituti sui non immemor, primò qui-
 dem illud docet, quatuor esse humo-
 res in corpore, eosq. natura diuersos
 inter se, deinde verò eosdem secun-
 dū naturā, id est, naturæ nostræ co-
 gnatos esse demonstrabit. Ac differre
 quidem humores ipsos quatuor in-
 ter se, duplici ratione, sicut suprā se
 facturum receperat, ostendit, pri-
 mū quidem ex lege, id est, ex com-
 muni hominum sententia, atq. con-
 sensu, deinde ex naturā, id est ex ipsā
 veritate. Ad cōmunem hominū cō-
 sensum spectant illa Hippo. verba,
 (atq. horū nomina primū lege differ-
 re aio, nec vlli eorum idem nomen
 esse) naturæ autē, id est, veritati id ip-
 sum consentaneū esse, eo confirmat
 argumēto, quod & forma differant,
 &

& facultate. Ac forma quidem eos inter se ostēdit differre cū dicit, Neq. aspectu, neq. tactu eos sibi similes apparere. Quippe humorum formæ tū aspectu diuersæ apparent inter se, & facultate: ac forma quidem differre eos inter se, ostendit, cum dicit, Quippe qui colore diuerso sunt: tum tactu, propterea quod & calore, frigoreq. differunt, & consistētia, quæ aliis quidē humida, id est, fluida, tenuisq. aliis cōtra sicca, id est, crassior, cohærentiorq. est.

Fortassis autem offendit quosdam.

Quoniam posset aliquis dubitare, qua ratione dictum illud ab Hipp. sit, differre humores ipsos inter se, eò quod alij aliis plus minusve sicci sint, cū id ab humoris natura (quæ liquidum esse par est) alienum prorsus sit, idcirco, quasi prolepsi occurrēs Gal.
humo

humores, quamuis absolutè, & per se considerati, omnes humidi sint, tamē si inter se ipsi conferantur, alios aliis & crassiores dici posse ait, & sicciores: quin etiā vnum, & eundē plerūq. seipso tum crassiorē fieri, tū sicciorē: itaq. amarę bilis genera, non solū calore, sed etiam crassamento, siccitateq. distingui: quippe aliam esse colore quidem pallidam, consistentia autem liquidā, fluidamq. aliam verò lōgē, & calore fluidiorē, & consistentia itidē crassiorē, qualisque à vitellorū oui similitudine Vitellina cognominata est. Eandē porrò, & in sanguine, & in pituita, & in humore melācholico varietatē obseruari dicit: cui⁹ quidē varietatis rationē eā reddit, quòd humores reuera elementa non sint, perinde ac aer, aqua, ignis, & terra, sed ex his mixti, atq. conflati, ita tamē, vt alia in aliis humoribus præpolleant elementa, velut in bile quidē
ignis,

ignis, in pituita aqua, in humore melancholico terra, sanguis autem ex æquabili omnium quatuor elementorum temperatura conflatus sit. Et quoniam humores singuli ex omnibus quatuor cōstant elementis, eò fit, vt quo cuiq. humori plus huius, vel illius elemēti obtigerit à natura, hoc, vel rubicundior, vel flauior, vel albidior, vel nigrior sit, adhæc vel crassior, cōpactiorve, vel contrâ tenuior, atque liquidior.

TEXTVS XXVII.

Cùm ergo tantopere & forma, & viribus differant inter se, necesse profectò est, ea non esse vnū: nisi certè ignis, & aqua vnū sunt.

Concludit rationem paulò ante propositam aduersus eos, qui vnumquempiã de quatuor humoribus solum humani corporis naturam, & ele-

elementum esse voluerunt : quorum
 quidem auctorum nomina tametsi à
 nobis ignorentur, non tamen propter
 ea existimandū est, neminem vnquā,
 qui talia assereret, extitisse. Causam au
 tem, cur horum memoria intercide
 rit, eam demū affert in cōmentario
 Gal. quod suas illi sententias fortasse
 litteris nō prodiderint, id quod à qui
 busdam factū fuisse memorat, velut
 à Socrate, Pythagora, atque inter me
 dicos etiam, à Quinto: quorum qui
 dem nemo, ea, quæ viua voce docue
 rat, scriptis mandauit. Quin & Pla
 tonem pleraq. tradidisse, quæ in eius
 libris desiderantur, vel ab ipsis eiusdē
 discipulis accepimus. Iā verō, vt Tha
 letē Mileesium, solam aquam rerum
 omniū elementū statuisse non ambigi
 mus, etiamsi nulla eius ea de re extant
 monumenta, ita verisimile est, nō de
 fuisse quosdā ex medicis, qui dicerent
 solam pituitam esse naturam, & ele
 mentum proximū corporis humani,
 licet

licet quis fuerit huius opinionis autor, ignoretur. Atq. idem in reliquis humoribus suspicari licet.

TEXTVS XXVIII.

Quòd verò omnia ea haud vnum sint, sed suã quodq. habeat propriam facultatem, hinc scire licet, quòd si cui dederis medicamentum ad pituitam educendam idoneum, pituitam tibi egeret: sin medicamentũ, quod bilẽ atrã ducat, obtuleris, bilem tibi reddet: itidem, & bilem atram purga-uerit, si medicamẽtũ, quod atram bilem ducat, porrexeris: quòd si quam partem
corpo,

corporis pertuderis, ita vt
vulnus infligas, continuò
fluet ex ea sanguis. Atq. hæc
omnia fient tibi perpetuò
tam die, quàm nocte, tam
hyeme, quàm æstate, donec
homo spiritum ducere, &
reddere viciffim possit, po-
terit autem eatenus, quoad
aliquo ex his, quæ sibi co-
gnata sunt, fuerit priuatus.
Cognata verò sunt ea, quæ
modò memorauimus: quæ
quis cognata esse inficiabi-
tur? primò si quidem illud
manifestò apparet hominẽ,
quandiu viuit, in se ipso om

nia ista perpetuò continere,
deinde verò natum esse ex
homine, in quo hæc insunt
omnia. Præterea enutritū
in homine, cui hæc eadem
omnia itidem suppetūt, quæ
ipse tū afferō, tū demōstro.

Huius sententiæ duæ sunt partes:
quarum altera ostendit quatuor hu-
mores & facultate differre inter se
(vt qui cum diuersis purgantiū medi-
camentorum generibus naturæ com-
munionē cōueniant) & perpetuò eor-
dem in homine reperiri. Altera ve-
rò docet eos ipsos humores homini
naturā esse, id est, ex his humani cor-
poris partes tum originem, tum ali-
mentum capere. Hæc namq. duo sunt,
quæ supra se ostensurum receperat.

TEL. 3.

Hippocrates ergo supra, aduersus
eos

eos disputans, qui vnum sangui-
 nem statuebant hominis naturam,
 & elementum, cum dixisset nullum
 anni tēpus, neue ætatem vllam osten-
 di posse, per quam solus sanguis in ho-
 mine inesse appareat (quod tamen ab
 illis ostendi debuisset) iam id ipsum
 confirmat argumento sumpto ab his,
 quæ quotidie in purgationibus appa-
 rent euidenter. Si cui enim (inquit)
 medicamentū cholagogum, idest, du-
 cens bilem, aut phlegmagogum dede-
 ris, humorem cum perpetuò vacuari
 videas, qui ab huiusmodi medicamē-
 to attrahi natura sua sit idoneus. Ex
 quo apparet manifestò omnes homi-
 nes quatuor humores hos perpetuò
 cōtinere; quandoquidē hi perpetuò à
 catharticis medicamentis expurgari
 pōsūt. At enim huic rationi occurrūt
 Asclepiadis sectatores pernegātes cer-
 tum vllū humorem attrahi à purgan-
 ti medicamento: neque enim medi-

camenta purgantia atrahere humore
 sibi familiarem, illa verò quidquid
 in venis offenderint, quaecumq; tan-
 de id sit, mutare, vertere, abalienare
 atq; in suā naturā corrumpere: quod
 si qua ex ipsa purgatione aëgris acce-
 dat utilitas, non tam ex humoris ho-
 xii purgatione eam, quam ex commu-
 ni euacuationis ratione consequi. Ve-
 lut cum quis medicamenti purgan-
 tis beneficio fuerit ictero liberatus,
 non bile educta huius, sed vacuationis
 ratione tantū fuisse perfanatū. Quae

Lib. i. de Asclepiadis sententia quam falsa sit,
 facul. pluribus locis est à Gal. demonstra-
 nat. lib. rum. Ceterū nihil est, quod aequē
 de The- illius errorē convincat, atq; id, quod
 zia ad Pisonē. in ipsis artis operibus quotidie obser-
 lib. de uamus fieri. Quippe si homini ascite
 purg. laborati dederis medicamentū hydra-
 med. fa- gogum, abdomen ceterū illi exhausta
 cult. li. multa aquae copia plurimū huius detu-
 2. de ele- mesceat. Quod si medicamentum alto-
 mentis. lib. de rius
 attrahi- le.

rius generis quale quod bilem flauam, aut atram ducit, propinaueris, neq. multū humorem vacuabis, et verò abdomen ampliū intumescet. Cōtra verò accidere videmus iis, qui ex iecoris obstructione in morbum regium incidērunt. Etenim si reseratis prius iecoris meatibus, medicamentum dederis, quod bilis ducendæ vim habeat, & plurimū bilis eius, quæ redundat, eduxeris, & egrum continuo ictero liberabis. Confimiliter etiā obferuamus fieri in his, quos pituita, aut atra bilis infestat: nā & copiosa fit humoris eius, qui redundat, expurgatio, & magnum inde commodum aegris accedet, si quidem pharmacū exhibeamus, quod redundantī humori expurgādo vtile sit. Accedit huc, quòd si humore medicamēti vi haud quaquā scerni, sed ab eodem vltro gigni fateamur nulla à nobis ratio reddi poterit, cur nō vnū semper humoris genus in

superpurgationib⁹ excernatur:quādo
quidē verisimile non est, medicamen
tū minorem vim ad corrūpendos, al
terandosq. humores, & in suā naturā
conuertendos in progressu superpur
gationis habiturum esse,quām in prin
cipio. Ex his ergo perspicuō apparet
humores, cū expurgātur, à catharticis
medicamentis attrahi, per attractiōē
que purgari, non itē, vt Aesclep. nuga
batur, denuo generari. Quare si quo
uis anni tēpore, & quauis etate, singuli
hi quatuor humores, à suo quisq. medi
camento, purgātur, purgatio autē non
alia ratione fit, quām quòd humores,
qui in corpore inerant, attrahūtur, per
spiciū profectō est eosdē hos quatuor
humores, omni tum ætate, tum anni
tempore in nostris corporibus repe
riri. Quod si est, nefas profectō fuerit
sanguinem solum, vllum ve alium de
tribus reliquis humoribus statuere na
turā corporis humani. Ex quo effici-

tur neq. ex solo sanguine à tribus reli-
 quis humoribus secreto, partes nostri
 corporis originem habuisse: ac pro-
 inde in menstruo sanguine (ex quo
 utiq. partes nostri corporis procrean-
 tur) perpetuò quatuor humores om-
 nes reperiri, non secus quàm in eo san-
 guine, qui è venis effunditur, quiq. par-
 tibus singulis præbet alimentum.

*Quid autem sermoni for-
 tasse adiecerim.*

Quoniam nuper Galenus significa-
 uerat partes nostri corporis omnes ex
 quatuor humorib' in sanguine confu-
 sis, tãquã ex proprio originis nostre
 primordio ortas, efformatasq. fuisse,
 poteratq. quispiam de spermaticis par-
 tibus dubitare, num etiam hæ ex san-
 guine ortæ dici possêt, cū è semine po-
 tiùs originẽ habere videantur, vel ip-
 so etiam Gal. teste lib. i. de Semine, &
 lib. i. de sanitate tuenda, id circo tanquã

prolepsi occurrens hoc loco Gal. id,
quod à se paulò ante fuerat dictũ, sic in
interpretatur, non quasi ipse negauerit
partes spermaticas ex semine gigni, tã
quàm ex materia: quippe qui id ipse
in libris de semine aduersus Aristote-
lem demonstrauerit: sed quòd eadem
istę partes ex sanguine itidem genitę
dici possint, propterea quòd, quamuis
prima illarum origo ex semine sit,
tamen quoniam seminis ipsius copia
ac moles minor multò est, quàm, vt ex
eo vno tam multe partes corporis fin-
gi efformariq. possint, idcirco, & san-
guine præterea op^o fuit, cuius accessio-
ne semen eatenus aleretur, amplifica-
returq., donec partes singulę expres-
sam satis, absolutamq. conformatio-
nem nanciscerentur: Accedit hũc il-
li quoq. ratio, quòd cum semen omne
originẽ ex sanguine obtineat, nõ ma-
lẽ etiã dixeris partes spermaticas ori-
ginem quoq. ex sanguine obtinuisse

Primò clarè apparet hominem, quandiu viuit.

Hæc est altera sententiæ huius pars, in qua Hippo. postquã demonstrauit humores quatuor perpetuò in homine contineri, ostendit iã hos ipsos humores secundum naturam in corpore in esse id est tum materiam generationis efformandis partibus suppeditare, tum easdem omni vitæ tempore saluas incolumesq. præstare. Id porro tribus rationibus breuissimis confirmat: prima, quòd, vt ex superioribus manifestò liquet, quatuor hi humores in homine toto vitæ tempore reperiuntur, quos alioqui non oporteret semper reperiri, nisi cognati nobis essent: deinde quòd homo ex parète conatus sit, in quo humores hi insunt omnes. Quo magis verisimile est eum ex iisdem quatuor humoribus fuisse procreatum. Postremo quòd in vte-

ro matris, (cui idem isti omnes humores ad sunt) altus enutritusq. sit: ut consentaneū rationi esse videatur, eūdem ex iisdem quatuor humoribus fuisse in utero nutritum.

Primum mihi faciendum est, ut commune.

Bilis nomen ita à græcis communiter usurpari dicit, ut cūmbilem sine appositione proferunt, pallidā intelligant, aut flauā (quanquā sepius pro pallida, quā pro flaua, bilis nomen usurpari solet, ut testatur Galen. lib. 6. de morb. vulg. com. quinto) fortē quōd bilis pallida, naturalis magis sit, quā ea, quæ intensē flaua est.

TEX. 14.

TEXTVS XXIX.

Qui autem vnum esse hominem dicunt, propterea videntur mihi in hanc sententiam adducti, quōd cū il-

lorum

lorum, qui ob nimias à medicamento epoto purgationes, interierunt, alios bilem, alios pituitam regerere vidissent, continuò, quod quisque viderat ab intereuntibus reiici, id demū hominē esse statuiſſet. Non diſſimilitidē ratione fræti, qui sanguinem eſſe hominē dicūt, ij, quoniam sanguinē ex iugulatis effluere cernūt, ideo hunc ipſum animā hominis eſſe arbitrātur Atq. hæc ſunt argumēta, quibus ipſi in ſuis diſputationibus vtuntur.

Vt Cri-
tias de
quo vi-
de Ariſt.
lib. 1. de
ani.

Hæc

Hæc istorum ratio, ab his, quæ illo-
rum quisq. in superpurgationibus ob-
seruauerat, ducta, tametsi leuior est,
quâ quæ refutatione vlla egere videat-
ur: ab ipso tamen Hippo. tribus dein-
ceps sequentibus sententiis refutatur.

TEX. XXX.

At enim in ipsis super-
purgationibus nemo adhuc
interiit, qui bilem solam ex-
purgasset. Verùm vbi quis
medicamentum, quod bilē
ducit, ebiberit, primùm qui-
dem bilem egerit, mox pitui-
tam, post bilem autem, dein-
ceps atram bilem, & quidē
per vim eiciūt: ad extremū
verò tandem sanguinem pu-
rum euomunt.

Sententia horum verborum est, ne
 minem vnquam emori, vno tantum
 de quatuor his humoribus expurga-
 to: ac proinde falso sumpsisse istos,
 vnicum humorem in superpurgatio-
 nibus ad extremum vsque vitæ spiri-
 tum vacuari. Atq; ista quidem tametsi
 prima specie videntur pugnare cum
 sententia quadragesima, vbi Hippo.
 negat viuere posse hominem, si quis
 horum humorum, qui illi cognati
 sunt, prorsus defecerit: reuera tamen
 non pugnat: quandoquidem Hippo.
 in illa sententia tantum negat homi-
 nem vllum posse viuere, cui vnus de
 quatuor humoribus funditus sit ex-
 haustus; in hac verò sententia negat
 posse vnum de quatuor his humori-
 bus solum funditus exhauriri, quin si
 mul, & ceteri humores vacuentur:
 quasi illud significans humoris eius,
 qui ab initio in superpurgationibus
 excernitur, reliquias aliquas perpetuo
 sudre

superesse, qui vnâ cum cæteris humo-
ribus, quibus admixti sunt, deinceps
in progressu veniunt exhauriendi. Ex
quo luce clarius apparet veteres illos
medicos in ratiocinando hallucina-
tos fuisse, qui in superpurgationibus
vnum de quatuor humoribus solum
ab initio vsq. ad extremum vitæ spi-
ritum perpetuò vacuari sibi persua-
derent, propterea quòd huic quidem
sanguinẽ in superpurgationibus for-
tè obtigisset separatim videre, illi
pituitam, alij bilem flauam, alij demũ
humorem melancholicum.

TEXTVS XXXI.

Eadem accidunt & me-
dicamentis, quæ pituitã du-
cunt, assumptis: primũ si-
quidem pituitam vomunt,
deinde bilem flauam, postea
tram,

tram, ad extremum verò sanguinem purum, ex quo demum moriuntur.

IN hypercatharsi postquam humoris, qui medicamento purganti familiaris est, totus ferè fuerit euacuatus, mox subsequitur alter, qui utiq. ad fluendum cæteris est paratior: hūc deinceps excipit is, qui minùs promptus ad obsequendum est: postremus tandē omniū sanguis exernitur. Quippe qui vnus ex omnibus humoribus, naturæ nostræ maximè familiaris sit. Atq. hius quidē Hypercatharseo causa triplex statuitur à Galeno, vna qui dem medicamento demorsus, altera vasorum, quæ ad ventrem pertinent, anastomosis, postrema verò eorundem vasorum imbecillitas. Euenire namq. hypercatharSES solent tum, cum purgans medicamentum vsque adeò inualuit, vt & vasorum ad ventrem

Li. 3. de
sim med.
cap. 26.
& 27.

trem pertinentium, oscula morſu afficiat, ac ſine intermiſſione prorritet, & eadem inſigniter recludat (quorū vtrumq. à vehementi medicamento- rum vi, & acrimonia proficiſcitur) & deniq. vaſa ad continendum imbecilliora reddat, idque tum ob ingentem defatigationē (quam ſcilicet interea dum à purgante medicamento mordicarentur, ac veluti emulgerentur, contraxere) tum ob intemperiem, quæ ex ſuperpurgationibus neceſſario conſequitur. Quocumq. enim humore largiter vacuato, intemperie protinus conſequi eſt neceſſe. Hæ ergo cauſæ ſunt, propter quas in ſuperpurgationibus poſt totū ferè humorem medicamento familiarem prius arte euacuatum, reliqui deinceps humores excernuntur. Cur autem ij, eo, quo dixi, ordine excernantur, tū diſpar humorū craſſitudo in cauſa eſt, tum maior, minor ve eorūdem cu-
natu-

natura nostra familiaritas. Itaq. bilis, qua est tenuitate, ante cæteros humores exernitur, ab hac pituita, deinde humor melancholicus, ceu omnibus illis crassior, tandem sanguis, tanquã naturæ nostræ familiarissimus, omnium postremus excernitur.

TEXTVS. XXXII.

Medicamentũ enim, postquam in corpus subiit, primum quidẽ educit id, quod sibi maximẽ omnium eorũ, quæ in corpore insunt, est cognatũ: deinde verò etiã alia extrahit, & purgat, nõ aliter, quã plantæ, ac femina terræ mandata: inest autem in terra, & acidum, &

iup.

Q

dul.

dulce, & amarū, & falsum,
 & quaecūq. omnino aliud.
 Primum quidem ergo ad se
 ipsæ attrahūt plurimū eius,
 quod naturæ suæ maximè
 affine est, deinceps verò e-
 tiā reliqua. Id ipsum quoq.
 faciunt in corpore medica-
 menta. Etenim quæ bilem
 ducunt, meracissimam pri-
 mūm bilem purgant, dein-
 de verò mixtam. Phlegma-
 goga itidem medicamenta
 meracissimam quidem pri-
 mūm pituitam ducunt, po-
 stea verò mixtam. Iam ijs,
 sub qui

qui iugulatur sanguis fluit,
 primùm quidem calidissi-
 mus, & maximè ruber, dein-
 ceps verò pituitosior, atq.
 biliosior.

Quod paulò antea dixerat Hip-
 pocrates, in superpurgationibus pri-
 mum quidem educi humorem eum,
 qui medicamento cuiq. maximè fa-
 miliaris sit, postea verò reliquos, id
 verò appositissimo plantarum exē-
 plo breuiter demonstrat, quæ pari,
 consimiliq. qua medicamenta ipsa,
 vi, facultateq. tractrice, familiarem
 sibi, cognatumq. succum ē terra attra-
 hunt, & eliciunt. Neq. enim animali-
 bus solùm, verum etiam & stirpibus
 quatuor sunt à natura insitæ faculta-
 tes: quarum quidem prima id, quod
 amicū conueniensq. sibi est attrahūt,
 altera retinent, tertia concoquunt, po-

Q² strent

postrema tandem id, quod alienū est
separant, & excernunt. Itaq. ē stirpi-
bus, hæ quidem acidum succum sibi
naturæ sponte attrahunt, ille dulcem,
quædam amarum, nonnullæ falsum,
alia, demum alium qualemcūq. To-
ta porrò attractricis huius facultatis
vis, ex tacito quodam naturæ consen-
su, ac sympathia pendet, quæ unicuiq.
plantæ cum vnoquoq. ex his succis
intercedit: atq. ista quidē sympathia,
cū in temperamēti similitudine to-
ta ferè cōsistat, nulla certè qualitate
nobis ab Hippocrate aptius indicari
potuit, quàm sapore. Etenim quorū
sapor gratus, amicusq. fuerit, horum
etiam temperaturam maximè ami-
cam, familiaremq. naturæ corporis
alendi esse par est, ac proinde quoq.
eadē facilima, paratissimaq. ad attra-
hendum fore. Quo circa rectè, com-
modissimeq. Hippocrates hīc de fa-
cultate ista attractrice verba faciens
sapo-

saporum meminit, vt quorū similitudo similitudinem quoque temperamenti, mutuumq. proinde naturæ cōsensum præ cæteris qualitatibus maximè, præcipueq. testetur. Vt ergo plāte hæ, quarum partes dulci succo præstant, dulcem itidem è terra succum appetunt, & alliciunt, perinde vt amarum, quæ amaræ, falsum, quæ falsæ, acidum, quæ acidæ; ita etiam consentaneum rationi videtur esse, vt humor is, quicūq. medicamento maximè sapore congruit, temperamenti quoq. similitudine, sympathiaq. naturæ cum eodem maximè cōueniat, ac proinde idoneus sit, qui ab eo ipso medicamento præ cæteris humoribus attrahatur; velut à rhabarbaro quidem, & absinthio bilis, à nitro pituita falsa. Quamquam non ignoro complura eorum, quæ pituitam purgant, amarorem præse ferre, vt agaricum: cæterum meminisse nos oportet

ter in plerisq. istorum partes subesse heterogeneas, quarum aliæ aliarum saporibus obtundunt, miscent, atq. conturbant, adeo, ut perpauca sint medicamenta, quæ vnum humorem solū attrahant, & expurgent. Superest iam, ut quæstionem illam à quibusdā hoc loco propositam explicemus, vtrum epotū catharticum medicamentum in ventriculo commoretur, indeq. vi sua succos ad ventriculum alliciat: an verò, ut Aristoteli visum fuit, medicamenti substantia vltro ad eas usq. partes pervadat, in quibus humores ipsi delitescunt. Quæ Aristotelis sententia tamen in quibusdam medicamentis appareat probabilis, ut in thebentina, rhabarbariq. diluto, quorum alterum colore; alterū odore infectam postridie urinam reddit, tamen id de toto genere medicamentorum vix quisquam crediderit, præsertim in his, quæ tam exigua sumuntur,

Lib. 1.
proble.
43.

tur mole, vt incredibile fit, in tã multis partes corporis ea posse distribui, & vt possint, minus certè viriũ habitura sũt, quàm quæ humores tam variè, tamq. multifariam dispersos sigillatim possint elicere. Itaq. eorum sententiam probabiliorẽ iudico, qui è catharticis medicamentis, dum in actum, energiamq. à calore nativo in ventriculo reuocantur, vapores quosdam suscitari aiunt, qui deinceps per vasa in omnes partes corporis diffusi, eadem illa attrahendi facultate, quã à medicamento traxere, humores à partibus singulis eliciant, eosdẽq. versus reliquias eas medicamenti, quę circa ventriculum hæserunt, sympathiæ vi trahentes ad hunc ipsum ventriculum manuducant. Atque huius quidem sympathiæ (per quam medicamenta diximus suum quemque humorem attrahere familiarem).

Q. 4. DE NAT. VISI

Lib. 1. de
simpl.
med. fa-
cul. cap.
24. 25.
lib. 5.
simpl.
cap. 16.

vis, natura que tota in certa quadam
totius substantiæ similitudine sita
est. Vtrum verò hæc substantiæ, si-
militudo ad vnius temperamenti si-
militudinē tota (vt Galeno placuit)
referenda sit, an verò præter hanc, cē-
lestis quoq. virtus ambobus commu-
nis adiungi debeat, quæ huius, vel
illius medicamenti, aliarum ve quarū
cumq. rerū temperamēto singulatim
accommodata, vāriam illis, pro varia
temperamenti differentia, vim, & pro-
prietatem ingeneret, huic quidē attra-
hendi bilem, illi pituitā, magna quæ-
stio est: de qua aliquando fortē co-
piosius. Nunc id satis sit dixisse, verifi-
mile videri, præter temperamenti si-
militudinem, vim etiam quandam cē-
lestem, eamq. ambobus, & ei, quod at-
trahit, & ei, quod attrahitur commu-
nem accedere oportere, atq. ita demū
ab vtraq. harum causarum vim illā
emanare, per quam hoc quidem me-
dica-

dicamentum hunc humorē attrahat,
 illud alium, perinde vt succinum pa-
 leas, & magnes ferrum. Cuius rei fidē
 facere potest, quòd ferrum cum mag-
 nete non solum temperamenti ele-
 mentaris similitudine, affinitateq. vi-
 demus congruere, verum etiam vni
 eidemq. sideri ambo esse subiecta: vt
 consentaneum rationi sit, ab eodem
 sidere vnā communemq. ambo-
 bus cælestem vim iam inde à prima
 origine deriuatam, impertitamq. fuis-
 se: quæ tamen ipsa in magnete effica-
 cior, quàm in ferro sit, eoq. fieri, vt
 hoc ab illo potiùs, quàm ab hoc illud
 attrahatur,

TEXTVS XXXIII.

Augescit in homine pi-
 tuita hyeme: hæc namq. vna
 eorum, quæ in corpore in-
 sunt, maximè naturæ affini

tate cum hyeme congruit:
 frigidissima enim est. Frigi-
 dissimam porro eam esse, id
 argumēto est, quòd si & pi-
 tuitā, & bilem, sanguinēq.
 libuerit contingere, pituitā
 certè omnium frigidissimā
 offendes: quamuis ipsa per
 quā glutinosa sit, difficili-
 meq. secundū bilem atrā,
 maximeq. violenter educa-
 tur, quæ verò vi ægreq. edu-
 cuntur, calidiora ea ob vio-
 lentam agitationē euadant:
 at quamuis hæc omnia ita
 sint, tamē pituita suapte na-
 tura

tura nobis apparet frigidissima. Quòd autem hyems corpus pituita impleat, hinc cognosces quòd homines excreant, & emūgunt hyme pituitosissima: quodq. tumores albi hoc anni tempore potissimū, cæteri q. morbi itidem pituitosi illis exoriuntur.

Cū supra recepisset Hippocrates signa causasq. allaturum esse se, propter quas elementa, quæ ipse esset, deinceps positurus, modò augeantur in corpore, interdum minuātur, idcirco instituti sui non oblitus, postea quàm quatuor humores (quos ipse statuit propria, ac secunda humani corporis elementa) & plures, vno esse

esse docuit, & à se mutuò forma, viri
 busq. differre; eisdemq. præterea in
 corpore perpetuò reperiri: id iam de
 mum, quòd reliquum erat, docet, quo
 anni tempore scilicet vnusquisq. ex
 his quatuor humoribus augeatur, mi
 nuatur ve potissimùm, quibusq. indi
 ciis vtrumvis horumpossimus digno
 scere: & quæ demùm sint tū incrementi
 humorum, tum decrementi causæ.

Pituitam ergo Hippocrates (quā
 supra hyemē redundare dixerat) hīc
 non ob aliam causam eo tempore di
 cit redundare, quā quòd hoc anni
 tempus huic humori simile tempera
 mento sit. Aer siquidem per hyemē,
 frigidus, humidusq. cū sit, non po
 test non humorem itidem frigidum,
 humidumq. largiùs procreasse. Talis
 est pituita: quam quidem, vel maxi
 mē frigidam esse eo ostendit argu
 mento, quòd si eam è corpore excre
 tam tetigeris, frigidissimam sentias:
 quam-

quamuis propter violentam illam,
 qua educitur, extractionem, calefieri
 interim debuisset. Quòd autem pitui-
 ta hyeme redundet, his signis facile
 explorari posse dicit: primum, quòd
 excrementa ea quæ naribus reii-
 ciuntur pituitosissima hyeme appa-
 reant: id est, colore quidem alba, tem-
 peramento verò tū frigida, tum hu-
 mida. Deinde quòd tumores albi, plu-
 resq. alij morbi pituitosi eo tempore
 frequentes oriantur. Tales sunt fe-
 bres quotidianæ: talis etiam apople-
 xia à pituita cerebrum opplente so-
 lita per hyemem oboriri. Hyemis au-
 tem, cæterorumq. anni temporum
 ratio ex vario siderum ortu occa-
 suq. sic ab Hippocrate distribuitur, ut
 ver ab æquinoctio verno (quod ho-
 die paulò post Martias Idus incidit)
 usq. ad virgiliarum ortum produca-
 tur: Qui quidem ortus nobis Clima-
 quintum incolentibus, circiter vicesi-
 mum

Quæ-
 tuor an-
 ni tem-
 porum
 distin-
 ctio secū-
 dū Hip-
 po. &
 Gal.
 Vide
 Galen.
 aph. 14.
 lib. 8.

finum octauum Aprilis diem contin-
 git. Hinc orsa æstas ad Arcturi ortum
 terminatur: quod quidē sydus initio
 Septembris, duodecim nimirum die-
 bus ante autumnale Aequinoctium
 exoritur. Ab Arcturi porrò ortu au-
 tumnus incipit, atq. ad virgiliarū oc-
 casum protrahitur. Qui quidē occa-
 sus hodie nobis vndecimo, nisi fallor,
 Nouembris die incidit. Hinc demū
 orsa hyems ad æquinoctium vernū
 prorogatur: quod erat initium id,
 vnde ver paulo ante dixeram in-
 cohare. Ex quo apparet quatuor anni
 tempora haudquaquam pari men-
 sium numero definiri: sed variis po-
 tius temperaturis aëris ab Hippocra-
 te distingui. Hyems siquidem humi-
 ditate frigoreq. præcellit; æstas con-
 tra calore siccitateq. ver autem inter
 vtramq. vt ordine, ita & temperamē-
 to omnino medium est, siue (vt cum
 Hippocrate loquamur) calidum hu-
 midumq.

midumq. In autumno, verò inæqua-
lis est aeris temperies, per quam ma-
ne quidem præpollet frigus, sub meri-
diem calor, quem rursus ad vespērā
frigus excipit: Verum tamen in eo &
siccitas humiditati, & calori frigus
antecellit, idq. nō sine dispari inæqua-
biliq. aeris temperie. Cæteras verò
partes, in quas æstas, hyemsq. deinceps ab Hippocrate subdividuntur,
consultò hîc prætermitto, propterea
quòd tam accurata, tamq. subtili par-
titiō anni distributione nihil est opus
hîc ad eam rem, de qua agimus.

TEXTVS XXXIII.

Vere autē pituita adhuc
viget in corpore, & sanguis
augetur. Nam & frigora re-
mittuntur, & pluuia succe-
dunt, atq. tum ex imbribus,
tum ob dierum calorem san-
guis

guis inaugetur. Hæ etenim
 anni tempestates maximè
 sunt naturę sanguinis acco-
 modatæ: quippe qui cali-
 dus & humidus est. Id por-
 rò his indiciis cognosces,
 quòd homines Vere æsta-
 teque cruentis deiectioni-
 bus corripuntur: sanguisq.
 illis de naribus profluit, &
 calidissimi, rubicundissimiq.
 sunt.

Quemadmodum supra Hippocra-
 tes, cum dixisset pituitam hyeme re-
 dundare, & suis id indiciis confirma-
 uit & causam, propter quam id fieret,
 apposuit: ita etiam hoc loco, & san-
 guinem Vere redundare certis indi-
 ciis

cuius ostendit: & causam cur redundet exponit. Ac causam quidem cur Vere præcipuè redundet sanguis, eam demum esse dicit, quòd eo tempore aër calido humidoq. sit, perinde vt sanguis, temperamento. Quòd verò ad indicia attinet, primo quidem loco id ab Hippocrate recensetur, quòd eo tempore cruentæ dysenteriae frequenter eueniunt: deinde quòd sanguis tunc è naribus profluit: postremo quòd homines calidissimi, rubicundissimiq. apparent.

*Dictum autem est in primo de temperamentis lib. re-
ctius temperatum ver dici,
quàm calidum, & humidum.*

GALENVS eo libro docet Veri magnam fieri injuriam ab his, qui calidum humidumq. temperamentum illi tribuunt, eo qd tale aëris temperamētum maximè omnium pestiferum, & ad

Ver ca-
lidum &
humidum
dicitur
lib. 1. de
di. ta
Aph 6.
lib. 3.
lib. de
diffini-
tio. me-
dicis.
Vbi ver
adolecē-
tie cōpa-
ratur.

luem, corruptelâq. paratissimum sit. Ita q. si absolutè de Vère loquendum sit, potiùs debere illud dici temperatum: quamquam si ad reliqua tempora, præsertimq. ad autumnum comparatur, non alienum fuerit verè calidum humidumq. nuncupare. Vt enim hyemi, frigidaë alioqui & humidaë, æstatem ex aduerso, tanquam calidam siccam q. opponimus: ita consentaneum rationi videtur esse, vt autumno, in quo frigus cum siccitate aliquatulum præcellit, ver ipsum ex aduerso itidem opponamus, tanquam calidum humidumq. illud comparatione autumnii statuentes. Non aliter ergo sanguis, quauis absolutè ac per se ipse consideratus, temperatissimus à Galeno in com. dictus sit, tamen is ad reliquos humores, præsertimq. ad melancholicum, cui præcipuè aduersatur, comparatus, non malè calidus humidusq. dicetur: qualis, & ab Hippocra.

potrate hîc, & à Gal. libris de differe-
rentiis, & causis morborû dictus fuit. Cap. 21
Cap. 4.

Quin etiam si sanguinem ipsum per
se ac seorsum consideremus, non erit
nefas eum, vnâ cum Galeno, vel ca-
lidissimum statuere, tanquàm qui ca-
lore natiuo (qui ipse alioqui tempe-
ratus est) plurimum abundet. Quo e-
tiam modo Ver, vel perse etiam ip-
sum consideratû licebit absoluè ca-
lidum appellare, præsertim cû mea,
quæ temperata sunt, caliditatē, humi-
ditatemq. moderatam à Galeno dicā-
tur obtinere. Sanguis ergo tâ is, qui
vnus de quatuor humorib' est, quam
qui ex eisdem est confusus, à se quidē
ipse tepido calore à natura est prædi-
tus: at verò caloris eius, quem à corde
mutuatur, beneficio fit, vt idem vltro
euadat calidissimus. Hac (ni fallor) ra-
tione haud difficile fuerit nobis hos,
aliosq. plerosq. Galeni locos concilia-
re, qui secum ipsi pugnare prima spe

Lib. 6.
simp.
me ca. 4
& l. 4.
c. 2.

cie videntur: quique plerisque interpra-
tibus non leue negotium exhibue-
runt. Ergo ut ad Hippocratis senten-
tiam redeamus. Cum aer verno tem-
pore similis sit sanguinis temperamē-
to, consentaneum rationi est, ut san-
guis eo tempore plurimus redundet,
& morbi ex sanguinis copia oriri so-
liti frequentes eo tēpore proueniāt.

Talis est de quatuor Dysenteriae dif-
ferētiis à Galeno commemoratis, illa,
quæ cruenta cognominatur, his utiq.
oboriri solita, quibus membrum ali-
quod amputatum fuit: quique ad de-
fidiam, vitæque luxum repente se to-
tos traduxerunt. Quod si obiicias ple-
rosque morbos ab aliis humoribus,
quàm à sanguine oriundos, veris tem-
pore frequentes incidere, veluti qui
ab Hippo. lib. 3. aph. referuntur, ma-
nia, melancholia, epilepsia, lepra, im-
petigo, vitiligo, pustulæ huculerosæ,
atque tubercula. Respondemus ver-

nullum

Li. 3. de
sympt.
cau. c. 2.
Hip. li.
4. de ar-
ticu.

Apho.
34.

nullum ex his morbis, per se ac vi sua procreare; illud verò, dum humores altè abditos foras ad cutem euocat, aut aliter eos vtcumque commouet, & sollicitat, si quando corpus offenderit prauis humoribus refertum, tum demum hos, quos retulimus, morbos excitare: quauis ver ipsum per se prauos humores haudquaquam gignit (Quippe quod ab Hippo. omniū anni temporum saluberrimum iure habitum sit) nec vllum alium humorē vi sua creat, augetve præter sanguinem, qui omnium alioqui humorum mitissimus est, naturæq. nostræ maximè familiaris.

Aph. 9.
lib. 3.

Conseruit autem cum vere ætatem.

H I C Galeni locus præter quàm quòd à se ipse subobscurus est, obscurior vltro red litus est ab interprete. Eius autem sententia est Hip-

pocratē hoc loco, cū inter indicia ea, à quibus sanguis Vere redundare ind. catur, & dysenteria, & rubore, caloremq. in summo corpore adau-ctum retulisset, non sine ratione Veri æstatem adiunxisse, vt quæ etiam eorundem istorum æque ac Ver ip-sū causa sit, quamuis diuersa ratio-ne: Ver siquidē ob largum sanguinis prouentum præcipuē illa in corpo-re efficit: estas verò propter calorem circumfusi aeris immodicum, effe-uescente utique per æstatē eo, qui Ve-re copiosior prouenerat, sanguine, eodemq. foras erumpente.

TEXTVS. XXXV.

A Estate autem sanguis adhuc viget, & bilis succre-scit, prouehiturque vsque ad autumnum: Autūno ve-rò sanguis imminuitur: pro-
pterea

pterea quòd huius naturæ
 est ille contrarius. Bile autē
 ipsa & æstatis & autumnī
 tempore corpus occupat:
 quod inde tibi perspectum
 esse poterit, quia utroque
 hoc anni tempore homi-
 nes bilem sponte vomunt:
 atque ab epotis cathartēis
 medicamentis biliosa excer-
 nunt. Perspicuum id ipsum
 est etiam ex febribus, & ex
 coloribus ijs, qui in habitu
 corporis apparent. Pituita
 autem æstiuo tempore im-
 becillior euadit, propterea

R 4 quòd

quòd tēpus id, calidum sic
cumque cūm sit, illius natu-
ræ aduersatur.

SANGVIS, qui Vere auctus
fuerat, æstate ineunte copiosus adhuc
manet, vt qui nondum ab ambientis
aeris calore discussus sit: increfcit au-
tem bilis eo tēpore, propterea quòd
corpus etiam prætermodum incale-
fcit. Id autē tum ex ipsis excretioni-
bus confirmatur, tum ex morbis, tum ex
ipso denique colore. Nam excretio-
nes quidem, quæ eo tempore naturæ
sponte, aut medicamenti purgantis vi
fiunt, omnes apparent biliosiores, nō
secus, quā morbi ij, qui æstate exo-
riri, ac vigere solēt, de quibus Hipp.
lib. 3. aphor. Quod vero ad colorem
cutis attinet, non ita certa ex eo capi-
tur de præpollente humore coniectu-
ra. Quamuis enim color ferē talis ap-
pareat, qualis est humor is, qui in cor-
pore

pore præcellit, vt testatur Hipp. lib. de humoribus & Gal. in cōmentario in apho. 2. lib. 1. & li. 4. de sanit. tue. nō est tamen id omnino certum, neque perpetuum humoris in corpore redundantis indicium. Nam, vt omittā varios tum animi, tum corporis motus, per quos humores vtrō, citrō que remeantes, varijs coloribus corpus suffundunt, æstatis certē tempore cutis color modō flauior apparēt, sicut hoc loco Hipp. innuit, interdū rubicundior, sicut superiori sententia significauerat: dispari nimirum ratione vtrumque. Rubescit namque faciei cutis æstate, à sanguine vi caloris foras erumpente: flauescit autem, quando tanta bilis flauæ copia per æstatem succreuit, vt faciem suo colore possit inficere.

In principio.

Bilis autem ipsa & æstatis & autumnī tempore

R 5 cor-

corpus occupat.

Bilis, quæ æstate augeri dicta est, autumno etiam redundat: redundat autem non solum quatenus autumnus inter initia similem æstati temperaturam retinet, verum etiam quia autumnus suo frigore bilem, quæ ab æstate exceperat, in intimum corpus abdit, & colligit: neque eam foras dissipatitur. Quo circa Hipp. Apho. 2. lib. 3. plurimos etiam ex morbis æstius autumno solitos exoriri retulit.

TEXTVS XXXVI.

Autumno sanguis paucissimus prouenit in homine: propterea quod autumnus siccus est, & refrigerare iam hominē incipit. Verum atra bilis autumno tū pluri-

plurima est, tum viribus potentissima.

Quod in tribus tum temporibus anni, tum humoribus fecerat Hippocrates, id ipsum nunc in postremo tū anni tempore, tum humore facit: docetq. autumnī tempore, frigido alioqui, & sicco, sanguinem quidem per paucum provenire, ut cuius naturæ (quæ calida humidaque est) autūnus aduersetur: humorem autem melancholicum, qui, perinde ut autumnus, frigidus siccusque est, & copiosissimum eo tempore provenire, & potētissimum. Quo loco Hipp. illud tanquam exploratum ratumque statuit, autumnū scilicet frigidum ac siccū esse: de quo tamen à quibusdam ambigitur, qui quantumvis illum propter eū, qui ex æstivis ardoribus remansit, squallorem, siccum esse fateantur, frigidum tamen negant esse, illum verò

potuis

potius in frigore caloreq. mediocritatem tenere contendunt. Cuius sententiae author fuit Auicēna. Quam illius opinionem nonnulli eo confirmant argumēto, quod Sol æquè autūno à nobis distat ac Vere, ac proinde autumnum cōtendunt nihilo esse minus temperatum, quàm ver. Reuera tamen illud experientia comprobatum est, autumnum inæqualiter penes calorem, & frigus affectum esse sic, ut frigus quidem manè, calor meridie, ad vespērā rursus frigus præpolleat. Quo fit, ut quoniam longiori tempore frigus viget, frigidior itidem autumnus, & quidem inæqualiter statuendus sit. Hanc porrò illius inæqualitatem significauit Hipp. cū dixit, in temporibus, quādo eadem die modò calor, modò frigus fit, autumnales morbos expectare oportet. Causa autem cur autumnus Vere frigidior sit, etiam si Sol utroq. tēpore pari distet

Fe 1 2
tra 1 do
ctina
2 cap. 3.

Aph. 4.
lib. 3.

stet à nobis interuallo, perquam ab dita est: sunt, qui hanc huius rei ratio nem reddant, quòd cùm aer eo tem pore ab æstiuo calore plurimùm at tenuatus sit, ac proinde ad vehemen tiores alterationes suscipiendas mul tò paratior, idcirco insigniùs, vali diusq. ab ingruente iam frigore refri geratur. At veris tēpore, quo crassior ex hyeme præterita aer remanet, hoc ægriùs obscuriùs leuiusq. ab aduentā te calore incalescit: quo fit, vt veris tē pore aer diutiùs, constantiusq. quàm autumno, temperaturæ suæ mediocri tatem retineat. Accedit huc, quòd nec ita facile aer à matutinis, vesperti nisq. frigoribus veris tempore refrige retur, nec à sole meridiano æquè ca lesiat, vt autumno.

Qui meritò eiusmodi euasit, propterea quod &c.

HIC

HIC illud à nonnullis in quæstionem vocatur, num. Hipp. hoc loco de bile etiam naturali agat, an verò (ut videtur nonnullis Galenus hic significasse) de præternaturali: quæ scilicet ex humorum vltione per æstiuum calorem facta procreatur Equidem Hipp. hic ut & toto libro hoc, de humoribus quatuor, tanquam de elementis corporis humani eiusdem naturæ cognatis agere, vel ex his, quæ diximus, satis perspicuum esse arbitror. Quod si ita est, profectò atre bilis nomine hoc loco naturalem esse inaudiendam liquet. Naturalem autem interpretor, non eam modò, quæ ex crassiori, sicciori quæ alimentiparte in iecore bene tēperato provenit: verum eam etiam, quæ ex sanguine per iuventutis, vel æstatis feruorem vltio procreatur. Cum enim veraque harum caussarum naturalis sit, non alienum à ratione est, humorem

rem quoque, qui ab illis procreatur, naturalem censere. Est autem hoc bilis atræ genus terrestre illud sedimētum, quod ex deustis humoribus frigidum siccumque remansit: frigidum quidem, ob extinctum calorem, siccū verò, propterea quòd eius humor totus, intérea dum torreretur, consumptus fuit.

TEXTVS XXXVII.

Ineunte hyeme bilis refrigerescit, & pauca prouenit: pituita verò vicissim augetur, idque tum à pluuiarum copia, tum à noctium longitudine.

CVM instituisset Hipp. docere, qui in quoque anni tempore humores potissimum redundarent, qui contra minuerentur, id que supra in hyeme

me cæpisset exponere, nec perfecisset tamen : idcirco iam hoc loco, ut id, quod docere cæperat, absolueret, subdit, non solum pituitam hyeme (quod & antea indicauerat) inaugeri, verum etiam causam, cur augeatur, accuratius exponit: additque bilem eodem tempore plurimum tum de viribus suis remittere, tum de copia. Ac ratio quidem, propter quam bilis hyeme minuitur, non alia est, quam quod aer hybernus huic humori ambabus qualitatibus aduersatur. Causa contra, cur pituita hyeme inualescat, eadem est, quod hybernus aer utraque sua qualitate pituitæ sitaî similis: Quarum quidem qualitarum alteram, nimirum humiditatem, ob pluuiarum copiam hyeme vigere: alteram vetustatem, nempe frigus, ob noctium longitudinem præpollere tradit.

Si quidem caloris, quo præ-
ditur

*ditus est ambiens aer æstate,
author est Sol, qui tunc ascen-
dit propè supra verticem no-
strum: & diem lōgiore facit.*

○ **A E R I S** ipsius mutationes, tem-
pestatesque variæ, quantam in no-
stris corporibus immutandi vim ha-
beant in vtramque partem, testis est
Hipp. tum lib. de flatibus, tum lib. 3.
aph. alibique persæpè. Nullum verò
sydus toto cælo est, quod æquè aerē
immutet, quodque cum, vel accessu
suo adeò calefaciat, vel recessu con-
tra refrigeret, vt Sol. Quo fit, vt hye-
me, quandiu scilicet Sol in his Zodia-
ci signis, quæ a nostro vertice lōgius
distant, versatur, debiliùs nos, quàm
reliquis anni temporibus calefaciat:
id que duplici de causa, tum quoniā
hyberno tempore Solis radij tātò ad
nos debiliores demittuntur, quanto

obliquiores: tum etiam quòd id temporis Sol minùs diu fertur supra nostrum Horizontem: quo fit, vt dies ij (quos artificiales vocant, quique Solis ortu occasuque circumscribuntur) multo sint per hyemem noctibus contractiores. Enimverò illud ab Astro-
nomis didicimus Solem toto eo tempore semestri, quo à primo pũcto Capricorni vsque ad primum punctũ Cancrì per Arietem ascendit, cẽtũ octuaginta duos describere parallelos, singulis nimirũ diebus singulos: eundemq. rursus reliquis sex mensibus, dum à Cancro ad Capricornum regreditur, eosdem iteratò conficere: vno præterea communi addito, qui vnã cum cæteris, tercentos sesaginta quinque expleat parallelos, totidem videlicet anni diebus respondentes. Ex horum ergo parallelorum numero æquinoctialem circulum esse constat: qui bis quotannis à Sole describi-

tur, semel quidem in æquinoctio ver-
no, tum iterum in autumnali. Porro
cùm ex omnibus parallelis, vnus hic
æquinoctialis circulus ab obliquo
quocunque Horizonte, qualis est iste
noster, in duas æquales medietates di-
uidatur, reliqui verò omnes ab eo-
dem Horizōte in duos arcus segmē-
taue inæqualia interfecentur, eo fit,
vt bis in anno solùm nobis dies sint
noctibus æquales, reliquo verò anno
inæquales, & quidem ita, vt quoniam
Sol toto tempore hyberno australia
signa (quæ à nobis alioqui remotio-
ra sunt) peragrat, id circo & eorum
parallelorum, qui hyberno tempore
à diurna Solis conuersione describū-
tur, segmenta ea, quæ supra Horizon-
tem nostrum extāt, breuiora sint ijs,
quæ infra eundem latent; ac proinde
& dies quoque noctibus contractio-
res. Quare cùm aer hyeme propter
Solis quidem recessum frigidior, pro

pter pluuiarum autem copiam humidior euadat, par est, vt hyeme & corpora animalium frigore, humiditate que potissimum afficiantur, & pituita (cuius temperamentum similiter frigidum humidumque est) eo præcipue tempore redundet. Eadem verè ratio est in reliquis tum temporibus anni, tum humoribus incunda.

Ac magis quæras, quod huius libri interpretes præterierunt.

Aph. 15.
Nbr. 2.

CONTRA ea, quæ hætenus de hyeme dicta sunt, Gal. aphorismum illum Hipp. obijci posse ait, cuius verba sunt. Ventres hyeme, & Vere naturâ calidissimi sunt, & somni longissimi, quare per ea tempora alimenta copiosiora sunt exhibenda. Etenim tunc calor innatus plurimus est, unde & pluribus egent alimentis: indicio sunt arates & athletæ. Consentaneum

neum namque videtur esse, ut quanto plus caloris natui viget hyeme, coctioque alimenti copiosior fit, tanto plus etiam eo tempore redundet sanguis, quam pituita. Quippe cum exploratum illud sit, ex alimento bel-
 le in iecore confecto sanguinem pro-
 creari. Hanc ergo dubitationem ex-
 plicaturus Gal. primum quidē, quod
 ab Hipp. dicitur, ventres hyeme cali-
 dissimos naturā esse, sic interpreta-
 tur, quasi eos calore naturali calidissi-
 mos velit esse, hoc est, temperatissi-
 mos: neque tamen propterea id obsta-
 re, quo minus partes ipsæ corporis
 hyeme perfrigerentur: quinimo &
 ventrem etiam ipsum. plerisque per-
 frigerari, alijs quidē, dum iter faciūt,
 alijs ob vestium inopiam, alijs pro-
 pter vitæ genus, aut aliam quācumq;
 occasionem eiusmodi. Ipsius quidem
 certē aeris ambientis frigus, quā pe-
 nitissimē potest, in corpus subit, atq;

peruadit, quibusdam verò ad ventris
etiam loca, vt dictum est, penetrat.
Quin etiam quamuis cibi sumpti bel-
lè sint in ventriculo concocti: tamen
illud non rarò accidit, vt per alterã
illam coctionem, quæ in iecore fit, ci-
bi minùs exactam sanguinis formã,
cultumque suscipiant, illi verò, qua-
si frustrati coctione, inelaborati tan-
dem maneant, & incocti: vnde pitui-
tam, quæ quasi sanguis imperfectus
est, oportet copiosiorẽ prouenire.
Ad hæc totius corporis venæ per
hyemẽ non æque, atquẽ antea sangui-
nem transmutant atque conficiunt.
Quo fit, vt sanguis eo tempore eu-
dat pituitosior. Huc etiã accedit illa
alia à victus ratione causa, quòd hye-
me tum copiosioribus alimentis ves-
cimur, tum pituitosioribus: nam &
multa tum legumina esitamus, & pa-
nis etiam multo plus eo tempore in-
gerimus: ad hæc & similitudinẽ, vt Ga-
lenus

lenus ait, & placentis, & cochleis, & bulbis, & caseo, & oleribus, & rapa sativa, carnibusq; tum agninis frequenter hyeme vescimur, tum suillis: ut interim taceam vini noui potiones. Quorum usus non paruum pituitæ copiam cogerit, nisi probè præsertim illa sint cōcocta. Itaque hyberni temporis frigus, tametsi, dum calorem natium intro ad ventrem reuocat, his quidem, qui quadrato sunt habitu, caloreque multo præstant, in causa est, cur venter calidissimus naturâ sit, proindeque & coctio in eo plurimum hyberno tempore vigeat: idem tamen frigus, cum à se, ac vi sua refrigerandi corporis vim habeat, quòcumq; tandem peruaferit, in causa erit, cur inibi & calor nativus minor, & coctio imbecillior sit: ex quo non potest non pituita copiosior provenire. Itaque cum nemo sit, cui venæ, quæ in habitum corporis diducuntur, hyeme nō

refrigerentur, sanguinemque proinde minùs exactè conficiant, plerique autem sint, quibus hybernū frigus ad iecur vsque peruadit, præsertim ijs, quibus parū vel carniū, vel sanguinis, calorisque suppetit: eo fit, ut per hyemem pituitæ copia in venis quidem totius corporis, nemini non proueniat: in iecore verò non paucis, & quidem eò magis, quòd eo tempore & copiosioribus, vti dixi, alimentis vtimur, & pituitosioribus.

TEXTVS XXXVIII.

Atque hæc quidem omnia hominis corpus perpetuò continet; verum tamen pro anni tempore instante singula modò augentur, interdum minuuntur, id què pro parte, & pro natura.

Tan-

Tanquam per epilogum, colligit
 duo illa capita à se hactenus exposita:
 quorum alterum est, humores perpe-
 tuò in homine contineri, cùm naturæ
 eius maximè cognatos, alterũ eisdẽ
 modò copiosiores in corpore proue-
 nire, interdũ pauciores: atq. id ipsum
 pro parte, et pro natura fieri dicit:
 quorũ verborũ sensum ambigũ esse
 testatur Galenus. Itaq. quosdã esse ex
 interpretibus, qui illud [pro parte] de
 partibus corporis interpretentur, il-
 lud verò [pro natura], de ipsius anni tẽ-
 poribus: Quippe pituitam non solũ
 hyemẽ copiosiore, quàm reliquis
 temporibus anni, prouenire, verum
 etiam in cerebro plus, quàm in parti-
 bus cæteris redundare. Nonnullos ve-
 rò alios interpretes esse, qui illud [pro
 parte] tanquam ei, quod pro natura,
 ab Hippocrate oppositum interpretẽ-
 tur, perinde quasi significauerit Hip.
 humores non solũ pro anni tẽpo-
 ribus

ribus secundum naturam sibi deinceps succedentibus, modò augeri, tū minui : verum & pro partibus anni quibuscūq. à suo etiam naturali temperamento degenerantibus. Veluti si annum, vel totum, vel magna ex parte frigidū, humidūq. cōtingat esse, cōsentaneū certè est, vt toto ferè anno redūdet pituita, idq. non pro natura, naturalitè quatuor anni tēporū constitutione: sed pro partiū anni, idest, tempestatū aliena à natura varietate.

TEXTVS XXXIX.

NAM vt annus totus omnium particeps est, scilicet calidi, frigidi, humidi, & sicci: neque enim vllum horum sine his omnibus, quæ in hoc mūdo sunt, stare, ne momento quidem tempo-

ris potest: quinimo si vnum
ex his desit, vniuersa dispe-
reant. Si quidem omnia ex
vna, eademq. necessitate cō-
stituerunt, alunturque ex se
ipsis mutuò.

Videtur hic Hipp. demonstrare,
id quod suprā significauerat, homi-
nem eatenus viuere, quoad vnus de
quatuor humoribus, qui vtrique co-
gnati sunt illis, prorsus deperierit. Id
autem demonstrat ex analogia ea,
quæ est inter ipsa elementa anni, mū-
diq. communia, & elementa altera
humani corporis propria. Vt ergo
(inquit) constare annus non posset,
nisi quatuor illis calido, frigido, hu-
mido, & sicco participaret: ita neque
corpus humanū posset viuere, si quod
eorū, quæ eiusdem elementa propria
illi.

illiq. cognata sunt prorsus deficeret, sanguis, inquā, pituita, ac bilis alterutra. Quod autē ann^o sine quatuor illis cōstare non possit, eo cōfirmat argumento, quod nulla res est in hoc mūdo genita, quæ possit sine his vel momento temporis durare. Quinimo si vnum ex illis abesset, necessariò omnia simul essent peritura: quandoquidem vno ex elementis penitus sublato, necesse est ea, quæ ex illo cōstāt, interire. Veluti si calidum elementū de medio tollatur, & humidū necessariò concresecet ob caloris inopiam: neq. Sol, vllae plāta, ac proinde neq. animal omnino vllum erit superstes. Itidem si frigidum elemētum pereat, vniuersa, vt Galenus ait, ignis erunt. Atq. ita demum fiet, vt cuncta, quæ in mundo sunt, genita corpora simul intereant.

Siquidem omnia ex vna
cadem

eadem que necessitate constituerunt: alunturque ex se ipsis mutuò.

Duæ sunt, quæ vniuersum hunc mundum sustinent, necessarię rerũ omnium causæ; hæque (vt plerisque è veteribus Philosophis visum fuit) æternæ, altera quidem efficiens, ipsa scilicet cæli cõuersio, tũ diurna, quæ motus raptus dicitur, firmamenti vti quæ ipsius propria, tum ea, quæ diuersitatis motus appellatur; quę propria est orbium inferiorũ: per quam quidem planetę ab occasu ad ortum sub Zodiaco circumaguntur. Per has ergo cæli conuersiones fit, vt sydera modò hunc siue situm, siue aspectum teneant, modò illũ. Hinc ille tam admirabilis syderũ ordo, hinc etiã illa tam salutaris, tam que necessaria inferiori huic mũdo gubernando, temporum vicissitudo, per quam quędam,

quę

quæ iam interierant, renascuntur, aliis interim in ista ipsa transmutatis, atq. conuersis. Quem quidem vicissitudinis orbem perpetuò ipsa inter se seruant elementa. Nam & aëris partem sibi proximam ignis suis qualitatibus immutans, tandem in suam naturam conuertit, ex cuius conuersione regeneratus ignis & ali, & augeri dicitur: vicissimq. ignis ipsius pars, quæ aeri contigua est, postea quam ab hoc eodem alterata, atq. in aerem transformatà est, iam tum aeri regenerando materiã suggerit: vnde & aerẽ quoq. ali, atq. augeri licet cum Hippo. dicere. Cur autem ista elementorum ipsorum inter se mutua trãsmutatio, eorundemque ex se inuicem & regenerandorum, & alendorum vicissitudo necessaria perpetuaq. sit, duplex causa est: altera quidem ipsius celi conuersio, disparesque tum accessus syderũ, tum recessus, per quos fit, vt modo calidum

lidum, tum frigidum, interdum humidum, nonnunquā verò siccum elementum vigeat, & exuperet: aut contra lāgueat, minuaturq. vicissim. Atq. hæc quidem est prima eaq. efficiens mutux huius transmutationis elementorum causa. Altera causa, eaque materialis, vt ita dicā, est, quæ ab ipsa elementorū natura proficiscitur: quòd videlicet quatuor ista rerū elementa vnā communē habent materiam, quæ modò ignis formam induit, modò aquæ, pro eo, vt huius, vel illius elementi vis, & qualitas præpolluerit. Itaque si calidum elementum viribus superius euaserit, plus ignis regenerabitur, atq. adeo ex cæterorum elementorum substantia, tanquā pabulo enutritum, augebitur. Quod idem in reliquis elementis fieri iudicandum.

*Propterea dixit corpora
mundi elementaria ex se mu-*

tuò

*tuò nutriri. Nam absolutũ
elementum mente potius cõ
prehēditur, quàm inuenitur.*

Præter duas illas causas, ob quas
elementa alia ex aliis subinde renas-
ci, & tanquam enutrirī diximus, effi-
cientem vnā, alteram materialem,
est & tertia alia causa, eaque finalis,
propter quam elemēta ipsa, quamuis
contrariis qualitatibus prædita, secū
tamē ipsa inter se misceri, attempera-
riq. appetunt, quò videlicet noua alia,
eaque perfectior, nobiliorque natura
ex illorū multiplici alteratione, mix-
tioneq. nascatur. Atq. hæc eadem cau-
sa est, cur sincerum elemētum vix, ac
ne vix quidem vīpiam inueniatur.

*Nam si prorsus humidā
& frigidāingas aquam fie-
ri, non manebit iam aqua: cõ
crescet*

*crescet enim mox, & subsistet,
ac fluere desinet.*

Aqua, ut & quæcūque ad aquarū genus ab Aristotele referuntur, ut vinū, lotium, serum, ea frigore licet nō crassescant, at concrescunt tamen. Voco autem concretionem certam quādam rei liquidæ vel mollis indurationem. Ac ex elementis quidē sola duo durantur, aqua scilicet, & terra: aer namq. & ignis, ut quæ calida elementa sint, non concrescunt. Ac concretionis quidem duæ sunt causæ, vna caloris à re, quæ concrescit, recessio, altera humoris. Iam quæ ob caloris discessum concrescunt, eorum sanè concretio à frigore fit, sicuti contra, quæ propter humoris recessum coguntur, ea ab igne, aut à re quacumque calida concrescunt. Frigore autem concrescit aqua, humore ipsius stipato. Itaq. à calore humidior, idest, liqui

Lib. 4.
Mete.

T dior

dior euadit. Nam liquatio eorū, quæ concreuerunt, altera humectationis species statuitur ab Aristotele lib. 4. meteo. Quare quod Gal. in hoc cōmentario dixit, aquam, si prorsus humida, frigidaq. fiat, non manēre aquā, ut pote quæ concre scat, nec iam amplius fluat, id verò ad frigus, non itē ad humiditatem referendum est: humiditas siquidem ipsa per se concretionis causa nunquam est. Etenim si qua sunt, quæ vi aque concre scere videntur, ut mel elixum, ea certē non vi aque, id est, non propter humorē eius, sed propter frigus concre scere putandum est.

Iam & ipse habet ignis partem aerea essentia.

Tanquam argu mento à maiori ad minus demonstrat Galenus nullū de quatuor primis corporibus toto mūdo reperiri, quod exquisitē purum, simplex

simplexque sit: quando quidē ne ignis quidem ipse purus sincerus que omnino est: quippe qui tum aerea substantia participat, tum fumida (que ipsa alioqui terrestris naturę est) adhęc & humiditate quoq. potitur tanquā alimento.

TEXTVS. XXXX.

Ita quoque, si quod eorū, quę homini cognata sunt, illum deficiat, homo viuere non possit.

EX superiori sententia concludit Hipp. id, quod instituerat demonstrare; quatuor scilicet humores hominē tam esse cognatos, connaturalesque, vt si quis illorum prorsus deficiat, homo continuō sit interiturus. Ex quo constat illos elementa esse corporis humani, non tamen prima, neque reuera simplicissima, sed secunda, atque

ad sensum solùm simplicia. Si ergo corpori nostro siccū, vel humidum, vel calidum, vel frigidū deperierit, & humores quoq. protinus deperire est necesse: quippe quorum alij humidi, alij sicci, alij calidi, alij frigidi sint, licet non sincerè, sed ob alicuius ex qualitatibus his quatuor, exuperatiā. Neque enim pituitam frigidam, humidamq. sic esse dixeris, quasi caloris siccitatisq. omnino expers sit, perinde vt aqua: verum quoniam in ea humidum sicco, & frigidum calido prepollet. Quippe si summè frigida foret, glaciei instar concrederet. Itidem si humida exactè esset, nec crassamentum haberet vllū, nec lentorem. Atq. hæc eadem ratio de vtraque bile in eunda est.

Est & alia præterea naturalis cōsideratio nō cōtemnēda.

Duo præcipui vsus sunt, quos in

ani-

animalium corporibus præbent humores, vnus quidem, vt illa sint, alter verò, vt illis melius sit. Ac humores quidem, animalibus vtilis, vel etiam necessarios esse, vt sint, ex eo apparet, quòd & prima fœtus cōformatio ex humoribus fiat: & ab ijsdem tum alimentum animali, tum incrementum suppetat. Huc accedit alter ille vsus, cuius hîc meminit Galenus, ad mores videlicet informandos, componēdosque. Etenim si humores & copia, & viribus commodati sint, laudabilemque inter se retineant symmetriā, & corporis quoque eucrasiā, id est, mediocritatem temperamenti cōseruabunt: vnde etiam laudabilis in moribus indoles consequetur. Mores cū dico, propensionem illam animi intelligo, per quam quis ad hanc rem, vel illam est procliuor. Quanta verò sit ipsius temperamenti ad mores in vtramque partem immutā

dos vis , testis est Gal. libro. Quòd animi mores sequuntur corporis temperaturam.

Pituita natura ad morũ quidem cultum inutilis est, necessariam autem generationem videtur habere in ipsa prima ciborum mutatione.

His Galeni verbis adducti quidam ætatis nostrę medici , nec ignobiles, existimarunt pituitam etiam naturalem, quæ vnus de quatuor humoribus est, in ventriculo gigni, tanquam in præcipua eius officina : itaque huius pituitæ in ventriculo genitæ bonam partem aluo excerni vnâ cum reliquis excrementis , reliquum verò, quod vsui futurum sit, vnâ cum chylo per venas mesaraicas ad iecur deferri, inibique denuò concoqui à facultate iecoris concoctrice , & quidẽ
ita,

ita, vt quod in eo minùs crudum, magis
 gisque ad coquendum paratum est,
 id à iecore in sanguinem cōuertatur,
 quod verò ad coctionem contuma-
 cius est, pituitæ naturam retineat, atq.
 vnâ cum sanguine confusum vtiliter
 ad alendas partes corporis distribu-
 tur. Quod ipsum à Galeno libro de
 atra bile his verbis confirmari dicūt:
 Demonstratum porrò à nobis est pi-
 tuitosum humorem ex pituitosis ci-
 bis in prima, hoc est, vētriculi coctio-
 ne fieri, sicuti biliosum, & melancho-
 licum in iecore. Mutatur autem & in
 coctione, quæ in iecore fit, pituitosus
 succus in sanguinē. Verum hæc isto-
 rum opinio tanto accuratiùs à nobis
 expēdenda est, quanto plures fucata
 sua probabilitatis fefellit specie. Est
 enim à Galeni sentētia maximē alie-
 na, qui lib. 2. de fac. nat. de humorum
 generatione differens, Demonstratū,
 inquit, est ab his, dum alimentum in

cap. 8.

venis ab innato calore alteratur, sanguinem quidem à mediocri calore fieri, reliquos verò succos ab immoderato. Ex quibus Galeni verbis satis apparet in venis ipsis, atque adeò in ipso iecore succos omnes quatuor, id est, sanguinem ex ijsdem confusum procreari. Neque verò huic Galeni sententiæ ea, quæ modò ex libro de atra bile citauimus, aut quæ hoc loco extant, aduersantur. Quod enim hîc à Galeno dicitur, pituitâ necessariam habere in prima ciborum mutatione generationem, propterea ab illo dictum fuit, quòd pituita in ventriculo ex materiæ necessitate gignitur, non item primaria ratione, neue naturæ consilio. Vt testatur Gal. lib. 5. de vñu part. Itaque, quod in ventriculo gignitur, si propriè loqui velis, pituitosum excrementum cum Galeno potiùs, quàm pituitam appellaue-
ris. Quippe quod tanquam superfluũ,
& a

& à ventriculo abstergi, & aluo sub-
 duci postulet, non autem in corpus
 per venas distribui. Tantumq. abest,
 vt Galenus pituitam hanc, quæ in vē-
 triculo gignitur, secundum naturam
 ad animalis salutem gigni putauerit,
 vt eius prouentum potius inibi pro
 incommodo habuerit, tametsi ea ne-
 cessario nobis etiam valentibus oria-
 tur, nec prohiberi omnino possit,
 quin in prima, hoc est, ventriculi co-
 ctione ex pituitosis cibis procreetur.
 Accedit huc, quod pituita hæc, quæ
 in vētriculo gignitur, cum à reliquis
 humoribus secreta, impermixtaq. sit,
 neque ad alendas corporis partes est
 idonea, neque naturæ nostræ prorsus
 cognata, & naturalis.

TEXTVS. XXXXI.

Viget autem in anno mo-
 dō hyems maximè, modō
 ver, modo æstas, modō au-

T 5 tumnus

tumnus. Haud aliter in homine interdum pituita viget, quandoque sanguis, nō nunquam bilis primūm flaua, deinde atra.

Perstat in analogia, quæ est inter quatuor anni elementa calidum, frigidum, humidum & siccum, & quatuor humani corporis humores. Horum ergo mutuum ipsorum consensum inter se talem, ac tantum esse ostendit, vt sicuti in anno modò frigidum præpollet elementum, modo calidū, interdum humidum, quandoq. siccū, ita & in homine modò pituita vigeat, tum bilis, interdum sanguis, non nunquam verò humor melancholicus. Quin etiam hæc ita cohærere inter se, vt pariter & inualescant, & minuantur. Hyeme si quidem & pituita in homine excrescere, & frigidū,
humi-

humidumque in anno elementū præpollère, Aestate contrà bilem in homine vigere, perinde vt in anno calidum, ac siccum elementum. Quæ eadem ratio in reliquis duobus, tum humoribus, tum anni temporibus in eunda est.

TEXTVS XXXXII.

Euidētissimum horum argumentū est, quòd si quater anno idem medicamentum eidem homini præbere velis, hyeme tibi euomet pituitosissima, Vere humidissima, æstate biliosissima, autumno nigerrima.

Quod dixerat Hippocrates singulos humores singulis anni temporibus præcipuè redūdere, id ipsum eodem illo confirmat argumento, quo
supra

suprà humores omnes quatuor omni tempore in corpore reperiri demonstrauerat. Si ergo, inquit, idem medicamentum eidem homini quater dederis, in singulis scilicet anni temporibus semel, hyeme quidē euomet tibi pituitosissima, Vere humidissima, æstate biliosissima, autumno nigerrima. Quo quidem loco præmonendum illud est, verba ista non esse interpretanda de medicamento vnū quempiam humorem præcipuè, & cum delectu purgāte, sed de eo, quod qualescumq. promiscuè humores per vomitum, aut aluum vacuat sine delectu. Iam verò, quod dixit, Vere humidissima euomi, de ichoribus, siue ferosis sanguinis superfluitatibus nō malè quidam interpretantur, quæ redundante sanguine non possunt non etiam redundare.

TEXTVS XXXXIII.

Cùm hæc igitur ita se habeant, par est, vt quicumq. morbi hyeme augmentur, æstate finiantur, qui autem æstate increscunt, hyeme desinant: nisi sint ex iis, qui intra dierum circuitū solvuntur (dierum autē circuitum aliās explicabo) At qui Vere oriuntur, morbi, horum solutio autumnis expectanda est: autumnales demum morbos Vere solui est necesse. Quicumq. verò morbus hæc anni tempora præ-

præter gressus fuerit, hunc fore annum scito.

DE duabus utilitatib⁹ præcipuis, quas hæc de humoribus disputatio præstat medico, quarū altera ad præfagiendum pertinet, altera ad curandum, primam certè Hippocrates hac sententia complexus est. Enim verò cū ex superioribus didicerimus pituitam hyeme inaugeri, eandem contrā æstate minui, consentaneum profectò rationi est, vt morbi, qui hyeme augētur, idest, qui propter hyberni temporis constitutionē inuadunt, soluantur æstate: sicuti contra, qui æstate inuadunt, hyeme finiantur. Nisi tamen, inquit, ex eorū numero sint, qui intra decretoriorū dierum periodos terminantur. Quales sunt pleriq. ex morbis æstiuis, præsertim qui æstiuorum naturā referunt, idest, biliosi. Quanquam non omnes hi intra dierum
rum

rum decretoriorum periodos cōcluduntur. Sunt enim quidam morbi, qui quadragesimum diem transgrediuntur, qui utiq. iam chronici sunt, propterea quòd acutorum ex transmutatione fines transilierunt. Tales ergo morbi non per circuitus dierū procedunt, sed mensium. Atq. hi demum sunt, quos Hippocrates vult eo anni tempore finiri, quod contrariū sit ei, in quo fuerant exorti, id est septimo, postquā inuaserunt, mense. Quo quidem tempore, nisi fuerit finitus morbus, annuū iam cum futurum esse dicit. Annuū verò interpretatur Galenus, tum eū, qui anno, postquā ortus fuit, finitur, tum eum, qui septenorum annorum ambitu perinde circumscribitur, ut & cæteri septenario mensiū circuitu finiebantur. Tales verò esse nonnullos morbos testis est Hipp. lib. 3. Apho. vbi ille, Plurimæ, inquit, affectiones puerulis iudicātur

hæ

hæ quidem quadraginta diebus, illæ septem menlibus, nonnullæ in annis septem, quædam verò iam ad pubertatem accedentibus. Ex quo genere est morbus comitialis, de quo Hipp. Quicumque, inquit, iuvenes morbo comitali laborant, mutatione maximè ætatis & temporis, & locorum, & victuum quoque liberantur.

Aph. 45.
lib. 2.

TEXTVS. XXXXIIII.

Atque ita medicum decet obistere morbis singulis, tanquam pro anni tempore secundum naturã maximè se habēte, in corpore vigentibus.

Altera est hæc de duabus libri huius utilitatibus, quã ad medēdi vsum paulò ante dixeram pertinere. Ad idonea namque morborum remedia metho-

methodo vestiganda duo illa potissimum explorata debent esse medico, alterum quidem, ut norit, qui humor potissimum in quoque ægro copia, viribusq. præpolleat, alterum, ut intelligat, qua in parte corporis is præcipuè redundet. Illud namq. ex medendi methodo constat, tam pro humoris redundantis, quam pro partis affectæ varietate ipsam itidem medendi rationem variari. Qui porrò humor potissimum redundet, præpolleatue, id verò cum ex plerisq. alijs indicijs, tum ex ijs, quæ paulò antè ab Hipp. de anni tēporibus tradita sunt, probabili coniectura indagare licet. Etenim si æstas sit, verissimile est flavam in ægro bilem redundare, atque adeò etiam morbi causam eandem extitisse; quandoquidem humor is æstate redundare dictus est: si hyems vigeat, pituitam: si ver, sanguinem: si autem autumnus, humorem melan-

cholicum præpollere consentaneum
est. Cæterum quoniam, quæ de natu-
ra, & specie humoris redundantis ca-
pitur ex solo anni tempore coniectu-
ra, fallacior est, quàm vt vna ea con-
tenti esse debeamus: Id circo Galenus
in cōmentario monet nos, vt quam-
uis Hipp. hîc de solis anni tempori-
bus mentionem fecit, tamen & ætatē
ægri subaudiamus, & regionem, &
anteactę vitæ genus, institutumque,
& victus denique rationem quotidia-
nam. Quibus adde, & propriam ægri
temperaturam. Quod ipsum itidem
nos admonuit Galenus comment. in
apho. 12. lib. 1. Sicut, inquit, in anni
” temporibus, sic & in temperaturis ex
” proportionē se res habet. De quibus
” & ipse Hipp. sæpè disseruit, non ta-
” men hîc quidquam dixit, vt qui ex
” vno reliqua nobis reliquerit in me-
” moriam reuocanda. Quę enim tem-
” pus æstiuum indicat, eadem & ægri
” tem-

temperatura calidior, sicciorque, & ætas iuuenilis, & locus calidus, ac sic cus indicabunt. Ad hæc, & vitæ ratio, & consuetudo, & præsens aeris itidē calida & sicca constitutio.

Hoc libro cum esset Hippocrati propositum corporis nostri naturā inuenire, hac via, & ratione ad inuentionem usus est.

Hoc loco ostendit Galenus illam ipsam methodum obseruasse Hippocratem in hoc libro, quam Plato in Phædro testatur ab eodem ipso Hip. in inuestiganda natura corporis humani obseruatam fuisse. Principio etenim illud eum inquisiuisse, num corporis nostri natura, vna, simplex que sit, id est, ex vno secundum speciem elemento cōflata, an multiplex, id est, ex pluribus, specieque distinctis

elementis composita. Postquam autem eam ex pluribus vno elementis, ijsque quatuor calido, frigido, humido, & sicco constare demonstrasset, mox singulorum elementorum natura qualis nam esset, id est, quam potissimum illa ad agendum, vel patiendū vim haberent, vestigasse: idcircoq. & temporum anni mentione facta, docuisse, qui in vnoquoque anni tempore humor plus, minusve copia, viribusque præcelleret. Eundem porro, dum naturam nostri corporis, id est, elementa ipsum constituentia inuestigaret, vnâ quoq. interim, & quæ esset vniuersi natura, vt refert Plato, id est, quæ essent vniuersitatis ipsius elementa, meminisse. Quæ ipsa alioqui sola sunt vera, ac prima rerum elementa, & quidem homini cum reliquis omnibus corporibus mixtis communia.

DE VSV ET VIRIBVS

elementorum.

Quod

Quod ubi esse multiplex cōperisset, simpliciū deinde, quæ in eo insunt, naturā, quæ esset, inspexit, id est, quam haberēt aut ad patiēdum ab aliquo, aut ad agendum facultatem.

Elementorum singulorum variæ sunt tum ad agendum, tum ad patiendum vires, proindeq. varius itidem, multiplexq. eorundem vsus. Quippe quæ cū ad cæterorum corporum mixtorum generationē, cōseruationemq. tum verò potissimū ad animalia ipsa, eorumq. partes singulas procreandas, efformandasq. & vires idoneas conferunt, & materiam Præterea ad actionum omnium, ac vitæ incolumitatem custodiendam, ad sanitatemq. tuendam magnopere conducunt. Quin etiam eadem ista elementa extra mediocritatis fines, mo-

dumq. iustū prodeuntia, tū excitandi morbos, tum dissoluēdi mixti, corrūpendiq. vim habent. Has autem vires, atq. hos vsus elementa non aliunde habent, quā ab iis, quibus pollent, qualitatibus. Quo circa nobis prius de qualitatibus ipsis elementorū, deq. earum viribus hoc loco agēdum est. Ac de qualitatibus quidem elementorum quædā sunt verè alteratrices, effectricesq. corporum, ac veluti elementorum ipsorum principia, nimirum calor, frigus, humiditas, & siccitas: aliæ verò tanquā ministræ, & instrumentariæ, vt tenuitas, crassities, raritas, dēfitas, fluxibilitas, stabilitas. Quāquam de quatuor illis alteratricibus qualitatibus duæ sunt Aristoteli actiuæ, calor scilicet, & frig^o, reliquæ duæ passiue, humor, & siccitas: non utiq. quòd vel hæ duæ posteriores ignauæ ad agendum sint, vel illæ aliæ duæ à patiēdo sint alienæ. Nam sicuti ca
lor

lor ad calefaciendum, frigus ad refrigerandum valet, ita & humiditatem humectandi, & siccitatem siccandi vim habere consentaneum est. Ratio ergo cur hæc quidē passivæ, illæ verò activæ ab Aristotele dicantur, ea demū est, quòd in reliquis operibus, affectionibusque, quæ ex primis quatuor qualitatibus oriuntur, calor quidem, & frigus, agentis causæ vim, locumque obtinent, humor verò, & siccitas materiæ patiētis, veluti in terminatione, incrassatione, tenuatione, densatione, rarefactione, emollitione, induratione, concretionem, fusionem, cōgelationem, liquationem. Præterea in his, quæ ad viuentia potissimum pertinent, generatione, corruptione, coctione, maturatione, putrefactione. Harū siquidem omnium causæ efficientes primariæ, vel saltem organicæ calor, frigusque sunt; quæ verò materiam aptè ad has affectiones suscipiendas comparant

& disponunt, reliquę duę, humor,
& siccitas. Atq. eam demum fuisse Ari-
stotelis sententiã vel ex his ipsius ver-

Cap. 4. bis apparet, quę extant lib. 4. Meteo.
 „ vbi ille, Quoniam (inquit) elemento-
 „ rum causę quatuor sunt cõstitutę, ex
 „ quarum coniugationibus euēnit, vt
 „ quatuor quoq. existerent elementa:
 „ duę quidem illarum efficiendi vim
 „ habent, calor, & frigus, duę verò pa-
 „ tiendi, siccitas & humor. Id quod in-
 „ ductiōe probatur. Calor enim, & fri-
 „ gus tum ea, quę eiusdem generis, tū
 „ ea, quę diuersi sunt, determinant, cõ-
 „ iūgunt, immutāt, humectāt, exiccāt,
 „ durant, emolliunt in omnibus. Humi-
 „ da autem, & sicca tum ipsa perse, tum
 „ quę communiter ex vtriusq. concreta
 „ sunt, corpora terminari, & aliis, quas
 „ nuper memorauimus, qualitatibus
 „ affici videntur. Hęc ille. Ergo calor,
 „ præter calefaciendi vim, quā obtinet,
 „ id habet, vt, quę eiusdem generis sunt,
 „ cogat,

Caloris
vires.

cogat, quæ verò diuersi, secernat, ac
dissipet. Idem & crassa tenuat, & den-
sa rarefacit, humorem ad se tanquã
pabulum allicit, & apponit, eundem
porrò in halitum soluit, dissipat, euo-
cat, cõsumit, & ficit: ita fit, vt ea qui
dẽ, quę terrea natura participãt, vt lu-
tũ, lac, nitrum, sal, deficcãdo induret,
quę verò aqueę, aereęque naturæ cùm
sint, frigore concreuerunt (cuius mo-
di sunt ros, cera, adeps, metallum) ea
liquefaciat, velemolliat. In summa ca-
lor ceu primum instrumentum pro-
ximumq. cælesti illi tepori (in quo
vno Platonici formarum seminariũ
latere voluerunt) eximiam inter reli-
quas qualitates agendi vim habet: id
circoq. tum in coctione, tũ in mixtio-
ne, mixtorumq. corporum generatio-
ne causæ agentis instar obtinet: neq.
enim vlla aut mixtio, aut coctio, aut
generatio esse potest, quæ caloris vi
non fiat. Calor porrò quanto est fri-

Frigo-
ris.
vires.

gore, reliquisq. qualitatibus in agendo efficacior, tanto eisdem est ad resistendum imbecillior. Frigus præter refrigerandi vim, id etiam habet, ut tam homogenea, quam heterogenea promiscuè cogat, denset, & adstringat, humiditatemq. exprimendo trahat, atq. ita desiccet. Ergo ea etiã, quæ aqueæ naturæ sunt, & fluida, ut vinũ, serum, urinam, liquoresq. metallicos cogit, terminat, & indurat. Idem præterea frigus aliena vi corpora humectat, dũ scilicet vapores cogit, incrassat, & in aquam vertit. Quò circa ab Aristotele frigus tum humectare dicitur, tum siccare. Idem quoq. frigus tametsi ad calorem collatum priuationis, interitusq. instar obtinet, non parũ tamen & ad coctionẽ, & ad mixturem, mixtorumq. generationem conducit, dum scilicet calorem partim plus satis inualecentem frangit, & temperat, partim foras prætermo-
dum

4. meto.
Cap. 4.

dum exilientem, erumpentemq. coërcet, partim deniq. eundē per antiperistasis auget, & roborat. Adde, quòd dum cum à calore externo arcet, à putredine quoq. interim, corruptelaq. defendit. Idem porrò frigus quanto est ignauius ad agendū, quàm calor, tātò est eodem in resistēdo validius.

Humiditas præterquā quòd per se, ac vi sua humectat, id etiam præstat, quòd ea, quæ arctiori compage consistāt, laxat, eademq. solutiora, molliora, liquidiora, & fluidiora reddit, eius modiq. vt alieno quidem termino facilius terminentur, difficilius suo. Eadem porrò caloris vim obtundit, vt & frigoris. Ac caloris quidem vim, & acrimoniam perse, ac vi sua obtundit. Idq. propterea quòd halituosiorē mitioremq. eum, atq. adeo minùs ad vrendum efficacem reddit: cū interim à se caloris gradum nō minuat. Frigiditatem verò aliena vi hebe-

Humiditatis vires.

tat

tat, propterea quòd, eã crassiorẽ reddit, ac proinde minùs ad penetrandũ idoneam. Iam verò humidum à calore quidem faciliùs patitur, quàm siccum: at siccum ab humido faciliùs patitur, quàm humidũ à sicco patiatur. Siccitas humorem suggendo, cohibendoq. exhaurit, atq. hac etiam ratione deficcatur: ideoq. vel indurat corpora, vel friabilia illa tandem reddit. Eadẽ ad resistendum tanto potentior est cæteris qualitatibus, quãro iisdem est ad agendum ignauior, & hebetior. Cæterum quamvis hebes, ignauaq. à seipsa sit, calori tamen vires addit, dum scilicet acriorem illum, & ad vrendũ potentiorẽ reddit.

Tenuitas, præter quam quòd attenuat, in causa etiã est, cur citiùs, penitiusq. fiat penetratio, eoq. exactiùs mixtio perficiatur.

Crassities contra, præter quã quòd incrassandi, obturandiq. vim habet, in

Siccitas.
vires.

causa

causā etiam est, cur, & tardius, & minus altè fiat qualitatū penetratio, curque itidem minus perfectè fiat mixtio.

Raritas, laxitasque substantiæ in causa est, cur quæque res promptius tum agat, tum patiatur. Cæterum hoc minus in resistendo potest, quo pauciorē materiā nanciscitur quā dēfior, adstrictiorq. substantia.

Densitas contra, arctiorque compages in causa est cur quidq. & segniùs agat, & difficiliùs vicissim patiatur, validiusq. resistat. Ob has ergo qualitates fit, ut elementa quoque tum ad coctionem, mixtionem, mixtorumq. generationem, tum ad eorundem cōservationem, incolumitatemq. per magnam vim conferant, variosq., ac necessarios vsus præstēt. Quinimo & ad labefactandum naturalem vnius cuiusque corporis statum, vel etiam corrumpendum non exiguam vim

& ipsa quoque habent elementa. Ergo ut ab igne primùm ordiamur, certè eum ad coctionem, terminationem mixtionemque, ac proinde & ad mixtorum generationem præcipuam vim obtinere perspicuum est. Enim verò quo exactè fiat mixtio, oportet prius ea, quæ misceri debent, in tenuissimas partes, minutissimasq. comminui, ut penes easdem partes vndiq. se inter se ipsa mutuò contingentia, exactiùs ad unionem misceantur, ijs interim, quæ à natura mixti aliena sunt, secretis, atque sepositis. Id quod citra coctionem fieri nequit. Atq. ad hæc quidem omnia ignis maximè conducit: quippe qui suo calore & materiam concoquit, & quæ heterogenea sunt, secer nit, humidum verò id, quod benignum, cognatumq. est, ad se alliciens, unam cum sicco permiscet, & quidem tanto exactiùs, quanto subtiliùs, in exilioresq. particulas materiam eorum, quæ miscentur

centur comminuit: ita fit, ut dum ad coquendam miscendamq. materiam, nec non & ad terminandam conducit, vnâ quoque interim & ad mixtorum corporum generationem perficiendam conducat. Cæterum quoniâ calor ignis vehementior, acriorq. est, quâ qui per se ad coctionē, mixtiue generationem perficiendam accōmodatus sit, idcirco aqua illi fuit opus admixta, quæ tum humiditate sua, tū frigore, & ignis siccitatem corrigeret, & eiusdem calorē attemperaret, ex igneoq. & immoderato, moderatum eum tandem efficeret, ac natiuū, ac proinde naturæ aptissimum eum redderet instrumētum, cū ad actiones omnes naturales obeundas, tum ad totius mixti incolumitatem diutius custodiendam. Aqua siquidem, dum suo frigore prohibet, ne calor igneus aut foras euolet, aut intus cohibitus plus satis materiam depopuletur

letur, vnâ quoq. interim & ad incolu-
 mitatis custodiâ nō parū cōducere
 videtur. Porro sicuti igneo, calidoq.
 elemento, nec nō etiā & frigido tum
 ad coctionem, terminationemq. ma-
 teriæ, tum deniq. ad mixtionem, mix-
 torumque generationem, tanquā agē-
 tibus causis opus fuit: ita quoque &
 humido, nec nō etiam & sicco, ac ter-
 restri elemento admixto erat opus,
 tanquam materia ad coquēdum, mis-
 cendum, terminandumq. idonea. Id
 quod apertè significauit Aristoteles
 his verbis: In elemētis, inquit, siccum
 maximè propriè terrę est, humidum
 aquæ: ideo terminata omnia, quę hīc
 sunt, corpora, absq. terra, & aqua non
 constant. Vtrius autem maiorem vir-
 tutis copiam habuerint, ad id vnum
 quodque videtur pertinere. In terra
 que, & aqua animalia degunt, propte-
 rea quòd hæc materia sunt corporū;
 in aere autem, & igne non degunt.

Lib. 4.
 Meteo-
 rum.

Aqua ergo & terra idonea materia
sunt corporum perfectè mixtorum.
Etenim sine bona terræ copia consta-
re, aut coherere corpora nō possent:
illa verò potius huc illuc, liquorum
instar, defluerent, nec suo termino cō-
tinerentur. Sed neq. terrę partes sine
aqua herere vlllo pacto possent, illę
verò arenarum instar dehiscerent,
dissipatęque facile soluerentur. Qua-
re ad firmam mixtorum corporum
compagem ambabus his, aqua scili-
cet, & terra mixtis opus fuit, vt ex ius-
ta, symmetraque ambarum mixtione
& temperatura tractabilis, ductilisq.
euaderet materia, atq. ad nouam sub-
statiā gignendam, & efformandam
obsequens imprimis, & accommoda-
ta. Quin etiam & ad diuturniorem
incolumitatis custodiam nō sola ter-
ra, aquaq. verum etiam & aere ad ig-
nem admixtis fuit opus. Aere quidē,
qui familiarem humorem tanquam

pabulum igneo calori suppeditaret, quo is assidue foueretur, renutrireturque; Aqua verò, quę humiorem itidē calori tanquam pabulum suggereret, crassiores tamen, quàm aer, ac proinde & ad consumendum contumacior. Terra demum ad aerē, aquāque admixta itidem ad diuturnitatis custodiam opus fuit, quo pertinacior euaderet materia, proindeq. a caloris cōsumptione tātō tutior, quāto crassior, densior, atq. terrestrior. In quo quidem operæpretium est naturę cōsilium, & solertiam admirari, quę cū initio ad rerum ipsarum generationē mollem, tractabilem, & ad miscēdum, effingendumq. facilem imprimis materiam requireret, talis verò nimis humida esset necessariò futura, ac proinde & ad diuturnam incolumitatis custodiam minüs idonea, idcirco illi tantum vel terrę, vel ignis admiscuit, quantum futurum esset sa-

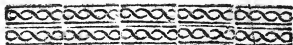
tis ad nimiam illam humiditatem in po-
 sterum minuendam, exiccandamque.
 Velut in generationis nostrę primor-
 dijs semine, inquam, & sanguine ob-
 seruare licet. Hęc nanq. tametsi humi-
 da esse oportuit, propterea quod nō
 poterat animalium natura aliunde,
 quam ex mollibus primordijs origi-
 nem ducere: tamen quoniam ex sub-
 stantia adeo humida non poterāt ner-
 ui, venę, arterię, ossa, cartilagines,
 mēbranulę, aliaq. id genus procrea-
 ri, nisi illa durior, compactiorq. deinceps
 euaderet: id autem vt fieret, opus
 erat præpollente aliquo elemento,
 quod siccandi vim haberet: idcirco
 in primordijs nostrę generationis
 duorum alterum præcellere ab ini-
 tio oportuit, ignem, inquam, aut ter-
 ram. Atqui si terrę plus primordiis
 nostrę generationis ab initio admix-
 tum fuisset, haud quaquā illa humida
 satis extitissent: reliquū ergo id vnū

erat, vt ignis in vtroq. primordio ea
tenus præpolleret, quoad materiam
& assiccaret ad firmitatem satis, & ad
motiones agilem promptamq. exi-
beret, non ita tamen, vt exureret. Ab
hoc ergo calore igneo primum co-
gitur, concrefcitq. paulatim id, quod
est in vtero: mox idem ab hoc eodē
calore ficius redditum varia susci-
pit quasi lineamenta, rudimenta que
membrorum: deinde amplius sicce-
scēs non rudem modò, sed etiam exa-
ctam delineationem, expressamque
formam capit. Postea verò, quàm in
lucem editum iam est, tum & à calo-
re augetur, & ficius, firmitusque in
dies corpus euadit. Ex quo apparet
in prima elementorum, à quibus pri-
mordia ipsa constituuntur, tempera-
tura, humiditatem simul, & siccitatē
præpollere debuisse, verum humiditatem
quidem aqueam, siccitatem
verò igneam. Ac in semine quidem
plus

plus igneæ, aerique. substantiæ est, quàm in sanguine: contra in sanguine plus aqueæ, terreneque, quàm in semine. Quancquàm & in sanguine quoq. calidum elementum frigido præpoller, & humidum sicco, ita vt meritò nō ficcus, perinde vt ossa, sed humidus cenleatur. Sed & semen ipsum quamvis sanguine ficius, humidum tamē ipsum, fluxileq. etiam est. Cæterum ignei caloris præpollentis vi fit, vt partium substantia indies magis, magisq. siccescat, donec tandem animal ad vigorem vsq. perueniat: Quo tempore iam incrementum sistitur, ossibus nimirum ipsis præ siccitate, duritieque non iam amplius obsequenti bus: sanguinis verò, & spiritus vasa in latum aguntur, spiritus ipsius flatu dilatata: cuncta verò demum membra summum robur, vigoremq. nanciscuntur suum. Atq. hæc ætas iuuenilis, & florens appellatur. In eo ve

rò, quod deinceps succedit, tempore,
omnibus iam partibus supra modum
ficescentibus, non solum cuiusq. mē-
bri officiū minùs probè administ-
ratur, verum etiam corpus ipsum maci-
lentius, graciliusq. quàm antea reddi-
tur, tādēmq. etiam rugosius, artus præ-
terea inualidi, & ad motus imbecil-
li. Vocaturque affectio ista in anima-
libus senium, illi proportionē assi-
mile, quæ in plantis *ἀνωροῖς*, à Græ-
cis appellatur. Atque hoc quidem
tempore fit, ut humido nativo ignei
caloris vī magna ex parte consump-
to, corpus non modò siccius, verum
etiam à caloris nativi inopia frigi-
dus euadat, ita ut terreum in eo iam
præpolleat elementum. Atq. hæc qui-
dem est vna communis omnibus cor-
poribus, quæ genita sunt, connata
necessariaque corruptelæ causa, ipsa
scilicet humidi consumptio ab ignei
elementi calore proueniens: cui ac-
cedit

cedit altera illa animalibus ipsis propria, assiduum nimirum substantiæ triplicis effluuium, quod à calore nativo continenter per occultam distillationem perspirationemve fit.

*Cesaraugusta, cum licentia
Ordinarij, ex Officina Lau-
rentij Robles Regni Ara-
gonum, & uniuersita-
tis Typographi.*

M D LXXXIX.